

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και τον
Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και
Ιδιωτικού Τομέα**

Executive MBA in Financial Planning

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**«Οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες αναπτυσσόμενες χώρες στο
πλαίσιο της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής της»**

Θεοδώρα Φυγετάκη

Επιβλέπων Καθηγητής: Οδυσσέας Σπηλιόπουλος

Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η παρούσα διατριβή αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Διοίκηση και τον Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα

Καλαμάτα, Φεβρουάριος, 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και τον
Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και
Ιδιωτικού Τομέα**

Executive MBA in Financial Planning

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Οδυσσέας Σπηλιόπουλος

**Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

Μαρία Ελένη Αγοράκη

**Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

Ηλίας Μακρής

**Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
DEPARTMENT OF ACCOUNTING & FINANCE

**Postgraduate Master Program in Management and Financial Planning
for executives of the Public and Private Sector**

Executive MBA in Financial Planning

Master Thesis

**“The relations of the European Union with third developing countries in
the context of its foreign trade policy”**

Theodora Fygetaki

Supervising Professor: Odysseas Spiliopoulos

This thesis submitted to the Department of Accounting & Finance of the University of Peloponnese. This dissertation is part of the requirements for obtaining the Master's Degree in Management and Financial Planning for executives of the Public and Private Sector

Kalamata, February, 2024

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
DEPARTMENT OF ACCOUNTING & FINANCE

**Postgraduate Master Program in Management and Financial Planning
for executives of the Public and Private Sector**

Executive MBA in Financial Planning

Thesis Committee

Odysseas Spiliopoulos

**Associate Professor, Department of Accounting and Finance,
University of Peloponnese**

Maria Eleni Agoraki

**Associate Professor, Department of Accounting and Finance,
University of Peloponnese**

Ilias Makris

**Professor, Department of Accounting and Finance,
University of Peloponnese**

Η Θεοδώρα Φυγετάκη δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2)** Αποδέχομαι ότι το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Στα παιδιά μου!!!

«Δεν είναι που δεν τολμάμε επειδή μας φαίνονται τα πράγματα απρόσιτα, αλλά επειδή δεν τολμάμε, μας φαίνονται απρόσιτα» Σενέκας

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πόσα ευχαριστώ οφείλω στους ανθρώπους που με αγαπούν και με στηρίζουν! Στα παιδιά μου, στους φίλους μου, εκείνους τους παλιούς που με ανέχτηκαν, αλλά και τους καινούργιους, με τους οποίους μας ένωσε η ομάδα του ΠΜΣ. Ο καθένας από εσάς με τον δικό του τρόπο και τελικά όλοι μαζί, υπήρξατε ταυτόχρονα η πυξίδα και ο φάρος μου, ώστε να καταφέρω να ταξιδέψω και να φτάσω στον προορισμό μου. Επειδή, όσο σπουδαίο κι αν είναι το ταξίδι ή/και ο προορισμός, το σημαντικότερο όλων, είναι η παρέα. Είστε... αξία ανεκτίμητη!!!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	X
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ.....	X
ABSTRACT.....	XI
KEY WORDS.....	XI
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ.....	XII
Εισαγωγή.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η Σχέση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών με την πολιτική ανάπτυξης της ένωσης.....	3
1.1. Η έννοια της αναπτυσσόμενης χώρας	3
1.2. Στόχοι και αρχές για την Κοινή Εμπορική Πολιτική και την Πολιτική της Ένωσης για την ανάπτυξη	4
1.3. Η αναπτυξιακή διάσταση του εμπορίου	6
1.4. Τα μέσα της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής ως εργαλεία ανάπτυξης.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων.....	9
2.1. Ιστορική αναδρομή.....	9
2.2. Το σημερινό καθεστώς του Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων.....	12
2.2.1. Νομική Βάση (Συμβατότητα με GATT/ΠΟΕ).....	12
2.2.2. Είδη του συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων	18
2.2.2.1. Το Γενικό Καθεστώς (ΣΓΠ).....	20
2.2.2.2. Το Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση (ΣΓΠ+)	23
2.2.2.3. Ειδικό Καθεστώς υπέρ των Λιγότερο Αναπτυγμένων Χωρών	27
2.2.3. Οι λόγοι προσωρινής αναστολής όλων των καθεστώτων και τα μέτρα προστασίας για την ενωσιακή αγορά.....	28
2.2.4. Οι Κανόνες καταγωγής.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Οι Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης της Ένωσης με τις χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ).....	32
3.1. Εμπορικές Προτιμησιακές Σχέσεις Ένωσης και ΑΚΕ.....	32
3.1.1. Συνθήκη Ρώμης.....	32
3.1.2. Συμφωνίες Γιαουντέ.....	35
3.1.3. Συμφωνίες Λομέ	36
3.1.4. Συμφωνία Κοτονού – Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	39
3.1.5. Συμφωνία της Σαμόας.....	43
3.2. Περιεχόμενο των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	44
3.3. Νομική Βάση των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	46
3.4. Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης ανά Περιφέρεια	47
3.4.1. Περιφέρεια Κεντρικής Αφρικής	47

3.4.2. Περιφέρεια Ανατολικής και Μεσημβρινής (Νότιας) Αφρικής.....	48
3.4.3. Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής.....	49
3.4.4. Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής (Νοτιοαφρικανική Αναπτυξιακή Κοινότητα).....	50
3.4.5. Περιφέρεια Δυτικής Αφρικής.....	51
3.4.6. Περιφέρεια Καραϊβικής.....	52
3.4.7. Περιφέρεια Ειρηνικού.....	52
3.5. Αποτίμηση των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	53
3.5.1. Η Περιφερειακή ολοκλήρωση και η προώθησή της.....	53
3.5.2. Απελευθέρωση αγορών, ξένων επενδύσεων, υπηρεσιών, δημοσίων συμβάσεων.....	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αξιολόγηση των μέσων Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της Ένωσης ως προς την αναπτυξιακή αποτελεσματικότητα.....	56
4.1. Αποτελεσματικότητα του Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων ως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.....	56
4.1.1. Σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη.....	57
4.1.2. Αξιολόγηση σχετικά με την προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	62
4.1.3. Αξιολόγηση της αειφόρου ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας.....	66
4.2. Αποτελεσματικότητα των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	68
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	71
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄.....	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.....	76
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄.....	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄.....	79
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	81

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση και στον Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για Στελέχη Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα» του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Αντικείμενό της είναι οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες αναπτυσσόμενες χώρες στο πλαίσιο της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής της.

Η εργασία, σκοπό έχει την πληρέστερη δυνατή προσέγγιση του θέματος, μελετώντας σε βάθος τόσο το Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων, όσο και τις Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού και διαρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η σχέση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών με την Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ανάπτυξη (Συνεργασία για την Ανάπτυξη) μέσα από το πρίσμα των κοινών αρχών, στόχων και μέσων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλυθεί το ισχύον Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων, όπου έπειτα από την ιστορική του αναδρομή, θα αναπτύξουμε τις διακρίσεις και τις επιμέρους ρυθμίσεις του.

Εν συνεχεία, στο τρίτο κεφάλαιο, θα εξεταστούν διεξοδικά διαμέσου της εξέλιξής τους, οι εμπορικές προτιμησιακές σχέσεις της Ένωσης με τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού, αλλά και οι Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, κατόπιν της προηγηθείσας σχετικής ανάλυσης των δύο μέσων της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής, θα αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητά τους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Κοινή Εμπορική Πολιτική, αναπτυσσόμενες χώρες, Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων, Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης, Χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού

ABSTRACT

This thesis was prepared in the context of Postgraduate Master Program in “Management and Financial Planning for executives of the Public and Private” of the Department of Accounting and Finance of the University of Peloponnese. Its subject is “The relations of the European Union with third developing countries in the context of its foreign trade policy”.

The work aims at the most complete possible approach to the subject, studying in depth both the System of Generalized Tariff Preferences and the Economic Partnership Agreements with the countries of Africa, the Caribbean and the Pacific and is structured in four chapters.

In the first chapter, the relationship of the Common Commercial Policy towards third developing countries with the European Union's Development Policy (Development Cooperation) will be examined through the lens of common principles, objectives and instruments.

In the second chapter, the current System of Generalized Tariff Preferences will be analyzed, where after its historical review, we will develop its distinctions and individual regulations.

Then, in the third chapter, the trade preferential relations of the Union with the African, Caribbean and Pacific countries, as well as the Economic Partnership Agreements, will be thoroughly examined through their evolution.

In the last chapter, following the previous relative analysis of the two instruments of the Common Commercial Policy, their effectiveness will be evaluated.

KEY WORDS

Common Commercial Policy, developing countries, Generalized System of Preferences, Economic Partnership Agreement, Countries of Africa, Caribbean and Pacific

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

Αρ.	Άρθρο
ΑΚΕ	Χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού
ΓΣΔΕ	Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΛΑΧ	Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες
ΣΓΠ	Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων
ΣΓΠ	Γενικό Καθεστώς
ΣΓΠ+	Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση
ΟΕΟ	Όλα Εκτός από Όπλα
ΟΚΑΚΕ	Οργανισμός των Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού
Παρ.	Παράγραφος
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΕΣ	Συμφωνία Ελεύθερων Συναλλαγών
ΣυνθΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΟΕΣ	Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης
ΣυνθΕΟΚ	Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας
ΕΡΑ	Economic Partnership Agreement
ΓΑΤΤ	General Agreement on Tariffs and Trade
GSP	Generalised Scheme of Preferences
GSP	General Arrangement
GSP+	Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance
EBA	Everything But Arms
FTA	Free Trade Agreement

LDCs	Least – Developed Countries
WTO	World Trade Organization
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εφεξής Ένωση, διαμορφώνει την εμπορική πολιτική της απέναντι στις τρίτες χώρες και τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις της, διαφοροποιώντας την στρατηγική της προσέγγιση ανάλογα με τους στόχους που θέτει ανά περίπτωση. Οι εμπορικές σχέσεις που επιδιώκει η Ένωση, καθορίζονται από την οικονομική δύναμη των τρίτων χωρών, οι οποίες διακρίνονται σε τρεις κυρίαρχες ομάδες.

Παρά το γεγονός ότι η Ένωση εστιάζει την εμπορική πολιτική της στις οικονομικά ισχυρές δυνάμεις, όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Ιαπωνία, αναγνωρίζει την σημασία οικονομιών όπως η Κίνα, η Ρωσία, η Ινδία, οι οποίες αναδεικνύονται πλέον σε σημαντικούς παίκτες της παγκόσμιας οικονομίας. Όμως, το ενδιαφέρον της Ένωσης δεν παύει να στρέφεται προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες σκοπεύει να ασκήσει την ανάλογη εξωτερική πολιτική προκειμένου να επιτύχει τους εμπορικούς και αναπτυξιακούς της στόχους.

Η Ένωση, θέτει ως στόχο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της, εφεξής ΚΕΠ, την ενίσχυση του εμπορίου στις αναπτυσσόμενες χώρες, επιμένοντας ότι αυτή είναι η λύση που θα οδηγήσει στην οικονομική τους ανάπτυξη.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας, είναι να διερευνήσει την ΚΕΠ σε σχέση με τις τρίτες αναπτυσσόμενες χώρες και παράλληλα να παρακολουθήσει την εξέλιξη του Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων, εφεξής ΣΓΠ, ενός αυτόνομου μέσου παροχής εμπορικών προτιμήσεων και των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (Economic Partnerships Agreements), εφεξής EPAs, ενός συμβατικού μοντέλου εμπορικών σχέσεων που έχει εγκαινιάσει η Ένωση με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, εφεξής ΑΚΕ, ώστε να διαπιστωθεί εάν η συνεισφορά τους στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών είναι ουσιαστική.

Προκειμένου η έρευνα να οδηγήσει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα, θα μελετηθεί η ιστορική εξέλιξη, η νομική βάση και η λειτουργία του κάθε μέσου της ΚΕΠ, ώστε να είναι ευκολότερη η αξιολόγησή τους.

Στο πρώτο κεφάλαιο, εφόσον προσδιορισθεί η έννοια της αναπτυσσόμενης χώρας, διερευνάται η αλληλεξάρτηση μεταξύ ΚΕΠ και τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών, με την Πολιτική της Ένωσης για την Ανάπτυξη (Συνεργασία για την Ανάπτυξη), διαμέσου των κοινών τους αρχών, στόχων και μέσων που χρησιμοποιούνται για τον λόγο αυτό.

Στο επόμενο κεφάλαιο, αφενός παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη του ΣΓΠ, αφετέρου αναλύεται το ισχύον ΣΓΠ όχι μόνο ως προς την νομική του βάση αλλά και ως προς την συμβατότητά του με τους κανόνες της GATT και σημερινού ΠΟΕ. Επιπροσθέτως, αναλύεται ο τρόπος λειτουργίας του και οι ρυθμίσεις που αφορούν στην εφαρμογή του.

Στην συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο, όχι μόνο εξετάζονται οι EPAs ως η τελευταία εξέλιξη στη μακρά πορεία των εμπορικών προτιμησιακών σχέσεων της Ένωσης με τις χώρες ΑΚΕ, αλλά παρουσιάζονται και οι συμφωνίες που έχουν υπογραφεί, το στάδιο στο οποίο βρίσκονται και οι διαπραγματεύσεις που λαμβάνουν χώρα ανά περιφέρεια. Επιπλέον, προσεγγίζονται οι EPAs και από τις δύο αντιπαρατιθέμενες σκοπιές, των υποστηρικτών και των επικριτών τους.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο, αρχικά, αποτιμάται η αποτελεσματικότητα των μέσων που χρησιμοποιεί η ΚΕΠ προκειμένου να πραγματοποιήσει τις έρευνές της. Έπειτα, παρουσιάζονται τα ευρήματα των Εκθέσεων Αξιολόγησης του ισχύοντος ΣΓΠ έως και το 2022, στους τομείς των ενδιαφερόντων του, δηλαδή της οικονομικής ανάπτυξης, της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αειφόρου ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των EPAs.

Κατόπιν όλων των ανωτέρω, η εργασία ολοκληρώνεται με τα εξαχθέντα συμπεράσματα, σχετικά με την εμπορική πολιτική που ακολουθεί η Ένωση σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η Σχέση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών με την πολιτική ανάπτυξης της ένωσης

1.1. Η έννοια της αναπτυσσόμενης χώρας

Οι χώρες είθισται να διακρίνονται σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες, χωρίς όμως η απόδοση του όρου να βασίζεται σε κατάλογο συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, καθώς δεν εφαρμόζονται τα ίδια κριτήρια από τους διάφορους διεθνείς οργανισμούς και άρα δεν έχουμε ένα ενιαίο παγκόσμιο σύστημα κατάταξης. Ο όρος που τελικά δίνεται σε κάθε χώρα βασίζεται σε οικονομικά και κοινωνικά στοιχεία που την αφορούν, όπως το κατά κεφαλήν εισόδημα, το ακαθάριστο εθνικό προϊόν, το προσδόκιμο ζωής των κατοίκων της, ακόμα και το ποσοστό αναλφαβητισμού.¹

Στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, δεν υπάρχει σαφής αξιολόγηση σε ότι αφορά το επίπεδο ανάπτυξης κάθε χώρας ή και περιοχής, αλλά ο τρόπος ομαδοποίησης των χωρών σε «αναπτυγμένες» και «αναπτυσσόμενες» που γίνεται για στατιστικούς λόγους² τις κατατάσσει σε δύο μεγάλες κατηγορίες, των Αναπτυγμένων Χωρών (Developed Regions) και των αναπτυσσόμενων περιοχών (Developing Regions), με τη δεύτερη να χωρίζεται σε τρεις υποκατηγορίες, δηλαδή τις α) Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες (Least Developed Countries), β) Ηπειρωτικές Αναπτυσσόμενες χώρες (Land Locked Developing Countries) και γ) Μικρές Νησιωτικές Χώρες (Small Island Developing States).³

Επιπροσθέτως, σύστημα κατάταξης δεν υπάρχει ούτε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, εφεξής ΠΟΕ, όπου οι χώρες αυτοανακηρύσσονται και αυτοκατατάσσονται ως αναπτυγμένες ή ως αναπτυσσόμενες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι χαρακτηρισμοί που επιλέγουν γίνονται αποδεκτοί από τα όργανα του ΠΟΕ. Παρ' όλα αυτά, οι χώρες αυτές δικαιούνται τα προνόμια που συνοδεύουν το συγκεκριμένο καθεστώς⁴. Κατατάσσονται δε σε τρεις κατηγορίες, στις «αναπτυγμένες» χώρες, στις «αναπτυσσόμενες» χώρες και στις «λιγότερο αναπτυγμένες» χώρες, με την τελευταία κατηγορία να κατατάσσεται από τον ΠΟΕ με τρόπο αντίστοιχο με εκείνο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.⁵

¹ <https://publishing.gr/2021/12/04/poies-einai-oi-koryfai-es-a-neptygmenes-kai-anaptyssomenes-xwres/> (Ανακτήθηκε στις 20 Μαρτίου 2023).

² <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/> (Ανακτήθηκε στις 20 Μαρτίου 2023).

³ Το σύστημα «Standard or Area Codes for Statistical Use» των Ηνωμένων Εθνών ακολουθείται ως προς την ένταξη των χωρών ή περιοχών στις ως άνω κατηγορίες.

⁴ https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm (Ανακτήθηκε στις 22 Μαρτίου 2023).

⁵ Τα Ηνωμένα Έθνη συμπεριλαμβάνουν στη λίστα τους 45 (λιγότερο αναπτυγμένα κράτη) από τα οποία στον ΠΟΕ είναι μέλη τα 35.

Περαιτέρω, το σύστημα κατάταξης που χρησιμοποιεί η Παγκόσμια Τράπεζα, η οποία και είναι υπεύθυνη για οποιαδήποτε οικονομική ή τεχνική βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, βασίζεται στο ακαθάριστο κατά κεφαλήν εισόδημα σε δολάρια Η.Π.Α⁶ και σύμφωνα με το σύστημα ATLAS τις κατηγοριοποιεί σύμφωνα με το εισόδημά τους, ως ακολούθως⁷:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΟΡΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
Χαμηλό εισόδημα	< 1,085\$
Χαμηλό – Μέσο εισόδημα	1,086\$ – 4,255\$
Υψηλό – Μέσο εισόδημα	4,256\$ -13,205\$
Υψηλό εισόδημα	> 13,205\$

Επιπλέον, πέραν των ανωτέρω, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund – IMF) χρησιμοποιεί τον βαθμό διείσδυσης στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα αλλά και το κατά κεφαλήν εισόδημα, ως δείκτες που διαμορφώνουν την μέθοδο με την οποία αξιολογείται η οικονομική ανάπτυξη μίας χώρας.⁸

Βασιζόμενη στα συστήματα κατάταξης που προαναφέρθηκαν, όταν και όπου κρίνεται απαραίτητο, η Ευρωπαϊκή Ένωση καθορίζει την εμπορική πολιτική της όσον αφορά στις αναπτυσσόμενες χώρες, προσφέροντάς τους εμπορικά προνόμια μονομερώς, έχοντας προηγουμένως ορίσει έναν κατάλογο επωφελούμενων χωρών.

1.2. Στόχοι και αρχές για την Κοινή Εμπορική Πολιτική και την Πολιτική της Ένωσης για την ανάπτυξη

https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/ldc_list.pdf

https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

⁶ Η Παγκόσμια Τράπεζα μετατρέπει το τοπικό νόμισμα σε δολάρια Η.Π.Α. με την μέθοδο Atlas ώστε να αποφύγει τις διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας

<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method> (Ανακτήθηκε στις 23 Μαρτίου 2023).

⁷ <https://blogs.worldbank.org/opendata/new-world-bank-country-classifications-income-level-2022-2023> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

⁸ Σχετική μελέτη με τον τίτλο «Classification of Countries Based on their Level of Development»

<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method> (Ανακτήθηκε στις 24 Μαρτίου 2023).

Στο Πέμπτο Μέρος της ΣΛΕΕ «Η Εξωτερική Δράση της Ένωσης», εντάχθηκαν η ΚΕΠ και η Πολιτική της Ένωσης για την Ανάπτυξη (Συνεργασία για την Ανάπτυξη). Προκειμένου να επιτευχθούν οι αρχές και οι στόχοι των δύο πολιτικών, απαιτείται η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 21ΣΕΕ, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 205 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 207 παρ. 1 εδ. β' ΣΛΕΕ και το άρθρο 208 παρ. 1 εδ. α' ΣΛΕΕ. Το άρθρο 21 παρ. 3 υποπ. 2 εδ. α' ΣΕΕ, διασφαλίζει την συνοχή σε διάφορους τομείς της εξωτερικής της δράσης και μεταξύ αυτών και άλλων πολιτικών της, εξασφαλίζοντας ότι θα τηρηθούν οι αρχές και θα επιτευχθούν οι στόχοι με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι αρχές όπως: δημοκρατία, κράτος δικαίου, οικουμενικότητα, αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ισότητα, αλληλεγγύη, σεβασμός των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου, οι οποίες καταγράφονται στο άρθρο 21 παρ. 1 ΣΕΕ, χαρακτηρίζουν την εξωτερική δράση της Ένωσης.

Περαιτέρω, η εξωτερική δράση της Ένωσης περιλαμβάνει στόχους ως ακολούθως: αειφόρος οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική ανάπτυξη και κυρίως εξάλειψη της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενσωμάτωση όλων των χωρών στην παγκόσμια οικονομία, αειφόρος διαχείριση των παγκόσμιων φυσικών πόρων, πολυμερής συνεργασία και χρηστή διακυβέρνηση, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο άρθρο 21 παρ. 2 ΣΕΕ

Επιπροσθέτως, θα διευκρινίσουμε ότι με τις προαναφερθείσες διατάξεις η ΚΕΠ νομιμοποιείται να επιδιώκει μη οικονομικούς στόχους και κυρίως αναπτυξιακούς, ενώ έχουν τεθεί όρια σχετικά με τους οικονομικούς στόχους τους οποίους πρέπει να επιτύχει η Ένωση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έως ότου αποτυπωθεί ένα σαφές νομικό πλαίσιο ο αποκλειστικός στόχος της ΚΕΠ ήταν τα οικονομικά οφέλη της Ένωσης.

Στα επόμενα κεφάλαια θα διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίον εφαρμόστηκαν συγκεκριμένες εμπορικές πολιτικές, οι οποίες δεν είχαν εμπορικό ή τουλάχιστον δεν είχαν αμιγώς εμπορικό κίνητρο. Επομένως, η πρακτική των τελευταίων δεκαετιών που ακολουθούσε η Επιτροπή και το Συμβούλιο πριν την υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας αποτυπώθηκαν στις διατάξεις αυτές.⁹

⁹ Kleiman David, "Taking Stock:EU Common Commercial Policy in the Lisbon Era", Centre for European Policy Studies, *CEPS Working Document No. 346* / April 2011. <https://www.ceps.eu/ceps-publications/taking-stock-eu-common-commercial-policy-lisbon-era/> (Ανακτήθηκε στις 22 Μαρτίου 2023).

Τέλος, επισημαίνουμε ότι οι στόχοι της αναπτυξιακής πολιτικής οι οποίοι εφαρμόζονται με διάφορες πολιτικές με τρόπο που πιθανώς επηρεάσει τις αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες προφανώς συμπεριλαμβάνεται η ΚΕΠ έναντι αναπτυσσόμενων χωρών, προβλέπονται στο άρθρο 208 παρ. 2 εδ. β' ΣΛΕΕ ρητά.

1.3. Η αναπτυξιακή διάσταση του εμπορίου

Η Ένωση, από το 2000, εκτιμώντας το γεγονός ότι οι χώρες που εντάχθηκαν μέσω της εμπορικής τους δραστηριότητας και των επενδύσεων στην παγκόσμια οικονομία αναπτύχθηκαν και βελτιώθηκαν σε βασικούς κοινωνικούς δείκτες, αποφάσισε ότι το εμπόριο πρέπει να αποτελεί έναν από τους έξι βασικούς τομείς προτεραιότητας που αφορούν στην αναπτυξιακή της πολιτική.¹⁰

Μέσα στην επόμενη διετία, έλαβαν χώρα σε διεθνές επίπεδο τρεις εξαιρετικά σημαντικές διασκέψεις που κατέστησαν σαφή την σημασία της σχέσης της ανάπτυξης, του εμπορίου και της ένταξης των αναπτυσσόμενων χωρών στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Το 2001 εγκρίθηκε στην Ντόχα, στο πλαίσιο του ΠΟΕ, η αναπτυξιακή ατζέντα (Doha Development Agenda) που προσέγγισε το εμπόριο με στόχο την ανάπτυξη, αντί να αρκείται στις προθεσμίες προσαρμογής και εφαρμογής των εκάστοτε συμφωνιών, όπως συνέβαινε έως τότε. Ως στόχος στις αναπτυσσόμενες χώρες ορίζεται πλέον, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα του 2001, η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και η μείωση της φτώχειας, αναγνωρίζοντας ως αναγκαία τη δημιουργία αυξανόμενων ευκαιριών και συνθηκών ευημερίας μέσω του πολυμερούς εμπορικού συστήματος.¹¹

Επίσης, οι αρχηγοί κρατών του πλανήτη, στη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών που αφορούσε στην χρηματοδότηση της ανάπτυξης στο Μοντερέυ, τον Μάρτιο του 2002, κατέληξαν ότι είναι μείζονος σημασίας αφενός η αποτελεσματική, ασφαλής και προβλεπόμενη χρηματοδότηση που αφορά στην βοήθεια και την ενίσχυση των ικανοτήτων που συνδέονται με το εμπόριο και αφετέρου η άρση των περιορισμών του εμπορίου που αφορούν στην προσφορά.

Επιπλέον, αργότερα το ίδιο έτος, στη διάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ που αφορούσε στην αειφόρο ανάπτυξη (WSSD), αναγνωρίστηκε η σημασία της για το εμπόριο καθώς και η

¹⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας», COM (2000) 212 τελικό, της 26^{ης} Απριλίου 2000. Κοινή δήλωση Επιτροπής-Συμβουλίου ως προς την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20 Νοεμβρίου 2000.

¹¹ Ministerial WTO Declaration WT/MIN(01)/DEC/120 November 2001 Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα: http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm (Ανακτήθηκε στις 23 Μαρτίου 2023)

ανάγκη να υποστηριχθούν τόσο οι βιώσιμες συναλλαγές, πέραν της Ντόχα και του Μοντερέυ, όσο και οι αμοιβαίες πολιτικές σε τομείς όπως το εμπόριο, η ανάπτυξη και το περιβάλλον.

Η πρόθεση της Επιτροπής να εντοπίσει τρόπους με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση θα είχε τη δυνατότητα να τηρήσει τις προαναφερθείσες διεθνείς δεσμεύσεις, για τη στήριξη των προσπαθειών των αναπτυσσόμενων χωρών και την αξιοποίηση των εμπορικών συναλλαγών και των επενδύσεων, κατέστη σαφής το 2002, με την ανακοίνωσή της με τίτλο «Εμπόριο και αειφόρος ανάπτυξη: για να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες να επωφεληθούν από τις εμπορικές συναλλαγές».¹²

Με απόφαση της Επιτροπής, ως επίκεντρο των αναπτυξιακών στρατηγικών ορίστηκε το εμπόριο, εφόσον είχε προηγουμένως υπογραμμιστεί η ανάγκη να αυξηθεί η διαφοροποίηση ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες χώρες, εστιάζοντας πρωτίστως σε όσες είχαν τη μεγαλύτερη ανάγκη για βοήθεια, γεγονός που αποτυπώθηκε στην ανακοίνωση του 2012 με τίτλο «Εμπόριο, μεγέθυνση και ανάπτυξη: Η προσαρμογή της εμπορικής και επενδυτικής πολιτικής στις χώρες που έχουν την μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας»¹³, αποτυπώνοντας μία σαφή αλλαγή στο πρότυπο της ΕΕ «εμπόριο και ανάπτυξη».¹⁴

Το 2014, στο Μπαλί, κατά την υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ η Ευρωπαϊκή Ένωση σύναψε τη Συμφωνία για την Διευκόλυνση του Εμπορίου (Trade Facilitation Agreement – TFA), στην κύρωση της οποίας προέβη τον Οκτώβριο του 2015. Σκοπός της Συμφωνίας υπήρξε η αποσαφήνιση και η απλοποίηση των διεθνών διαδικασιών εισαγωγών και εξαγωγών, των τελωνειακών διατυπώσεων και των απαιτήσεων διαμετακόμισης, αλλά και η διευκόλυνση των διοικητικών διαδικασιών σχετικών με το εμπόριο, ώστε να υπάρξει σταδιακή μείωση του κόστους των προαναφερθεισών διαδικασιών και κατά συνέπεια να δοθεί η απαραίτητη ώθηση στην παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη.

¹² Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Εμπόριο και αειφόρος ανάπτυξη: για να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες να επωφεληθούν από τις εμπορικές συναλλαγές» COM(2002) 513 της 18-9-2002): <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0513&qid=1514640652216&from=EN> (Ανακτήθηκε στις 23 Μαρτίου 2023)

¹³ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Εμπόριο, μεγέθυνση και ανάπτυξη: Η προσαρμογή της εμπορικής και επενδυτικής πολιτικής στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας», COM(2012) 22 τελικό της 27-12-2012

http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6753a278-b232-4d3a-b575-40f22efca04a.0017.03/DOC_1&format=PDF

(Ανακτήθηκε στις 17 Απριλίου 2023).

¹⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Οι εξωτερικές Σχέσεις της ΕΕ, Εμπορικά καθεστώτα που εφαρμόζονται σε αναπτυσσόμενες χώρες, 09/2017.

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuid=FTU_5.2.3.html

(Ανακτήθηκε στις 17 Απριλίου 2023).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, στην προσπάθειά της να αυξήσει την συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στο παγκόσμιο εμπόριο, δέσμευσε 400 εκατ. ευρώ θέλοντας να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις ώστε να συμμορφωθούν με τους κανόνες της ως άνω συμφωνίας, καθώς εκείνες θα είναι που θα έχουν και τα μεγαλύτερα οφέλη.¹⁵

Τον Δεκέμβριο του 2005, κατά την υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ στο Χονγκ Κονγκ και έχοντας θέσει ως απώτερο στόχο την δημιουργία ανάπτυξης και την καταπολέμηση της φτώχειας, τέθηκε σε εφαρμογή η πρωτοβουλία «Βοήθεια για το Εμπόριο» (Aid for Trade Initiative) ως συμπλήρωμα στην Αναπτυξιακή Ατζέντα της Ντόχα. Η ανωτέρω, θα παρέχει βοήθεια για την δημιουργία εμπορικών ικανοτήτων ώστε να επιτευχθεί η ενσωμάτωση των αναπτυσσόμενων χωρών στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, μέσω της επέκτασης των παραγωγικών τους τομέων.¹⁶

Εν συνεχεία, το 2007 η στρατηγική «Βοήθεια για το Εμπόριο» (Aid for Trade Strategy) υιοθετήθηκε από την Ένωση, η οποία και σκοπεύει να προβεί σε αναθεώρησή της, σε μία προσπάθεια βελτίωσης της κοινής εμπορικής πολιτικής και της πολιτικής για την ανάπτυξη αλλά και αύξησης της αποτελεσματικότητας της προαναφερθείσας στρατηγικής σε ότι αφορά τις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες

1.4. Τα μέσα της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής ως εργαλεία ανάπτυξης

Παρά το γεγονός ότι τυχόν αμφισβητήσεις που αφορούσαν στην νομιμότητα των αναπτυξιακών επιδιώξεων της ΚΕΠ είχαν αρθεί από την Συνθήκη της Λισαβόνας, το πεδίο εφαρμογής της ΚΕΠ είχε διευρυνθεί νομολογιακά πριν αποτυπωθεί το κείμενο της Συνθήκης.

Με την απόφασή του της 26^{ης} Μαρτίου 1987 – Υπόθεση 45/86 (Traffic Preferences Case), το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκρινε πως η ΚΕΠ καλύπτει και μέτρα που μπορούν να υιοθετηθούν προκειμένου να ωφεληθούν οι Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες, οπότε η ΚΕΠ συνδέθηκε με την πολιτική ανάπτυξης. Βέβαια, η ΚΕΠ ακόμα και πριν την νομολογιακή διεύρυνση, είχε καταφέρει να αξιοποιεί τα μέσα της ως εργαλεία ανάπτυξης.¹⁷

¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου της 22-2-2017, Η ΕΕ χαιρετίζει την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-188_el.htm (Ανακτήθηκε στις 17 Απριλίου 2023).

¹⁶ European Commission, International Cooperation and Development, Building Partnerships for Change in Developing Countries, Overview. https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/trade_en (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

¹⁷ Περισσότερα για την συγκεκριμένη υπόθεση αναφέρονται στο κεφάλαιο 2.1

Το 1971 η Ένωση, στο πλαίσιο των μονομερών ενωσιακών πράξεων που σκόπευαν στην ανάπτυξη καθιέρωσε το δικό της Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων, το οποίο θα αναπτύξουμε σε επόμενο κεφάλαιο, μέσω του οποίου χορηγούνται μονομερείς δασμολογικές προτιμήσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες, με κριτήρια τα οποία διαφοροποιούνται με το πέρασμα των ετών. Πρόκειται δηλαδή για προϊόντα στα οποία παρέχεται μία προτιμησιακή πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά, καθώς επιβαρύνονται με μειωμένους ή μηδενικούς δασμούς.

Αντίστοιχα, σε ότι αφορά τις διεθνείς συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ της Ένωσης και των τρίτων χωρών, συμπεριλαμβάνονται εμπορικές συμφωνίες οι οποίες λειτουργούν προς όφελος των αναπτυσσόμενων χωρών, με εναρκτήριο έτος το 1963, οπότε και υπογράφεται η πρώτη από μία σειρά συμφωνιών. Έπειτα από μακρά πορεία, η Ένωση τα τελευταία έτη διαπραγματεύεται συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης με τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ), συνδυάζοντας σε αυτές εμπορικούς και αναπτυξιακούς στόχους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων

2.1. Ιστορική αναδρομή

Το 1964, στη Γενεύη, έλαβε χώρα η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD), σε μια προσπάθεια εξεύρεσης μέτρων με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών και φυσικά την καταπολέμηση της φτώχειας, θέτοντας πρώτη φορά το ζήτημα της παροχής μη αμοιβαίων εμπορικών, δασμολογικών κυρίως, προτιμήσεων από τις αναπτυγμένες προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.¹⁸

Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1968, η UNCTAD με το υπ' αριθμ. 21 (II) Ψήφισμά της (Resolution)¹⁹, υιοθέτησε τη δημιουργία ενός «Γενικευμένου Συστήματος Δασμολογικών Προτιμήσεων», βάσει του οποίου θα μπορούσαν να παρέχονται από τις αναπτυγμένες χώρες αυτόνομες εμπορικές προτιμήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες, με αποτέλεσμα την αύξηση των εξαγωγών και άρα των κερδών τους, την προώθηση της εκβιομηχάνισης και τη

¹⁸ Proceedings of the United Nations Conference on Trade and Development, Geneva, 23 March - 16 June 1964, Volume I, Final Act and Report σ. 37-39. http://unctad.org/en/Docs/econf46d141vol1_en.pdf (Ανακτήθηκε στις 18 Απριλίου 2023).

¹⁹ Proceedings of the United Nations Conference on Trade and Development, Second Session, New Delhi, 1 February - 29 March 1968, Volume I Report and Annexes, σ. 38. http://unctad.org/en/Docs/td97vol1_en.pdf (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

διαφοροποίηση των οικονομιών τους. Προκειμένου δε να συγκεντρωθούν οι απόψεις των ενδιαφερομένων χωρών, συστάθηκε η Ειδική Επιτροπή για τις Προτιμήσεις (Special Committee on Preferences).

Το 1971 υιοθετήθηκε το ΣΓΠ από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για πρώτη φορά και είχε δεκαετή ισχύ (1971-1981), ενώ ανανεώθηκε για δεύτερη φορά για την επόμενη δεκαετία (1981-1991). Κατά τη διάρκεια των δύο αυτών δεκαετιών, το ΣΓΠ εξεταζόταν κάθε έτος, σε ότι αφορούσε, τις δικαιούχους χώρες, τα είδη, τις ποσοστώσεις, τις οροφές και τη διαχείρισή τους και το ύψος των δασμολογικών μειώσεων των αγροτικών προϊόντων.²⁰

Το 1991, έτος λήξης του ΣΓΠ, τα εκκρεμή αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης στον ΠΟΕ οδήγησαν σε παράταση της ισχύος του έως το 1994, με διάφορες τροποποιήσεις, οπότε παραχωρήθηκε από την ΕΟΚ άλλη μία δεκαετία δασμολογικών προτιμήσεων.²¹

Η περίοδος από το 1995 έως και το 2004, καλύφθηκε από τον δεύτερο κύκλο του ΣΓΠ, με την πρώτη φάση να ξεκινάει την 1/1/1995, έτος κατά το οποίο η Ευρωπαϊκή Κοινότητα εξέδωσε για τα βιομηχανικά προϊόντα τον Κανονισμό 3281/1994²² και για τα αγροτικά προϊόντα τον Κανονισμό 1256/1996.²³ Με την δεύτερη φάση από την 1/7/1999 έως και τις 31/12/2001, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προχώρησε σε αναθεώρηση του ΣΓΠ βάσει του Κανονισμού 2820/1994.²⁴

²⁰ UNCTAD, Generalised System of Preferences: Handbook on the scheme of the European Union, 2015, Νέα Υόρκη και Γενεύη, σ. 2. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tcdtsbmisc25rev4_en.pdf (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

²¹ Ο.π.

²² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3281/1994 του Συμβουλίου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1994, για την εφαρμογή ενός τετραετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων των ετών 1995-1998 σε ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα καταγόμενα από αναπτυσσόμενες χώρες (ΕΕ L 348, της 31-12-1994)

²³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1256/1996 του Συμβουλίου της 20^{ης} Ιουνίου 1996, για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, από την 1^η Ιουλίου 1996 έως τις 30 Ιουνίου 1999, για ορισμένα γεωργικά προϊόντα καταγόμενα από αναπτυσσόμενες χώρες (ΕΕ L 160, της 29-6-1996).

²⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2820/1998 του Συμβουλίου της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1998, για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1^η Ιουλίου 1999 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 (ΕΕ L 357, της 30-12-1998).

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προχώρησε στην τρίτη φάση του Συστήματος από την 1/1/2002 έως και τις 31/12/2004, φέρνοντας μείζονες αλλαγές στο ΣΓΠ με τον Κανονισμό 2501/2001²⁵, ο οποίος προέβλεπε τα ακόλουθα πέντε προτιμησιακά καθεστώτα:

(α) Γενικά καθεστώτα (General Arrangements)

(β) Ειδικά καθεστώτα ενθάρρυνσης για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων (Special incentive arrangements for the protection of labour rights)

(γ) Ειδικά καθεστώτα ενθάρρυνσης για την προστασία του περιβάλλοντος (Special incentive arrangements for the protection of the environment)

(δ) Ειδικά καθεστώτα υπέρ των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών (Special arrangements for least-developed countries)

(ε) Ειδικά καθεστώτα για την καταπολέμηση της παραγωγής και εμπορίας ναρκωτικών (Special arrangements to combat drug production and trafficking).

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε ότι αφορούσε το χρονικό διάστημα 2006-2015 βασίστηκε στις κατευθυντήριες γραμμές του 2004²⁶ υιοθετώντας για την περίοδο 01/01/2006 έως 31/12/2008 τον Κανονισμό 980/2005²⁷, προχώρησε σε απλοποίηση του ΣΓΠ μειώνοντας τα καθεστώτα στα ακόλουθα τρία:

α) Γενικό καθεστώς (General arrangement)

β) Ειδικό καθεστώς κινήτρων για την αειφόρο ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση (Special incentive arrangement for sustainable development and good governance)

γ) Ειδικό καθεστώς υπέρ των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών (Special arrangement for Least Developed Countries).

²⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2501/2001 του Συμβουλίου της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2001 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1^η Ιανουαρίου 2002 ως τις 31 Δεκεμβρίου 2004 (ΕΕ L 346, της 31-12-2001).

²⁶ Ανακοίνωση της 7^{ης} Ιουλίου 2004 της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με τίτλο «Αναπτυσσόμενες χώρες, διεθνές εμπόριο και βιώσιμη ανάπτυξη: Ο ρόλος του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ) της Κοινότητας για τη δεκαετία 2006-2015» COM(2004) 461 τελικό /7-7-2004.

²⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 980/2005 του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2005 για την εφαρμογή του συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων (ΕΕ L 169, της 30-6-2005).

Την δομή αυτή διατήρησε και κατά την διάρκεια ισχύος του επόμενου Κανονισμού 732/2008²⁸ για την διετία από 01/01/2009 έως 31/12/2011. Εν συνεχεία, με τον Κανονισμό 512/2011²⁹ επεκτάθηκε έως τις 31/12/2023 το προαναφερθέν ΣΓΠ με ελάχιστες αλλαγές τεχνικού τύπου, για να καταλήξουμε στον Κανονισμό 978/2012, ο οποίος είναι σε ισχύ από την 01/01/2014 και κατόπιν παράτασης της ισχύος του έως και σήμερα, τον οποίο θα παρουσιάσουμε σε επόμενο κεφάλαιο.

2.2. Το σημερινό καθεστώς του Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων

2.2.1. Νομική Βάση (Συμβατότητα με GATT/ΠΟΕ)

Όπως προκύπτει από το αρ. 207 ΣΛΕΕ, «η κοινή εμπορική πολιτική διαμορφώνεται βάσει ενιαίων αρχών, ιδίως όσον αφορά τις μεταβολές δασμολογικών συντελεστών...», το ΣΓΠ αποτελεί ένα αυτόνομο μέσο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής.

Πρόκειται για ένα εργαλείο αναπτυξιακής πολιτικής της Ένωσης, όπως έχει ήδη αναφερθεί³⁰, η οποία δυνάμει του αρ. 21 παρ. 2 περ. δ' ΣΕΕ σκοπεύει να επιτύχει μεταξύ άλλων «την προώθηση, στις αναπτυσσόμενες χώρες, της αειφόρου ανάπτυξης από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας», ενώ βάσει του αρ. 208 παρ. 1 υποπ. 2 εδ. β' ΣΛΕΕ, «η Ένωση λαμβάνει υπόψη τους στόχους της συνεργασίας για την ανάπτυξη κατά την εφαρμογή πολιτικών που ενδέχεται να επηρεάσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες».

Με την Συνθήκη της Λισαβόνας διευκρινίστηκε ότι η αμοιβαία εξάρτηση μεταξύ κοινής εμπορικής πολιτικής και αναπτυξιακής πολιτικής είναι δεδομένη. Καθώς όμως δεν ήταν βέβαιο ότι οι Κανονισμοί του 1985 με τους οποίους χορηγήθηκαν δασμολογικές προτιμήσεις που αποσκοπούσαν στην ενίσχυση των αναπτυσσόμενων χωρών είχαν υπερβεί το πλαίσιο της ΚΕΠ,

²⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 732/2008 του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2008 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011 και για τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 552/97, (ΕΚ) αριθ. 1933/2006 και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 1100/2006 και (ΕΚ) αριθ. 964/2007 (ΕΕ L 211, της 6-8-2008).

²⁹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 512/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2011 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως την 31η Δεκεμβρίου 2011 (ΕΕ L 145, της 31-5-2011).

³⁰ Αναλυτικά στο κεφάλαιο 1 ενότητα 1.3.

την Υπόθεση 45/86³¹ (Tariff Preferences Case), ανέλαβε το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το 1987 με απόφασή του την 26^η Μαρτίου 1987.

Το γεγονός ότι το Συμβούλιο είχε προχωρήσει στην έκδοση δύο Κανονισμών περί εφαρμογής των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων³² χωρίς ακριβή νομική βάση, οδήγησε στην άσκηση προσφυγής από την Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 173, εδάφιο 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, με σκοπό την ακύρωσή τους.

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του το Συμβούλιο, προχώρησε στην έκδοση των προσβαλλόμενων Κανονισμών σκοπεύοντας να στηριχθεί ταυτόχρονα στο αρ. 113 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 133 ΣΕΚ και νυν αρ. 207 ΣΛΕΕ) και στο αρ. 235 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 308 ΣΕΚ και νυν αρ. 352 ΣΛΕΕ), έχοντας προηγουμένως απορρίψει την πρόταση της Επιτροπής να στηρίξει τους κανονισμούς αποκλειστικά στο αρ. 113 Συνθ.ΕΟΚ, με την πεποίθηση ότι οι συγκεκριμένοι κανονισμοί αποσκοπούσαν συγχρόνως σε εμπορική και αναπτυξιακή πολιτική. Επομένως, προκειμένου να εφαρμοσθεί η αναπτυξιακή πολιτική δεν αρκούσε το πεδίο εφαρμογής του αρ. 113 Συνθ.ΕΟΚ, νομική βάση της εμπορικής πολιτικής, αλλά ήταν απαραίτητη η προσφυγή στο αρ. 235 Συνθ.ΕΟΚ, δηλαδή στην νομική βάση προστασίας για όλες εκείνες τις περιπτώσεις για τις οποίες δεν παρέχεται από τις υπόλοιπες διατάξεις της Συνθήκης στα κοινοτικά όργανα η αναγκαία αρμοδιότητα για την έκδοση της πράξεως αυτής.

Οι δασμολογικές προτιμήσεις που χορηγούνταν από τους επίδικους κανονισμούς αποτελούσαν «μεταβολές δασμολογικών συντελεστών» κατά την έννοια του άρθρου 113 Συνθ.ΕΟΚ και άρα δεν ήταν προς αμφισβήτηση. Επομένως, διερευνήθηκε από το Δικαστήριο εάν οι επιδιωκόμενοι από τους κανονισμούς στόχοι που αφορούσαν στην πολιτική ενίσχυσης των αναπτυσσόμενων χωρών ήταν πέραν των αρμοδιοτήτων της ΚΕΠ, σύμφωνα με την προσφυγή του Συμβουλίου.

³¹<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1506092139807&uri=CELEX:61986CJ0045> (Ανακτήθηκε στις 30 Απριλίου 2023).

³²Αναλυτικότερα, η Επιτροπή αιτήθηκε την ακύρωση του κανονισμού 3599/85 του Συμβουλίου της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1985, περί εφαρμογής των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων κατά το έτος 1986 για ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα καταγόμενα από τις αναπτυσσόμενες χώρες και του κανονισμού 3600/85 του Συμβουλίου, της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1985, περί εφαρμογής των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων κατά το έτος 1986 για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα καταγόμενα από τις αναπτυσσόμενες χώρες (ΕΕ L 352, σ. 1 και 107).

Κατά την κρίση του Δικαστηρίου η παγιωμένη σε παγκόσμιο επίπεδο σχέση εμπορίου και ενίσχυσης που αφορούσε στις αναπτυσσόμενες χώρες, ήταν πλέον αναγνωρισμένη και από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Σε αυτό συνέβαλαν η UNCTAD και η GATT με τις εργασίες τους και ειδικά η δεύτερη, με την προσθήκη του IV τμήματος με τίτλο «Εμπόριο και Ανάπτυξη».

Συνεπώς, θεωρήθηκε ότι η διαμόρφωση του κοινοτικού συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων προέκυψε με την εφαρμογή του διαμέσου των κανονισμών, εκφράζοντας τις νέες αντιλήψεις όσον αφορά στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις όπου οι αναπτυξιακοί στόχοι είναι μερίζονος σημασίας.

Επιπροσθέτως, καθώς το Δικαστήριο αναζητούσε μία νομική βάση στην ίδια την Συνθήκη, αναφέρθηκε στο αρ. 110 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 131 Συνθ.Νίκαιας και νυν αρ. 206 ΣΛΕΕ) σύμφωνα με το οποίο η συμβολή στην «αρμονική ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου» είναι ένας από τους στόχους της εμπορικής πολιτικής, υπό την προϋπόθεση να προσαρμοστεί η συγκεκριμένη πολιτική στις πιθανές αλλαγές αντιλήψεων της διεθνούς κοινωνίας. Ακόμη, οι πράξεις των οργάνων και η σύναψη των συμφωνιών με τρίτες χώρες καθώς επίσης και η κοινή τους δράση «στους διεθνείς οργανισμούς οικονομικού χαρακτήρος» όπως αυτά προβλέπονταν στα άρθρα 113 και 116, αποτελούσαν μία ευρεία έκφραση που περιλάμβανε διεθνείς οργανισμούς οι οποίοι θα είχαν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με τα προβλήματα του εμπορίου σε σχέση με την πολιτική ανάπτυξης.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο, καμία πράξη δεν επιτρέπεται να διαφύγει από τον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής όπως αυτός καθορίζεται από την Συνθήκη, παρά τα τυχόν προβλήματα ανάπτυξης που θα παρουσιαστούν. Για τον λόγο αυτό, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, η κοινή εμπορική πολιτική θα μπορούσε να ασκηθεί με αποτελεσματικό τρόπο μόνο εφόσον η Κοινότητα διέθετε εκείνα τα μέσα δράσης τα οποία δε θα περιορίζονταν στις παραδοσιακές μορφές του εξωτερικού εμπορίου. Σε κάθε άλλη περίπτωση η εμπορική πολιτική θα καθίστατο σταδιακά ασήμαντη (Γνωμοδότηση 1/78 της 4ης Οκτωβρίου 1979).

Κατόπιν των ανωτέρω, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι εφόσον οι επίδικοι κανονισμοί ως πράξεις ενέπιπταν στο πλαίσιο της κοινής εμπορικής πολιτικής, έπρεπε να επιλεγεί από το Συμβούλιο ως νομική βάση το αρ. 113 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 133 ΣΕΚ και νυν αρ. 207 ΣΛΕΕ) αντί του αρ. 235 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 308 ΣΕΚ και νυν αρ. 352 ΣΛΕΕ). Κατά συνέπεια,

σύμφωνα με το Δικαστήριο, εφόσον οι κανονισμοί εκδόθηκαν σε λάθος νομική βάση ήταν επόμενο να ακυρωθούν.³³

Στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ)/General Agreement on Tariffs and Trade (GATT), η οποία προοδευτικά εξελίχθηκε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ)/World Trade Organization (WTO), κατοχυρώνεται το πολυμερές εμπορικό σύστημα, με κεντρικό πυλώνα του την αποδοχή και την εφαρμογή της αρχής του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους (ΜΕΚ)/Most Favoured Nation (MFN).

Στο αρ. 1.1 της GATT (General Most-Favoured-Nation Treatment) προβλέπεται ότι «κάθε πλεονέκτημα, εύνοια, προνόμιο ή απαλλαγή που θα παραχωρηθεί από συμβαλλόμενο κράτος σε προϊόν καταγωγής ή με προορισμό κάθε άλλο κράτος, θα πρέπει να παραχωρείται αμέσως και ανεπιφύλακτα σε όμοια προϊόντα καταγωγής ή με προορισμό τα εδάφη όλων των άλλων συμβαλλόμενων μερών».

Συνεπώς, τα μέλη του ΠΟΕ υποχρεούνται να επιφυλάσσουν ίδια μεταχείριση, χωρίς διακρίσεις, σε ό,τι αφορά τις εισαγωγές, ανεξαρτήτως της χώρας καταγωγής. Όταν δηλαδή μία χώρα μέλος του ΠΟΕ επιφυλάσσει προνομιακή μεταχείριση για το προϊόν μιας άλλης χώρας, ακόμα κι αν αυτή δεν είναι μέλος του ΠΟΕ, υποχρεούται να παρέχει το συγκεκριμένο προνόμιο, όσον αφορά σε ομοειδές προϊόν, σε όλες τις χώρες μέλη του ΠΟΕ.

Παρά το γεγονός ότι αρχικά η GATT απαγόρευε την παροχή προτιμήσεων υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών στην αρχή του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους στο αρ. XXIV (Territorial Application - Frontier Traffic - Customs Unions and Free-trade Areas), εξαιρούνταν η αμοιβαία απελευθέρωση των συναλλαγών, συστήνοντας «ζώνες ελεύθερων συναλλαγών (free trade areas)» ή τελωνειακών ενώσεων (customs unions)» μεταξύ κρατών.

Η συγκεκριμένη διάταξη ήταν αδύνατον να εφαρμοσθεί σε προτιμησιακές εισαγωγές από αναπτυσσόμενες χώρες καθώς οι συγκεκριμένες εμπορικές σχέσεις δεν συμπεριλαμβάνονταν στις προαναφερθείσες εξαιρέσεις.

Οι ανισότητες που παρουσίαζε το μεταπολεμικό διεθνές εμπορικό σύστημα ήταν κάτι που οι αναπτυσσόμενες χώρες θέλησαν να διορθώσουν, προσπαθώντας να καθιερώσουν προτιμησιακή μεταχείριση προς όφελός τους, όσον αφορούσε στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις.

³³ Παρ' όλα αυτά, το Δικαστήριο, έχοντας ως σκοπό την ασφάλεια του δικαίου, αποφάσισε ότι τα αποτελέσματα των κανονισμών οι οποίοι ακυρώθηκαν εξακολουθούν να διατηρούν την ισχύ τους, δυνάμει του αρ. 174 εδ. 2 ΣυνθΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 231 ΣΕΚ και νυν αρ. 264 ΣΛΕΕ).

Έτσι, σχετικά νωρίς, στη Διάσκεψη της Αβάνα (1947-1948), ξεκίνησαν την προσπάθειά τους αυτή, ειδικά οι αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής, αμφισβητώντας την άποψη ότι η απελευθέρωση του εμπορίου όπως αυτή βασιζόταν στην αρχή ΜΕΚ θα οδηγούσε σε πιθανή ανάπτυξή τους.³⁴

Καθώς οι αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας και της Αφρικής, μετά την ανεξαρτητοποίησή τους, ισχυρίζονταν ότι τόσο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των οικονομιών τους όσο και οι στρεβλώσεις που παρουσιάστηκαν στην πορεία των εμπορικών σχέσεων, είχαν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό εμπορικών προοπτικών, ισχυροποιώντας πολιτικά την προαναφερθείσα άποψη. Ήταν οι ιδιαιτερότητες εκείνες όμως χάρη στις οποίες οι αναπτυσσόμενες χώρες ήταν περισσότερο ευέλικτες σε ότι αφορούσε στα εμπορικά τους καθεστώτα, ιδίως στο πλαίσιο του αρ. XVIII παρ. 2 της GATT (Governmental Assistance to Economic Development)³⁵, δυνάμει του οποίου οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες απολάμβαναν ιδιαίτερες διευκολύνσεις.

Επιπροσθέτως, οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, δυνάμει του ανωτέρω άρθρου, έχαιραν μεγαλύτερης ευελιξίας στην επιβολή των δασμών ή στην εφαρμογή των δασμολογικών ποσοστώσεων, θέτοντας ως στόχο την ανάπτυξη συγκεκριμένου βιομηχανικού τομέα στο έδαφός τους, ενώ παράλληλα με την εφαρμογή ποσοτικών περιορισμών ήταν ευκολότερο να αντιμετωπίσουν τυχόν προβλήματα που θα ανέκυπταν από νομισματικές ισοτιμίες.

Το 1964, ενσωματώθηκε στη GATT³⁶ η «ρήτρα μη – αμοιβαιότητας» με το αρ. XXXVI (Principles and Objectives) παρ. 8, σύμφωνα με το οποίο οι αναπτυγμένες χώρες οι οποίες κατά τη διάρκεια των συνομιλιών τους με τις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες δεσμεύονται να προχωρήσουν σε μείωση ή απάλειψη δασμών ή άλλων περιορισμών, υποχρεούνται να

³⁴ Gibbs Murray, “ Background Paper on Special and Differential treatment in the Context of Globalization” UNCTAD, *Training Tools for Multilateral Trade Negotiations: Special and Differential Treatment*, Γενεύη, Σεπτέμβριος 2000.
http://unctad.org/en/docs/ditcmisc35_en.pdf (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

³⁵ Gibbs Murray, “ Background Paper on Special and Differential treatment in the Context of Globalization” UNCTAD, *Training Tools for Multilateral Trade Negotiations: Special and Differential Treatment*, Γενεύη, Σεπτέμβριος 2000.
http://unctad.org/en/docs/ditcmisc35_en.pdf (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

³⁶GATT Legal and Institutional Framework L/2314/Rev.1/30-11-1964
<https://docs.wto.org/gattdocs/g/GG/L2799/2314R1.PDF> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

παραιτηθούν από τη διεκδίκηση οποιασδήποτε αμοιβαίας δέσμευσης εκ μέρους των τελευταίων.

Όσον αφορά τώρα στις εμπορικές προτιμήσεις του Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων, όπως αυτό υιοθετήθηκε από την UNCTAD το 1968, χορηγήθηκε το 1971, έπειτα από αίτημα συγκεκριμένων αναπτυσσόμενων χωρών³⁷, από τα μέλη της GATT ομόφωνα³⁸ εξαίρεση (waiver) από την αρχή του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους του αρ. 1 παρ. 1 της GATT για μια περίοδο δέκα ετών, κατά τη διάρκεια των οποίων οι αναπτυσσόμενες χώρες θα είχαν τη δυνατότητα να παρέχουν δασμολογικές προτιμήσεις σε προϊόντα καταγόμενα από αναπτυσσόμενες χώρες, χωρίς να υποχρεούνται σε παροχή ίδιων προτιμήσεων και σε άλλα κράτη. Πρόκειται για την «Απόφαση GSP».

Οι αναπτυσσόμενες χώρες στην προσπάθειά τους να νομιμοποιήσουν την προτιμησιακή μεταχείριση προς όφελός τους στο πλαίσιο όλων των εμπορικών τους σχέσεων κατά τη διάρκεια του Γύρου του Τόκυο, κατέληξαν στην Απόφαση της 28-11-1979³⁹, ευρέως γνωστής ως «Ρήτρας Εξουσιοδότησης (Enabling Clause)», η οποία επιτρέπει στα συμβαλλόμενα μέρη να «μπορούν να παρέχουν διαφορετική και πιο ευνοϊκή μεταχείριση στις αναπτυσσόμενες χώρες, χωρίς να παρέχουν τέτοια μεταχείριση σε άλλα συμβαλλόμενα μέρη» (παρ. 1).

Στο υπόλοιπο κείμενο της Ρήτρας Εξουσιοδότησης καθορίζονται οι τύποι των προτιμήσεων στους οποίους επιτρέπεται η διαφορετική μεταχείριση και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται ώστε τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν δικαίωμα να παρέχουν προτιμησιακή μεταχείριση στις αναπτυσσόμενες χώρες. Δηλαδή:

Στην παράγραφο 2 (α) της Ρήτρας Εξουσιοδότησης ορίζεται το δικαίωμα των αναπτυσσόμενων χωρών στην παροχή προτιμησιακής μεταχείρισης σε προϊόντα με καταγωγή από αναπτυσσόμενες χώρες, όπως προβλέπεται στο σύστημα ΣΓΠ. Στην υποσημείωση 3 της ως

³⁷ Την εξαίρεση ζήτησαν οι παρακάτω χώρες: Αυστρία, Καναδάς, Φινλανδία, Ιρλανδία, Ιαπωνία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και τα κράτη μέλη της. GATT Council, Minutes of Meeting on 25 May 1971 (C/M/69, 28-5-1971) <https://docs.wto.org/gattdocs/g/GG/C/M69.PDF> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

³⁸ Decision of 25 June 1971 (L/3545) Generalized System of Preferences https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/90840258.pdf (Ανακτήθηκε στις 21 Απριλίου 2023).

³⁹ Decision of 28 November 1979 (L/4903) Differential and More Favourable Treatment Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/enabling_e.pdf (Ανακτήθηκε στις 22 Απριλίου 2023).

άνω παραγράφου, διευκρινίζεται πως είναι σε ισχύ η περιγραφή του ΣΓΠ στην Απόφαση των Συμβαλλομένων Μερών της 25-6-1971, ότι δηλαδή, αφορά στην θέσπιση γενικευμένων, μη αμοιβαίων και μη-διακριτικών προτιμήσεων, προκειμένου να ωφεληθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες.

Στην παράγραφο 3, τέθηκαν οι προϋποθέσεις που οφείλει να πληροί κάθε διαφορική και πιο ευνοϊκή μεταχείριση. Αναλυτικότερα, στην υποπαράγραφο 3(a) ορίζεται ότι ο σχεδιασμός της διαφορικής μεταχείρισης πρέπει να έχει ως σκοπό την προαγωγή του εμπορίου των αναπτυσσόμενων χωρών και όχι την δημιουργία εμποδίων ή δυσκολιών στο εμπόριο των συμβαλλόμενων κρατών, ενώ στην υποπαράγραφο 3 (b) ορίζεται ότι η διαφορική μεταχείριση που παραχωρούν οι αναπτυγμένες συμβαλλόμενες χώρες οφείλει να σχεδιάζεται ή να τροποποιείται ανάλογα, με τρόπο τέτοιο, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί θετικά σε κάθε αναπτυξιακή, οικονομική και εμπορική ανάγκη των αναπτυσσόμενων χωρών.

Συνδυάζοντας τις ανωτέρω διατάξεις, διαπιστώνουμε ότι οι αναπτυγμένες χώρες προκειμένου να υιοθετήσουν προγράμματα ΣΓΠ, παρά το γεγονός ότι είναι στη διακριτική τους ευχέρεια («μπορούν») να το πράξουν, οφείλουν προηγουμένως να τηρήσουν ορισμένες προϋποθέσεις.

Επιπροσθέτως, το Δευτεροβάθμιο Δικαιοδοτικό Όργανο (Appellate Body) του ΠΟΕ, προκειμένου να παρέχει εμπορικές προτιμήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες συνδέει την υπαγωγή στη ρήτρα εξουσιοδότησης υπό προϋποθέσεις. Για τον λόγο αυτό, στην υπόθεση EC-Tariff Preferences⁴⁰, επέτρεψε να διαφοροποιηθεί η παροχή δασμολογικών προτιμήσεων, η οποία αφορά σε προϊόντα που κατάγονται από διαφορετικές χώρες δικαιούχους ΣΓΠ, εφόσον, αφενός υπάρχει άμεση συνάρτηση των σχετικών δασμολογικών προτιμήσεων με μια συγκεκριμένη αναπτυξιακή, οικονομική ή εμπορική ανάγκη και αφετέρου η προσφορά τους πραγματοποιείται αφού προηγουμένως έχει βασισθεί σε αντικειμενικά κριτήρια, σε όλες τις δικαιούχους χώρες που μοιράζονται αυτή την ανάγκη.

2.2.2. Είδη του συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων

Η αναμόρφωση του Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων πραγματοποιήθηκε το 2012, μέσω του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Οκτωβρίου 2012, ο οποίος καταργούσε τον

⁴⁰WT/DS246/R/2004

https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/246abr_e.doc (Ανακτήθηκε στις 10 Απριλίου 2023)

κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 732/2008, παραχωρώντας εμπορικές προτιμήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2023.

Στις 22 Σεπτεμβρίου 2021, υποβλήθηκε πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου από την Επιτροπή για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου («προτεινόμενος διάδοχος κανονισμός»). Παρά το γεγονός ότι ο προτεινόμενος διάδοχος κανονισμός (ΕΕ) 2023/2663 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Νοεμβρίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 978/2012 επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2024, η πιθανότητα να μην έχει ολοκληρωθεί η νομοθετική διαδικασία για την έκδοσή του έως τότε, κατέστησε αναγκαία την παράταση της περιόδου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 978/2012 έως την 31η Δεκεμβρίου 2027, ορίζοντας με το αρ. 1 του κοινοποιούμενου κανονισμού ότι στο αρ. 43 παρ. 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 978/2012 αντικαθίσταται το έτος «2023» από το έτος «2027»⁴¹.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, ακολούθως, αναφέρονται οι βασικοί λόγοι της αναμόρφωσης του Κανονισμού 978/2012⁴², εφεξής Κανονισμός ΣΓΠ, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2014 με τα Παραρτήματα Ι-Χ.:

1^{ov} Οι Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες και οι χώρες χαμηλού και χαμηλού-μεσαίου εισοδήματος⁴³, είναι εκείνες που έχουν πραγματική ανάγκη κι επομένως σε αυτές πρέπει να δοθεί και η μεγαλύτερη βαρύτητα έναντι των προηγμένων αναπτυσσόμενων χωρών, οι οποίες, εκμεταλλεύονταν περισσότερο το Σύστημα, δυσχεραίνοντας με τον τρόπο αυτό την δυνατότητα ανάπτυξης των φτωχότερων χωρών.⁴⁴

2^{ov} Η ανάγκη προώθησης των βασικών αρχών της αειφόρου ανάπτυξης και της χρηστής διακυβέρνησης ενδυναμώνοντας τον μηχανισμό παρακολούθησης του καθεστώτος ΣΓΠ+, με

⁴¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2023/2663 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Νοεμβρίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 978/2012 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων. (ΕΕ L της 27-11-2023).

⁴² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 περί της εφαρμογής του συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 (ΕΕ L303, της 31-10-2012).

⁴³ Όπως φαίνεται στον σχετικό πίνακα κατάταξης στο κεφάλαιο 1 ενότητα 1.1.

⁴⁴ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ. 8 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf (Ανακτήθηκε στις 26 Απριλίου 2023).

σκοπό τη διασφάλιση του σεβασμού τόσο για τα ανθρώπινα όσο και για τα εργασιακά δικαιώματα αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος.

3^ο Προκειμένου να αξιοποιήσουν το Σύστημα οι επιχειρηματικοί παράγοντες, χρειάζονταν ενίσχυση η νομική ασφάλεια, η σταθερότητα και η προβλεψιμότητά του, οπότε, αποφασίστηκε ότι οι δύο εκδοχές του ΣΓΠ, δηλαδή το ΣΓΠ και το ΣΓΠ+, θα ισχύουν για δέκα χρόνια αντί των έως τότε τριών, πλην όμως, οι χώρες για τις οποίες παύει να ισχύει το εισοδηματικό κριτήριο θα διαγράφονται από τον κατάλογο χωρών μόνο εφόσον παραμείνουν στη λίστα των χωρών υψηλού ή μέσου-υψηλού εισοδήματος για τρία συνεχή χρόνια. Επιπροσθέτως, θα υπάρχουν ρητές προβλέψεις όσον αφορά στα δικαιώματα των εμπορικών φορέων αλλά και τις προϋποθέσεις σχετικά με τις διαδικασίες της προσωρινής αναστολής των προτιμησιακών καθεστώτων ή τις ρήτρες διασφάλισης.⁴⁵

Το ΣΓΠ αναγνωρίζοντας τις διαφορετικές ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών, προσπάθησε να παρέχει μία αναλογική κλίμακα προτιμήσεων, υιοθετώντας μια διαφοροποιημένη προσέγγιση, γνωρίζοντας τρία καθεστώτα: ένα γενικό και δύο ειδικά.

2.2.2.1. Το Γενικό Καθεστώς (ΣΓΠ)

Η Ένωση, προκειμένου να παρέχει στην αγορά της σε ορισμένα ξένα αγαθά μη αμοιβαία προτιμησιακή πρόσβαση, με μειωμένους ή μηδενικούς δασμούς, χρησιμοποιεί το Γενικό Καθεστώς/General Arrangement (ΣΓΠ/GSP), εφεξής Γενικό ΣΓΠ, το οποίο στην ουσία είναι μια αυτόνομη εμπορική ρύθμιση.

Πρώτη προϋπόθεση ένταξης αποτελεί ο κατάλογος που παρατίθεται στο Παράρτημα Ι του Κανονισμού ΣΓΠ, στον οποίον συμπεριλαμβάνονται οι αναπτυσσόμενες χώρες που έχουν επιλεγεί να εξετασθούν κατά προτεραιότητα. Ο ανωτέρω κατάλογος τροποποιείται από την Επιτροπή εφόσον υπάρξουν αλλαγές στην διεθνή κατάταξη χωρών και στο διεθνές καθεστώς γενικότερα.

Η ένταξη μίας επιλέξιμης χώρας, πραγματοποιείται εάν πληρούνται επιπλέον οι παρακάτω προϋποθέσεις⁴⁶:

⁴⁵ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ.14 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf (Ανακτήθηκε στις 26 Απριλίου 2023).

⁴⁶ Αρ. 4 Καν. 978/2012

i. Να μην είναι χώρα υψηλού ή μέσου-υψηλού εισοδήματος για τρία συνεχόμενα χρόνια, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, αμέσως πριν την επικαιροποίηση του καταλόγου δικαιούχων χωρών.

Εξαιρούνται από το συγκεκριμένο καθεστώς οι χώρες που χαρακτηρίζονται από την Παγκόσμια Τράπεζα ως υψηλού ή μέσου-υψηλού κατά κεφαλήν εισοδήματος⁴⁷, καθώς το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξής τους επιτρέπει την διαφοροποίησή τους χωρίς να υπάγονται στο ανωτέρω καθεστώς δασμολογικών προτιμήσεων. Όμως, παρέχοντας δασμολογικές προτιμήσεις στις χώρες αυτού του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης, αυξάνεται ταυτόχρονα η ανταγωνιστική πίεση για τις εξαγωγές από τις πιο φτωχές και πιο ευάλωτες χώρες.

Άρα, προκειμένου να επωφεληθούν από τις εμπορικές προτιμήσεις του Γενικού ΣΓΠ, οι αναπτυσσόμενες χώρες, θα πρέπει όχι μόνο να βρίσκονται σε παρόμοιο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και να έχουν κοινές αναπτυξιακές ανάγκες.⁴⁸

ii. Να μην είναι χώρα στην οποία παρέχεται άλλο προτιμησιακό καθεστώς το οποίο προσφέρει τις ίδιες ή καλύτερες δασμολογικές προτιμήσεις από το ΣΓΠ.

Στο Παράρτημα II του Καν. 978/2012 παρατίθεται ο κατάλογος των Δικαιούχων Χωρών του Γενικού ΣΓΠ, ο οποίος αναθεωρείται κάθε πρώτη του έτους από την Επιτροπή, ώστε αυτή να έχει τη δυνατότητα να παύει με απόφασή της από τον κατάλογο τις χώρες εκείνες οι οποίες δεν πληρούν πλέον τις ως άνω προϋποθέσεις. Η απόφαση εφαρμόζεται ύστερα από μεταβατική περίοδο ενός έτους, αν παύσει να πληρούται η πρώτη προϋπόθεση, ή δύο ετών, αν παύσει η δεύτερη.⁴⁹

Έως και σήμερα, το καθεστώς αυτό λειτουργεί επ' ωφελεία δέκα (10) χωρών⁵⁰, έναντι των τριάντα (30) χωρών που επωφελούνταν κατά το χρόνο θέσης σε ισχύ του Κανονισμού ΣΓΠ και των εκατόν εβδομήντα έξι (176), προτού αναθεωρηθεί το προηγούμενο σύστημα.

Η Επιτροπή, όσον αφορά στη συνδυασμένη ονοματολογία, ενσωματώνει τις όποιες αλλαγές τροποποιώντας το Παράρτημα V του Κανονισμού ΣΓΠ, όπου, από τα προϊόντα που

⁴⁷ Όπως φαίνεται στον σχετικό πίνακα κατάταξης κεφάλαιο 1 ενότητα 1.1.

⁴⁸ Σκέψη (9) Καν. 978/2012

⁴⁹ Αρ. 5 Καν 978/2012

⁵⁰ Όπως φαίνεται στον κατάλογο χωρών στο Παράρτημα Α' της παρούσας εργασίας <https://circa.bc.europa.eu/ui/group/f243659e-26f5-44d9-8213-81efa3d92dc7/library/83191464-a9b5-4973-a3a9-fe17e57d68e8/details> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

παρατίθενται σε ένα ποσοστό της τάξεως του 66% ανέρχονται οι παρεχόμενες δασμολογικές προτιμήσεις.

Η Ένωση κατέληξε στην επιλογή συγκεκριμένων προϊόντων επειδή ο ανταγωνισμός μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών, σε ότι αφορά τις πωλήσεις των παραγόμενων προϊόντων τους, καθορίζεται κυρίως από τις προτιμήσεις. Επομένως, η χορήγηση προτιμήσεων για τα υπόλοιπα προϊόντα στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες οι οποίες έχουν ελεύθερη πρόσβαση για όλα τα προϊόντα τους στην αγορά της Ένωσης, τους προσφέρει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των αναπτυσσόμενων χωρών.⁵¹

Εάν το ποσοστό του 25% των προϊόντων που έχουν μηδενικούς δασμούς στο πλαίσιο της αρχής του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους προστεθεί στο προαναφερθέν ποσοστό του 66%, καταλήγουμε ότι εκτός ΣΓΠ έχει παραμείνει μόνο ένα ποσοστό της τάξεως του 9%.

Παρακάτω μπορούμε να δούμε τις κυριότερες δασμολογικές προτιμήσεις του Γενικού ΣΓΠ:⁵²

i Χορηγείται πλήρης αναστολή δασμών στα προϊόντα που χαρακτηρίζονται μη ευαίσθητα και συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα V, εκτός από τα γεωργικά.

ii Χορηγείται μείωση δασμών κατά 3,5% στα προϊόντα που χαρακτηρίζονται μη ευαίσθητα και συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα V ή κατά 20% για τα υφάσματα και τα είδη υφαντουργίας.

Η Ένωση έκρινε αναγκαίο να διαφοροποιήσει δασμολογικά τα ευαίσθητα και τα μη ευαίσθητα προϊόντα, ώστε να προστατεύσει τους κλάδους εκείνους που παρασκευάζουν τα ίδια προϊόντα στην επικράτειά της. Το ποσοστό μείωσης επιλέχθηκε με γνώμονα την ανάγκη αφενός να προστατευτούν οι παραγωγοί της Ένωσης και αφετέρου να υπάρξει μία δασμολογική μείωση που θα καθιστά ελκυστική την εισαγωγή των εν λόγω προϊόντων από τις δικαιούχους αναπτυσσόμενες χώρες.⁵³

Περαιτέρω, η Ένωση, βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια προκειμένου να επικαιροποιεί κάθε τρία χρόνια τη λίστα των διαβαθμισμένων προϊόντων και να αναστέλλει τις δασμολογικές προτιμήσεις που αφορούν σε εξαγόμενα από μερικές αναπτυσσόμενες χώρες

⁵¹ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ. 11 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

⁵² Αρ. 7 Καν. 978/2012.

⁵³ Σκέψεις (18) και (19) του Καν. 978/2012.

ανταγωνιστικά προϊόντα, τα οποία διεισδύουν στις αγορές χωρίς να χρειάζονται προτιμήσεις.⁵⁴

i. Στην περίπτωση που η μέση αξία των εισαγωγών από μια δικαιούχο χώρα ξεπερνά το γενικό κατώφλι του 57% επί του συνόλου των εισαγωγών ενός συγκεκριμένου τομέα προϊόντων από όλες τις δικαιούχους χώρες.

ii. στην περίπτωση που ανωτέρω ποσοστό ξεπερνά το 17,5%, εφόσον πρόκειται για φυτικά προϊόντα, ζωικά ή φυτικά λίπη.

iii. στην περίπτωση που για τα προϊόντα υφαντουργίας το ως άνω ποσοστό ξεπερνά το 47,2%.

Αποφασίζοντας την παύση της παροχής προτιμήσεων σε ανταγωνιστικούς τομείς προϊόντων, ωφελούνται οι δικαιούχοι αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά γίνεται αντιληπτό, ότι η ρύθμιση αυτή σκοπό έχει την προστασία των παραγωγών της Ένωσης και φυσικά των προϊόντων τους. Η Ένωση, φρόντισε να αποσαφηνίσει από το 2004 ότι η διαβάθμιση είναι σαφής ένδειξη ότι το ΣΓΠ έχει επιτελέσει το σκοπό του και σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί κύρωση ως προς τις χώρες και τα προϊόντα για τα οποία εφαρμόζεται, ενώ ταυτόχρονα, κατάφερε να εξασφαλίσει μεγαλύτερο μερίδιο από τα οφέλη του ΣΓΠ στις αναπτυσσόμενες χώρες με τις μεγαλύτερες ανάγκες.⁵⁵

Καθώς όμως μειώνονται οι δικαιούχοι χώρες και παράλληλα αποκλείονται οι προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες, δεν μπορούμε να δεχθούμε ότι κινδυνεύουν τα συμφέροντα της Ένωσης ώστε να χρειάζονται προστασία μέσω του μηχανισμού διαβάθμισης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ισχύς του καθεστώτος είναι δεκαετής και λήγει στο τέλος του 2023.

2.2.2.2. Το Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση (ΣΓΠ+)

⁵⁴ Αρ. 8 Καν. 978/2012 σε συνδ. με το παράρτημα VI, όπως αντικαταστάθηκε με τον Κατ' Εξουσιοδότηση Καν. 2015/1978.

⁵⁵ Συμβούλιο, COM(2004) της 20-10-2004, Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, σ. 4-5. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004PC0699&qid=1515266470280&from=EN> (Ανακτήθηκε στις 20 Μαΐου 2023).

Στις ευάλωτες χώρες, οι οποίες έχει κυρωθεί η εφαρμογή διεθνών συμβάσεων τόσο για τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα όσο και για το περιβάλλον και τη χρηστή διακυβέρνηση, προσφέρεται από το Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση/Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance (ΣΓΠ+/GSP+), εφεξής ΣΓΠ+, μία σειρά δασμολογικών μειώσεων.

Καθώς ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος να ατονήσει η εφαρμογή των συνθηκών με την πάροδο των ετών αντί να βελτιωθεί, ο διάλογος με τις δικαιούχους χώρες παραμένει τακτικός, παρέχοντας την αναγκαία ενημέρωση, προκειμένου να εφαρμόζονται οι συμβάσεις, ενώ υπάρχει πιθανότητα προσωρινής αναστολής των προτιμήσεων υπό προϋποθέσεις.

Επισημαίνουμε, ότι καθώς οι μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται έως την πλήρη εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων είναι αδύνατον να πραγματοποιηθούν άμεσα, αλλά αντιθέτως, πρόκειται να είναι πολύπλοκες και κοστοβόρες, καθίσταται απαραίτητη η μακροχρόνια υποστήριξη της Ένωσης.⁵⁶

Επιπροσθέτως, εφόσον αναφερόμαστε στις δικαιούχους χώρες του συγκεκριμένου καθεστώτος των οποίων η εξαγωγική βάση διαφοροποιείται, αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως και οι Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες, είναι ευάλωτες και για τον λόγο αυτόν υπό τον ισχύοντα Κανονισμό ΣΓΠ, το καθεστώς ΣΓΠ+ δεν υπόκειται πλέον στο μηχανισμό διαβάθμισης.⁵⁷

Μία χώρα εντάσσεται στο Ειδικό αυτό Καθεστώς Κινήτρων, υπό τις κάτωθι προϋποθέσεις:⁵⁸

i. Το εισόδημά της και η απουσία άλλου προτιμησησικού καθεστώτος να την καθιστούν δικαιούχο του Γενικού Καθεστώτος ΣΓΠ.

ii. Η ανεπαρκής ένταξή της στο διεθνές εμπορικό σύστημα και η έλλειψη διαφοροποίησης, η οποία την καθιστά ευάλωτη.⁵⁹

⁵⁶ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ.3 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf (Ανακτήθηκε στις 25 Ιουνίου 2023).

⁵⁷ Ο.π. σ. 10.

⁵⁸ Αρ. 9 Καν. 978/2012.

⁵⁹ Τα δύο αυτά κριτήρια ορίζονται στο Παράρτημα VI του Καν, 978/2012.

Έλλειψη διαφοροποίησης νοείται όταν την τελευταία τριετία με όριο το 75% σε αξία επί του συνόλου των εισαγωγών προϊόντων της στην Ένωση ο μέσος όρος τους είναι λιγότερος από τα επτά (7) μεγαλύτερα τμήματα του ΣΓΠ των εισαγωγών της στην Ένωση.

Το μερίδιο εισαγωγών μίας χώρας στην Ένωση αποτελεί το δεύτερο κριτήριο του βαθμού ένταξής της στο διεθνές οικονομικό σύστημα. Μία χώρα χαρακτηρίζεται ευάλωτη εφόσον την τελευταία τριετία ο μέσος όρος των εισαγωγών προϊόντων της στην Ένωση είναι κάτω από το όριο του 6,5 % σε αξία επί του συνόλου των εισαγωγών στην Ένωση των προϊόντων που κατάγονται από όλες τις δικαιούχους χώρες του ΣΓΠ.⁶⁰

iii. Η επικύρωση των είκοσι επτά (27) βασικών διεθνών συνθηκών⁶¹, ως ακολούθως:

α) οι επτά (7) συνθήκες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ήτοι την απαγόρευση της γενοκτονίας, των βασανιστηρίων και των διακρίσεων, το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, του συνεταιρίζεσθαι και σε δίκαιη δίκη, την δικαστική ανεξαρτησία και τον σεβασμό των δικαιωμάτων των γυναικών, των παιδιών και των μειονοτήτων

β) οι οκτώ (8) συνθήκες που αφορούν στα εργασιακά δικαιώματα, σύμφωνα με τα οποία, απαγορεύεται η καταναγκαστική καθώς και η παιδική εργασία, οι διακρίσεις στην εργασία, ενώ προστατεύεται το δικαίωμα για συλλογικές οργανώσεις και διαπραγματεύσεις και η διασφάλιση ίσης αμοιβής σε άνδρες και γυναίκες για ίσης αξίας εργασία

γ) οι οκτώ (8) συνθήκες που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή, με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητας, των ειδών προς εξαφάνιση και τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων

δ) οι τέσσερις (4) συνθήκες που αφορούν στη χρηστή διακυβέρνηση, ιδίως στην συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τη διαφθορά αλλά και οι τρεις (3) συνθήκες που αφορούν στην πάταξη της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών

iv. η αποτελεσματική εφαρμογή των προαναφερθέντων συμβάσεων και η παντελής έλλειψη απαγορευμένων επιφυλάξεων

v. η δέσμευσή της περί διατήρησης των κυρώσεων των συμβάσεων και της διασφάλισης των αποτελεσματικών εφαρμογών τους

⁶⁰ Επικαιροποίηση του ποσοστού <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/gsp> (Ανακτήθηκε στις 30 Απριλίου 2023).

⁶¹ Όπως φαίνεται στον κατάλογο των συνθηκών στο Παράρτημα Β' της παρούσας εργασίας (περιλαμβάνονται στο Παράρτημα VIII του Καν. 978/2012).

vi. η άνευ επιφυλάξεων αποδοχή των απαιτήσεων για την υποβολή αναφορών όπως επιβάλλεται από κάθε σύμβαση και η δέσμευση περί αποδοχής της τακτικής παρακολούθησης και επανεξέτασης των επιδόσεων της όπως διατάσσουν οι οικείες συμβάσεις.

vii. η δέσμευση περί αποδοχής της συμμετοχής και συνεργασίας στην διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου που διεξάγει η Επιτροπή με ευθύνη της.

Η ένταξη στο ειδικό καθεστώς μίας δικαιούχου χώρας του Γενικού ΣΓΠ⁶² προϋποθέτει σχετική υποβολή αίτησης, η οποία θα συμπεριλαμβάνει πλήρεις πληροφορίες για την επικύρωση των οικείων συμβάσεων και δεσμεύσεις όσον αφορά στην διατήρηση και την αποτελεσματική εφαρμογή τους, αποδοχή για την τακτική παρακολούθηση των επιδόσεων της όπως ορίζεται από τις ίδιες τις συμβάσεις και οπωσδήποτε για την συνεργασία της για την παρακολούθηση από την Επιτροπή.

Εν συνεχεία, εφόσον έχει υποβληθεί η αίτηση, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενημερώνονται από την Επιτροπή κι εάν η αιτούσα χώρα πληροί τα κριτήρια ένταξης, εκδίδεται πράξη βάσει της οποίας η αιτούσα χώρα προστίθεται στον κατάλογο των δικαιούχων χωρών ΣΓΠ+, κατόπιν τροποποίησης του Παραρτήματος ΙΙΙ του Κανονισμού ΣΓΠ.

Η Επιτροπή διαγράφει από τον οικείο κατάλογο τη χώρα εκείνη για την οποία δεν υφίστανται πλέον τα κριτήρια ένταξης της στο συγκεκριμένο ειδικό καθεστώς, ή έχει προχωρήσει σε ανάκληση των δεσμεύσεων της για την εφαρμογή των συμβάσεων, ή δεν αποδέχεται την παρακολούθηση κ.α.

Οι δικαιούχοι χώρες που ωφελούνται από το συγκεκριμένο καθεστώς σήμερα αριθμούνται σε οκτώ (8)⁶³ έναντι δεκατριών (13) κατά το χρόνο έναρξης ισχύος του ισχύοντος Κανονισμού ΣΓΠ.

Η δυνατότητα αναστολής δασμών για τα ίδια σχεδόν προϊόντα με το Γενικό ΣΓΠ⁶⁴, τα οποία αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΧ του Κανονισμού ΣΓΠ, (αναθεωρείται όταν υπάρχουν τροποποιήσεις στην συνδυασμένη ονοματολογία), μάλλον καθιστά την συγκεκριμένη δασμολογική προτίμηση σημαντικότερη όλων των υπολοίπων.

⁶² Αρ. 10 Καν 978/2012.

⁶³ Όπως φαίνεται στον κατάλογο χωρών στο Παράρτημα Γ' της παρούσας εργασίας <https://circabc.europa.eu/ui/group/f243659e-26f5-44d9-8213-81efa3d92dc7/library/83191464-a9b5-4973-a3a9-fe17e57d68e8/details> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

⁶⁴ Αρ. 12 Καν. 978/2012.

Ακόμα, υπάρχει πρόβλεψη για τον έλεγχο της εφαρμογής των συμβάσεων, οπότε η Επιτροπή χρησιμοποιεί όχι μόνο τα συμπεράσματα και τις συστάσεις των οικείων οργάνων παρακολούθησης, αλλά και τις πληροφορίες που συλλέγει από την κοινωνία των πολιτών, τους κοινωνικούς εταίρους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο, υποβάλλοντας ανά δύο (2) έτη μία έκθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή τους.⁶⁵

Η Ένωση διατηρεί το δικαίωμα να αναστείλει προσωρινά το καθεστώς στην περίπτωση που υπάρχουν βάσιμες υποψίες περί μη τήρησης των δεσμεύσεων μίας χώρας κατά την εφαρμογή των συμβάσεων, την αποδοχή παρακολούθησης κ.λπ. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή, ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και τη δικαιούχο χώρα για τις βάσιμες αμφιβολίες της, καλώντας την τελευταία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός έξι (6) μηνών.

Εάν σε βάρος μίας χώρας κινηθεί η διαδικασία προσωρινής αναστολής, τότε η Επιτροπή καλείται να αποφασίσει εάν το καθεστώς στην χώρα αυτή, θα τεθεί ή όχι σε αναστολή.

Εάν διαπιστωθεί από την Επιτροπή ότι δεν υφίστανται πλέον οι λόγοι που οδήγησαν στην αναστολή του καθεστώτος, τότε αποκαθίστανται με απόφασή της οι δασμολογικές προτιμήσεις του ειδικού καθεστώτος ΣΓΠ+.

Το συγκεκριμένο καθεστώς έχει δεκαετή (10) διάρκεια ισχύος, ήτοι μέχρι τέλος του 2023.

2.2.2.3. Ειδικό Καθεστώς υπέρ των Λιγότερο Αναπτυγμένων Χωρών

Το πλέον προνομιακό καθεστώς που επιτρέπει σε όλα τα προϊόντα πλην των όπλων και των πυρομαχικών να έχουν πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης, είναι το Ειδικό Καθεστώς υπέρ των Λιγότερο Αναπτυγμένων Χωρών (ΛΑΧ)/Special Arrangement for the Least-Developed Countries (LDCs) ή Καθεστώς Όλα Εκτός από Όπλα (ΟΕΟ)/Everything But Arms (EBA), εφεξής ΟΕΟ, το οποίο, σε αντίθεση με τα άλλα δύο καθεστώτα δεν έχει ημερομηνία λήξης.

Εφόσον μία χώρα από τις επιλέξιμες χώρες του Παραρτήματος Ι χαρακτηρίζεται από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ως Λιγότερο Αναπτυγμένη Χώρα (ΛΑΧ)⁶⁶, έχει το δικαίωμα να ενταχθεί στο συγκεκριμένο ειδικό καθεστώς και συμπεριλαμβάνεται στο Παράρτημα IV

⁶⁵ Αρ. 14-16 Καν. 978/2012.

⁶⁶ Όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 1 ενότητα 1.1.

του Κανονισμού ΣΓΠ, το οποίο η Επιτροπή αναθεωρεί ανάλογα με τα πρόσφατα κάθε φορά δεδομένα⁶⁷.

Όταν μία χώρα δεν ανήκει πλέον στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες, η Επιτροπή προχωράει στην διαγραφή της από τον κατάλογο των δικαιούχων χωρών έπειτα από την πάροδο μίας μεταβατικής περιόδου τριών (3) ετών από την έναρξη. Σήμερα το καθεστώς αυτό απολαμβάνουν σαράντα επτά (47) χώρες.⁶⁸

Προκειμένου να ενταχθεί μία χώρα στο συγκεκριμένο καθεστώς δεν απαιτείται η υποβολή αίτησης. Επίσης, η ένταξή της σε αυτό επιτρέπεται ακόμη και εάν συνάψει Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (Free Trade Agreement- FTA) με την Ένωση. Τέλος, στην χώρα αυτή δεν πρόκειται να εφαρμοσθεί ο μηχανισμός διαβάθμισης των προϊόντων.⁶⁹

2.2.3. Οι λόγοι προσωρινής αναστολής όλων των καθεστώτων και τα μέτρα προστασίας για την ενωσιακή αγορά.

Παρακάτω, αναφέρουμε τους λόγους οι οποίοι οδηγούν σε προσωρινή αναστολή των τριών αυτόνομων προτιμησιακών καθεστώτων, είτε για όλα είτε για ορισμένα προϊόντα καταγωγής δικαιούχου χώρας, ώστε να διασφαλισθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων και να καταπολεμηθούν τόσο το οργανωμένο έγκλημα όσο και ο αθέμιτος εμπορικός ανταγωνισμός, ως ακολούθως:⁷⁰

α) Οποιαδήποτε σοβαρή και συστηματική παραβίαση των αρχών, οι οποίες αναφέρονται στις συμβάσεις του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων (Μέρος Α Παραρτήματος VIII Κανονισμού ΣΓΠ)⁷¹

β) Εξαγωγή προϊόντων που έχουν κατασκευαστεί στις φυλακές

γ) Ανεπαρκείς τελωνειακοί έλεγχοι που αφορούν σε διακίνηση ναρκωτικών (απαγορευμένες ή πρόδρομες ναρκωτικές ουσίες) ή μη τήρηση των διεθνών συμβάσεων για

⁶⁷ Αρ. 17 Καν. 978/2012.

⁶⁸ Όπως φαίνεται στον κατάλογο χωρών στο Παράρτημα Δ΄ της παρούσας εργασίας.
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/ola-ektos-apo-opla-oeo> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

⁶⁹ <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/everything-arms> (Ανακτήθηκε στις 30 Απριλίου 2023).

⁷⁰ Αρ. 19 Καν. 978/2012.

⁷¹ Παράρτημα Β΄ της παρούσας εργασίας.

την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

δ) Οποιαδήποτε αθέμιτη εμπορική πρακτική που έχει σοβαρό και συστηματικό χαρακτήρα και μπορεί π.χ. να επηρεάσει την προμήθεια πρώτων υλών στις βιομηχανίες της Ένωσης, με εξαίρεση εκείνα κάθε προϊόν που αποτελεί αντικείμενο μέτρων εμπορικής άμυνας.

Η Επιτροπή με πρωτοβουλία της αποφασίζει να εκκινήσει την διαδικασία της προσωρινής αναστολής, ενημερώνοντας το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Έπειτα, η δικαιούχος χώρα ενημερώνεται από την Επιτροπή για τον λόγο ή τους λόγους που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση, ενώ ταυτόχρονα της γνωρίζεται ότι για το χρονικό διάστημα των επόμενων έξι (6) μηνών θα παρακολουθείται και θα αξιολογείται. Εν συνεχεία, εντός ενός διαστήματος τριών (3) μηνών από την ημερομηνία λήξης της ανωτέρω προθεσμίας κι εφόσον έχουν συλλεχθεί όλες οι απαραίτητες πληροφορίες, υποβάλλεται από την Επιτροπή έκθεση με τα συμπεράσματά της. Στην δικαιούχο χώρα δίνεται περιθώριο ενός (1) μηνός να τοποθετηθεί. Έπειτα από την ολοκλήρωση της διαδικασίας, θα αποφασισθεί από την Επιτροπή εάν θα τεθεί ή όχι σε προσωρινή αναστολή το καθεστώς, όσον αφορά στην δικαιούχο χώρα κατά της οποίας κινήθηκε η διαδικασία.

Σε περίπτωση που οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν την Επιτροπή στην απόφαση προσωρινής αναστολής του καθεστώτος δεν υφίστανται πλέον, τότε αποφασίζεται και η παύση της προσωρινής αναστολής, οπότε οι δασμολογικές προτιμήσεις αποκαθίστανται⁷².

Η προστασία των συμφερόντων των ενωσιακών παραγωγών πραγματοποιείται με μία σειρά διασφαλιστικών μέτρων, τα οποία ισχύουν για όλα τα προτιμησιακά καθεστώτα, ως ακολούθως:

i. Σε ένα εισαχθέν από δικαιούχο χώρα προϊόν σε ποσότητα ή/και σε τιμή που προκαλεί ή υπάρχει περίπτωση να προκαλέσει οποιαδήποτε δυσχέρεια σε παραγωγούς ομοειδούς ή άμεσα ανταγωνιστικού προϊόντος εντός της Ένωσης, δύναται να επαναφερθούν, κατόπιν αίτησης, οι κανονικοί δασμοί.⁷³

⁷² Αρ. 20 Καν. 978/2012.

⁷³ Αρ. 22-28 Καν. 978/2012.

ii. Εάν οι εισαγωγές προϊόντων από τους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας, της γεωργίας και της αλιείας υπερβούν ορισμένα ποσοστά, τότε καταργούνται γι' αυτά οι δασμολογικές προτιμήσεις. Εξαιρούνται οι χώρες ΟΕΟ.⁷⁴

iii. Για τα προϊόντα γεωργίας και αλιείας προβλέπονται μέτρα εποπτείας προς αποφυγήν τυχόν διαταράξεων στην αγορά της Ένωσης.⁷⁵

2.2.4. Οι Κανόνες καταγωγής

Η χορήγηση δασμολογικών προτιμήσεων στα προϊόντα τα οποία κατάγονται από τις δικαιούχους χώρες διασφαλίζει ότι μόνο οι χώρες αυτές θα ευνοούνται από τα αυτόνομα προτιμησιακά καθεστώτα ⁷⁶. Οι κανόνες καταγωγής των προϊόντων και κυρίως της προτιμησιακής καταγωγής τους, είναι αυτοί που καθορίζουν την καταγωγή των προϊόντων και άρα την χώρα παραγωγής ή κατασκευής τους.⁷⁷

Ο Ενωσιακός Τελωνειακός Κώδικας (Καν. 952/2013)⁷⁸ και οι υπ' αριθμ. 2015/2446⁷⁹ και 2015/2447⁸⁰ Κανονισμοί, περιέχουν τους ισχύοντες κανόνες (προτιμησιακής) καταγωγής για το ΣΓΠ, οι οποίοι τέθηκαν σε ισχύ από την 1-5-2016. Η Επιτροπή, έχει εξουσιοδοτηθεί δυνάμει του αρ. 64 παρ. 3 του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα ώστε να θεσπίζει τους κανόνες καταγωγής των προϊόντων για τα οποία η Ένωση θεσπίζει μονομερώς και εφαρμόζει προτιμησιακά μέτρα, που βασίζονται είτε στο κριτήριο της εξ ολοκλήρου παραγωγής των εμπορευμάτων είτε στο κριτήριο της επαρκούς μεταποίησης ή επεξεργασίας.

Οπότε, η Επιτροπή, θέλοντας να διευκολύνει την πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά των προϊόντων που κατάγονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες και πρόκειται να

⁷⁴ Αρ. 29-31 Καν. 978/2012.

⁷⁵ Αρ. 32 Καν. 978/2012.

⁷⁶ Αρ. 33 Καν. 978/2012.

⁷⁷ Σε αντιδιαστολή προς τη μη προτιμησιακή καταγωγή, όπου ισχύουν διαφοροποιημένοι κανόνες.

⁷⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9^{ης} Οκτωβρίου 2013 για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 269 της 10-10-2013).

⁷⁹ Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2446 της Επιτροπής της 28^{ης} Ιουλίου 2015 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με λεπτομερείς κανόνες οι οποίοι είναι σχετικοί με ορισμένες από τις διατάξεις του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 343 της 29-12-2015).

⁸⁰ Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2447 της Επιτροπής της 24^{ης} Νοεμβρίου 2015 όσον αφορά στη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής ορισμένων διατάξεων του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 343 της 29-12-2015).

ωφεληθούν από το ΣΓΠ, καθόρισε με τον Κανονισμό 2015/2446 τους κανόνες εκείνους που σκοπό έχουν να προσδιορίζουν πότε προϊόντα παραγόμενα στις δικαιούχους χώρες μπορούν να υπαχθούν σε καθεστώς προτιμησησιακής μεταχείρισης από το ΣΓΠ, απλοποιώντας τις έννοιες και τις μεθόδους για τον προσδιορισμό της καταγωγής τους.

Συνεπώς, από δικαιούχο χώρα θεωρούνται ότι κατάγονται τα προϊόντα ως ακολούθως:⁸¹

α) προϊόντα παραγόμενα εξ ολοκλήρου στην χώρα αυτή, π.χ ορυκτά προϊόντα, φυτά και κηπευτικά, ζώντα ζώα καθώς και τα προϊόντα αυτών, προϊόντα θήρας, αλιείας ή υδατοκαλλιέργειας (εξ ολοκλήρου παραγόμενα προϊόντα)⁸² και

β) προϊόντα παραγόμενα στην χώρα αυτή, στα οποία ενσωματώνονται ύλες οι οποίες δεν έχουν παραχθεί εξ ολοκλήρου σε αυτήν, υπό τον όρο ότι οι συγκεκριμένες ύλες έχουν προηγουμένως υποβληθεί σε επαρκή επεξεργασία ή μεταποίηση (επαρκώς επεξεργασμένα ή μεταποιημένα προϊόντα).⁸³

Καταγωγή δεν προσδίδεται από εργασίες όπως το πλύσιμο, το σιδέρωμα, η απλή βαφή, η αποφλοιώση ή η αφαίρεση του κελύφους, οι οποίες είναι ήσσονος σημασίας.⁸⁴ Οι όροι της επεξεργασίας ή της μεταποίησης ορίζονται ειδικώς, αναλόγως την περίπτωση.⁸⁵ Ανάλογα με το κατά πόσο ένα προϊόν θεωρείται επαρκώς επεξεργασμένο ή μεταποιημένο, προβλέπονται τέσσερις διαφορετικοί τύποι κανόνων εάν:

i. Με την επεξεργασία ή μεταποίηση δεν υπερβαίνει την μέγιστη περιεκτικότητα σε μη καταγόμενες ύλες

ii. Μέσω της επεξεργασίας ή μεταποίησης υπάρξει οποιαδήποτε μεταβολή στην δασμολογική κλάση του προϊόντος που έχει υποστεί την μεταποίηση σχετικά με τις ύλες που έχουν χρησιμοποιηθεί.

iii. Υπόκειται σε ειδική επεξεργασία και μεταποίηση

⁸¹ Αρ. 41 Καν. 2015/2446.

⁸² Αρ. 44 Καν. 2015/2446.

⁸³ Αρ. 45 Καν. 2015/2446 .

⁸⁴ Αρ. 47 Καν. 2015/2446.

⁸⁵ Παράρτημα 22-03 Καν. 2015/2446 «Εισαγωγικές σημειώσεις και κατάλογος των εργασιών επεξεργασίας ή μεταποίησης που προσδίδουν τον χαρακτήρα καταγωγής».

iv. Συγκεκριμένες εξ ολοκλήρου παραγόμενες ύλες υπόκεινται σε επεξεργασία ή μεταποίηση.

Επιπροσθέτως, τα συστήματα σώρευσης καταγωγής τα οποία προβλέπονται, έχουν σκοπό να διευκολύνουν την απόκτηση προτιμησιακής καταγωγής, παρέχοντας στις χώρες τη δυνατότητα να συνεργάζονται μεταξύ τους, ώστε να παράγονται προϊόντα υποκείμενα σε προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση. Τα σημαντικότερα συστήματα σώρευσης είναι τα ακόλουθα δύο:

i. Διμερής σώρευση⁸⁶, βάσει της οποίας επιτρέπεται προϊόντα που κατάγονται από την Ένωση να θεωρούνται ως ύλες που κατάγονται από δικαιούχο χώρα, εάν αυτές ενσωματωθούν σε προϊόντα τα οποία κατασκευάζονται σε αυτή την χώρα, υπό την προϋπόθεση ότι η επεξεργασία ή η μεταποίηση που πραγματοποιείται εκεί θα υπερβαίνει τις εργασίες επεξεργασίας ή μεταποίησης οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ανεπαρκείς για την απόκτηση του χαρακτήρα των καταγόμενων προϊόντων⁸⁷.

ii. Περιφερειακή σώρευση⁸⁸, η οποία εφαρμόζεται υπό προϋποθέσεις ανάμεσα στις χώρες οι οποίες ανήκουν σε μία από τις περιφερειακές ομάδες που αναφέρονται στη συνέχεια:

Ομάδα I: Μπρουνέι, Καμπότζη, Ινδονησία, Λάος, Μαλαισία, Μιανμάρ/Βιρμανία, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη, Βιετνάμ

Ομάδα II: Βολιβία, Κολομβία, Κόστα Ρίκα, Ισημερινός, Ελ Σαλβαδόρ, Γουατεμάλα, Ονδούρα, Νικαράγουα, Παναμάς, Περού, Βενεζουέλα

Ομάδα III: Μπανγκλαντές, Μπουτάν, Ινδία, Μαλδίβες, Νεπάλ, Πακιστάν, Σρι Λάνκα

Ομάδα IV: Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη και Ουρουγουάη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Οι Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης της Ένωσης με τις χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ)

3.1. Εμπορικές Προτιμησιακές Σχέσεις Ένωσης και ΑΚΕ

3.1.1. Συνθήκη Ρώμης

⁸⁶ Αρ. 53 Καν. 2015/2446.

⁸⁷ Αρ. 47 Καν. 2015/2446.

⁸⁸ Αρ. 55 Καν. 2015/2446.

Από την αρχή ήταν βέβαιο ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες επρόκειτο να διαδραματίσουν έναν σημαντικό ρόλο στο όραμα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος⁸⁹. Ο Ρομπέρ Σουμάν, στις 9 Μαΐου 1950, δήλωσε σε ομιλία του με τίτλο «Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης» τα παρακάτω:

«Η παραγωγή (κάρβουνου και χάλυβα) θα προσφερθεί σε όλο τον κόσμο χωρίς διακρίσεις ή εξαιρέσεις με σκοπό τη συνεισφορά στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και στην προώθηση ειρηνικών επιτευγμάτων. Η Ευρώπη, με νέα μέσα στη διάθεσή της, θα είναι σε θέση να επιδιώξει την υλοποίηση ενός από τα πρωταρχικά της καθήκοντα: την ανάπτυξη της αφρικανικής ηπείρου.»

Ο ανωτέρω στόχος βρήκε ουσιαστικά έκφραση στην Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (European Economic Community - EEC - Treaty) το 1957, όπου η «σύνδεση με τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη⁹⁰ με σκοπό να αυξηθεί το εμπόριο και να προωθηθεί συνακόλουθα η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη⁹¹.» συμπεριλήφθη ως μία από τις δραστηριότητες της Κοινότητας και όχι το 1952 στην Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (European Coal and Steel Community - ECSC- Treaty).

Έπειτα από τις προσπάθειες της Γαλλίας, προκειμένου να διατηρηθούν οι δεσμοί της με τις αποικίες της εντός ΕΟΚ, αλλά και να συνεχιστεί η παράδοση της Γαλλικής Ένωσης (French Union), κάμφθηκε κάθε επιφύλαξη των πέντε (5) ιδρυτικών χωρών και η εν λόγω ιδιαίτερη σύνδεση αποτυπώθηκε στην Συνθήκη της Ρώμης.

Συγκεκριμένα, στην Γαλλική Ένωση ιδρυθείσα με το γαλλικό σύνταγμα του 1946⁹², εκτός από την Γαλλία, περιλαμβάνονταν μεταξύ άλλων, τα υπερπόντια εδάφη της και οι αφρικανικές αποικίες με κοινό νόμισμα, όπου οι εσωτερικές τιμές ήταν εγγυημένες, οι δασμοί ήταν υψηλοί, όπως επίσης υψηλό ήταν και το ποσοστό του εσωτερικού εμπορίου⁹³. Παρά το γεγονός ότι από την αγορά των αποικιών εξαρτιόταν αποκλειστικά ένας αριθμός

⁸⁹ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, *European Journal of International Law*, 18(4), 2007, σ.716.

⁹⁰ Οι αποικίες της Γαλλίας, του Βελγίου και της Ολλανδίας παρατίθενται στο Παράρτημα IV της Συνθήκης.

⁹¹ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, *European Journal of International Law*, 18(4), 2007, σ.717.

⁹² Σύμφωνα με το γαλλικό σύνταγμα του 1958 είχε μετονομασθεί σε Γαλλική Κοινότητα (French Community).

⁹³ Οι εμπορικές συναλλαγές στην Γαλλική Ένωση το 1958 αντιστοιχούσαν σε ποσοστό 37,5% για τις γαλλικές εξαγωγές και σε ποσοστό 27,6% των γαλλικών εισαγωγών.

παραδοσιακών γαλλικών βιομηχανιών, με την πάροδο των ετών οι πρώτες ύλες που εισάγονταν από άλλες χώρες ήταν φθηνότερες από εκείνες των αποικιών, οπότε και οι τελευταίες έπαψαν να είναι σημαντικές ως αγορές για τις νέες γαλλικές βιομηχανίες.⁹⁴

Παρ' όλα αυτά, η Γαλλία αρνούσαν να τις εγκαταλείψει, καθώς παρέμενε πιστή στην ιδέα της «Ευρωαφρικής (Eurafrica)», θεωρώντας ότι αποτελούσε μαζί με τις αποικίες της μια ενιαία πολιτιστική οντότητα, η οποία εκφραζόταν οικονομικά με έναν συνδυασμό φθηνής γης και εργασίας από την Αφρική και κεφάλαια και δεξιότητες από την Ευρώπη⁹⁵. Τη λύση στο συγκεκριμένο πρόβλημα βρήκε στην -προς σύσταση τότε- Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, διαβλέποντας ότι η ένταξη τόσο της ίδιας (της Γαλλίας) όσο και των αποικιών της θα έδινε την ευκαιρία στην χώρα να μετακυλίσει το οικονομικό τους βάρος στους νέους ευρωπαίους εταίρους της, προσφέροντας παράλληλα σε αυτές μία διευρυμένη και προστατευμένη αγορά για να εξάγουν τα προϊόντα τους.⁹⁶

Πρότεινε μάλιστα στους εταίρους της, προκειμένου να τους πείσει, τη σύνδεση όλων των αποικιών τους με την ΕΟΚ, όπως του Βελγίου και της Ολλανδίας, τονίζοντας τα οφέλη που θα αποκόμιζαν εντάσσοντας τις νέες αποικιακές αγορές με σκοπό τις εξαγωγές της Κοινότητας. Οι εταίροι παρ' όλα αυτά έκριναν ότι το γεγονός πως θα έπρεπε να αφήσουν τους φθηνότερους προμηθευτές τους τροπικών προϊόντων ήταν αρκετό για να υποσκελίσει τα πλεονεκτήματα που υποστήριζε η Γαλλία⁹⁷.

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, πέραν της υποστήριξης που είχε από το Βέλγιο η γαλλική πρόταση, βρήκε αντίθετες την Γερμανία και την Ολλανδία, ενώ το Λουξεμβούργο και η Ιταλία παρέμειναν ουδέτερες. Εν τέλει, όμως, η στάση της Γαλλίας ήταν σαφής, θέτοντας ως πρόκριμα την σύνδεση των αποικιών της για την ένταξή της στην ΕΟΚ, κάμπτοντας τις όποιες επιφυλάξεις των εταίρων συμπεριλαμβάνοντας σχετική διάταξη στη Συνθήκη της Ρώμης.⁹⁸

⁹⁴ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, *European Journal of International Law*, 18(4), 2007, σ. 717.

⁹⁵ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, *European Journal of International Law*, 18(4), 2007, σ. 718

⁹⁶ Ο.π.

⁹⁷ Το Βέλγιο προμηθευόταν το 40% τροπικών προϊόντων όπως καφές, κακάο και μπανάνες από τις αποικίες του, ενώ η Γερμανία μόνο το 3%, επειδή το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των προϊόντων προερχόταν από τη Βραζιλία και τη Γκάνα. Σε ίδια επίπεδα κινούνταν το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία και η Ιταλία.

⁹⁸ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, *European Journal of International Law*, 18(4), 2007, σ. 719.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης, εφεξής ΕΤΑ που δημιουργήθηκε με τη Συνθήκη της Ρώμης, αποτελεί το κύριο μέσο, το οποίο παρέχει κοινοτική βοήθεια υπέρ της συνεργασίας για την ανάπτυξη των χωρών ΑΚΕ, τις οποίες χρηματοδοτεί ακολουθώντας τους κύκλους των συμφωνιών τις οποίες συνάπτει η Ευρωπαϊκή Ένωση με τις χώρες αυτές⁹⁹. Προκειμένου να υπάρξει οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών ΑΚΕ, έχουν διατεθεί 581 εκατομμύρια δολάρια από τη δημιουργία του Ταμείου έως το 1964.¹⁰⁰

3.1.2. Συμφωνίες Γιαουντέ

Πολύ σύντομα μετά τη Συνθήκη της Ρώμης, οι πιο πολλές αφρικανικές αποικίες κηρύχθηκαν ανεξάρτητες, με αποτέλεσμα δεκαοκτώ (18) νέα κράτη της Αφρικής¹⁰¹ να επιζητούν τη συνέχιση των σχέσεών τους με την ΕΟΚ αλλά υπό νέους όρους, οι οποίοι θα ήταν συμβατοί με την ανεξαρτησία τους, υπογράφοντας τελικά το 1963 τη Σύμβαση Γιαουντέ (Yaoundé Convention) στην ομώνυμη πόλη, πρωτεύουσα του Καμερούν, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1964.

Η πρώτη συμφωνία ανάμεσα στην ΕΟΚ και μίας ομάδας αναπτυσσόμενων κυρίαρχων χωρών ήταν η Σύμβαση Γιαουντέ, σύμφωνα με την οποία, ορισμένα αφρικανικά προϊόντα προερχόμενα από τις χώρες που είχαν υπογράψει την συμφωνία θα είχαν ελεύθερη πρόσβαση στις εσωτερικές αγορές των χωρών της ΕΟΚ, ενώ αντιθέτως, από τις συγκεκριμένες αφρικανικές χώρες μπορούσαν να επιβληθούν δασμοί ή άλλοι περιορισμοί στα κοινοτικά προϊόντα, με σκοπό να προστατευτούν οι νεοσύστατες βιομηχανίες τους. Επίσης, εξόχως σημαντική ήταν η βοήθεια του ΕΤΑ, όπως προβλεπόταν από την Σύμβαση του Γιαουντέ που αποτελούνταν από δάνεια και επιχορηγήσεις 800 εκατομμυρίων δολαρίων, τα οποία θα δίνονταν μέσα στην πενταετία 1964-1969.

Η Σύμβαση Γιαουντέ II, η οποία συνδέθηκε με τη χορήγηση του τρίτου πακέτου ΕΤΑ ύψους 1 δις δολαρίων, είχε ελάχιστες διαφορές από την πρώτη Σύμβαση Γιαουντέ, υπογράφηκε το 1969 ανάμεσα στις ίδιες χώρες, ήταν χρονικής διάρκειας πέντε (5) ετών και

⁹⁹ Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:r12102> (Ανακτήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2023).

¹⁰⁰ EU Commission-Brochure "Partnership in Africa: the Yaounde Association", Community Topics 26, December 1966, University of Pittsburgh. University Library System (ULS), Archive of European Integration σ. 5 <http://aei.pitt.edu/34505/1/A674.pdf> (Ανακτήθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 2023).

¹⁰¹ Πρόκειται για την «Ένωση Αφρικανικών Χωρών και Μαδαγασκάρης (Association of African States and Madagascar - AASM)».

τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 1971.¹⁰²

Χώρες οι οποίες εξακολουθούσαν να είναι αποικίες, παρέμεναν υπό το καθεστώς σύνδεσης όπως αυτό προβλεπόταν από τη Συνθήκη της Ρώμης. Όμως, με την υπ' αριθμ. 349/1964 Απόφαση του Συμβουλίου απέκτησαν σχεδόν τα ίδια προνόμια με τη Σύμβαση Γιαουντέ.¹⁰³

3.1.3. Συμφωνίες Λομέ

Το 1973, έτος της πρώτης διεύρυνσης της ΕΟΚ και κυρίως μετά την είσοδο του Ηνωμένου Βασιλείου, ένα ζήτημα που συζητήθηκε έντονα ήταν μία ρύθμιση που θα αφορούσε στις αναπτυσσόμενες χώρες της βρετανικής Κοινοπολιτείας στην Αφρική, στην Καραϊβική και τον Ειρηνικό, ανάλογης με εκείνη των Συνθηκών Γιαουντέ. Η πρώτη Σύμβαση Λομέ (Lomé Convention I, 1975-1980), υπογράφηκε στο Λομέ, πρωτεύουσα του Τόγκο, το 1975, μεταξύ σαράντα έξι (46) χωρών ΑΚΕ και εννέα (9) κρατών μελών της ΕΟΚ, έπειτα από μακροχρόνιες πολιτικές διαπραγματεύσεις και μία μεγάλη περίοδο αβεβαιότητας.

Σαράντα έξι (46) χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού υπέγραψαν τη Συμφωνία Τζωτρτζτάουν (Georgetown Agreement) για την ίδρυση της Ομάδας Χωρών ΑΚΕ (ACP Group of States), έναν οργανισμό με μόνιμη δομή Γενικής Γραμματείας. Σήμερα, η Ομάδα περιλαμβάνει εβδομήντα εννέα (79) κράτη¹⁰⁴ τα οποία με εξαίρεση την Κούβα υπέγραψαν τη Συμφωνία Κοτονού. Η Συμφωνία Τζωτρτζτάουν σκόπευε να συμβάλει ενισχύοντας την περιφερειακή και ενδοπεριφερειακή ολοκλήρωση μεταξύ των χωρών ΑΚΕ αλλά και να διασφαλίσει την επίτευξη των στόχων της Σύμβασης Λομέ.¹⁰⁵

Προκειμένου να παρέχεται αποζημίωση σε περίπτωση που υπήρχε έλλειμμα στα έσοδα από τις εξαγωγές εξαιτίας μίας πιθανής διακύμανσης τιμών, συστήθηκε την ίδια περίοδο το σύστημα STABEX (Stabilization of Exports). Παράλληλα, φρόντισαν να θεσπίσουν πρωτόκολλα για τις εξαγωγές των ΑΚΕ ανά τομέα προϊόντων όπως ζάχαρη, βόειο κρέας, μπανάνες και

¹⁰² EU Commission-Working Document "The Second Yaounde Convention. Great Possibilities for Private Investment in Africa", 1971, University of Pittsburgh. University Library System (ULS), *Archive of European Integration*, σ. 5-6 <http://aei.pitt.edu/33405/4/SECOND.YAOUNDE.CONVENTION.pdf> (Ανακτήθηκε στις 15 Οκτωβρίου 2023).

¹⁰³ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, *European Journal of International Law*, 18 (4), 2007, σ. 722.

¹⁰⁴ Από τις προαναφερθείσες χώρες, οι σαράντα οκτώ (48) ανήκουν στην Υποσαχάρια Αφρική, οι δεκαοκτώ (18) στην Καραϊβική και οι δεκαπέντε (15) στον Ειρηνικό.

¹⁰⁵ oacps.org, <http://www.acp.int/node/7> (Ανακτήθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 2023).

ρούμι.¹⁰⁶ Εφόσον οι χώρες αυτές τηρούσαν το συμφωνηθέν όριο των εξαγόμενων ποσοτήτων, τότε θα είχαν και πρόσβαση των προαναφερθέντων προϊόντων στην ενωσιακή αγορά χωρίς δασμούς. Εάν όμως οι συγκεκριμένες χώρες, οι οποίες βασιζόνταν αποκλειστικά στο εμπόριο αυτών των προϊόντων δεν κατάφεραν να εξαγάγουν τις ορισμένες ποσότητες στην ενωσιακή αγορά και δεν συμμορφώνονταν πριν την παρέλευση της προθεσμίας που τους είχε δοθεί, τότε θα εξέλιπταν του προτιμησιακού αυτού καθεστώτος.

Η Σύμβαση Λομέ II (Lomé Convention II, 1980-1985), υπογράφηκε το 1980, ανάμεσα στην Ένωση και πενήντα οκτώ (58) κράτη ΑΚΕ, προχωρώντας σε μία καινοτομία, την δημιουργία του Συστήματος SYSMIN (System For Mineral Products), το οποίο λειτουργούσε όπως το STABEX, με τη διαφορά ότι σκοπός του ήταν να σταθεροποιεί τα έσοδα από ορυκτά αντί για αγροτικά προϊόντα. Εν συνεχεία, υπογράφηκε η Σύμβαση Λομέ III (Lomé Convention III, 1985-1990), η οποία έδωσε προτεραιότητα στον αγώνα κατά της ξηρασίας και στην ανάπτυξη μέσω της αυτάρκειας και της τροφικής επάρκειας.¹⁰⁷

Το 1990, υπογράφηκε η Σύμβαση Λομέ IV (Lomé Convention IV, 1990-1995), μεταξύ δώδεκα (12) κρατών της ΕΟΚ και εξήντα οκτώ (68) κρατών ΑΚΕ, αποτελώντας την πρώτη αναπτυξιακή συμφωνία στην οποία ενσωματώθηκε ρήτρα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως θεμελιώδες μέρος της. Έμφαση έδωσαν επίσης στη διαφοροποίηση των οικονομιών των χωρών ΑΚΕ, την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα, αλλά και την αυξανόμενη σημασία της περιφερειακής συνεργασίας, προκειμένου αυτή να οδηγήσει σε μία περιφερειακή ολοκλήρωση. Η αναθεώρησή της συμφωνήθηκε μετά την πάροδο πέντε (5) ετών.

Πέντε (5) χρόνια αργότερα, το 1995, προχώρησαν σε αναθεώρηση της Σύμβασης Λομέ IV (Lomé Convention IV Revised, 1995-2000), την οποία και υπέγραψαν δεκαπέντε (15) κράτη της Ένωσης και εβδομήντα (70) κράτη ΑΚΕ, με την οποία για πρώτη φορά αποφαιζόταν πως η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών θα μπορούσε να επιφέρει μερική ή ολική αναστολή εφαρμογής της.

Κάθε μεταγενέστερη σύμβαση Λομέ, εκτός από τις καινοτομίες τις οποίες εισήγαγε,

¹⁰⁶ Dominique David, "40 years of Europe-ACP relationship", *The Courier*, September 2000, Special Issue-Cotonou Agreement, σ. 12. <http://aei.pitt.edu/39230/1/Courier.196.pdf> (Ανακτήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2023).

¹⁰⁷ Dominique David, "40 years of Europe-ACP relationship", *The Courier*, September 2000, Special Issue-Cotonou Agreement, σ. 13. <http://aei.pitt.edu/39230/1/Courier.196.pdf> (Ανακτήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2023).

δομούνταν επάνω σε έναν άξονα ο οποίος στόχο είχε να παρέχει από την Ένωση προς τις χώρες ΑΚΕ μη αμοιβαίες εμπορικές προτιμήσεις. Προϊόντα καταγόμενα από τα κράτη ΑΚΕ εισάγονταν στην ενωσιακή αγορά άνευ δασμών ή ποσοτικών περιορισμών, σε ποσοστό άνω του 90%. Επιπλέον, καθ' όλη τη διάρκεια των Συμβάσεων Λομέ συνεχιζόταν παράλληλα και η χρηματοδότηση από το ΕΤΑ.¹⁰⁸

Παρ' όλα αυτά, είκοσι πέντε (25) χρόνια μετά από τις Συμβάσεις Λομέ, τα αποτελέσματα δεν ήταν τα επιθυμητά. Αν και είχαν διανύσει μακροχρόνια οικονομική και εμπορική συνεργασία με την Ένωση, περισσότερα από τα μισά κράτη ΑΚΕ ανήκαν ακόμα στις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες (ΛΑΧ), ενώ το μερίδιό τους στην ενωσιακή αγορά μειώθηκε από 6,7% το 1976 σε 3%, το 1998. Επιπροσθέτως, το 60% του συνόλου των εξαγωγών των κρατών ΑΚΕ περιοριζόταν σε δέκα προϊόντα.¹⁰⁹

Δυστυχώς, ο περιορισμένος οικονομικός αντίκτυπος δεν ήταν το μοναδικό πρόβλημα των Συμβάσεων Λομέ, καθώς, έπειτα από ελέγχους που αφορούσαν στη νομιμότητα του εμπορικού καθεστώτος των μη αμοιβαίων προτιμήσεων που χορηγούσαν σε σχέση με τους κανόνες της GATT, διαπιστώθηκε ότι παραβιαζόταν η αρχή του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους (ΜΕΚ), για το οποίο μλήσαμε ήδη σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Η Ένωση, υποστηριζόμενη από τα κράτη ΑΚΕ, προκειμένου να επιτύχει νομική κάλυψη για τις Συμβάσεις Λομέ, επικαλούνταν το αρ. XXIV της GATT, σε συνδυασμό με το αρ. XXXVI του 4^{ου} μέρους της GATT, όπου το πρώτο επέτρεπε εξαίρεση της αρχής ΜΕΚ όταν επρόκειτο για δημιουργία τελωνειακών ενώσεων ή ζωνών ελεύθερου εμπορίου, ενώ το δεύτερο επέτρεπε την απουσία αμοιβαιότητας στις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών με τις αναπτυσσόμενες χώρες.¹¹⁰

Οι χώρες οι οποίες ήταν συμβαλλόμενες της GATT θεωρούσαν ότι οι Συμβάσεις Λομέ υποστήριζαν ένα εμπορικό καθεστώς που δεν ήταν συμβατό με τους κανόνες της GATT, θέτοντας τα επιχειρήματά τους ως ακολούθως:

¹⁰⁸ oacps.org <http://www.acp.int/node/7> (Ανακτήθηκε στις 7 Ιανουαρίου 2024).

¹⁰⁹ Nsongurua J. Udombana, "Back to Basics: The ACP-EU Trade Agreement and Challenges for the African Union:", 2004, *Texas International Law Journal*, σ. 5. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1810128 (Ανακτήθηκε στις 25 Ιουνίου 2023).

¹¹⁰ Bonapas Onguglo, Taisuke Ito, "How to make EPAs WTO compatible?-Reforming the rules on regional trade agreements", Discussion Paper No. 40, July 2003, European Centre for Development Policy Management (ecdpm), σ. 13 <https://ecdpm.org/work/how-to-make-epas-wto-compatible-reforming-the-rules-on-regional-trade-agreements> (Ανακτήθηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 2023).

i) Η Ένωση και οι χώρες ΑΚΕ είχαν υπογράψει μία συμφωνία, η οποία στην πραγματικότητα δεν ήταν συμφωνία ελεύθερου εμπορίου, εφόσον απουσίαζε η αμοιβαιότητα από τις εμπορικές τους σχέσεις, γεγονός που δεν τους επέτρεπε να συμπεριληφθούν στις επιτρεπτές εξαιρέσεις του αρ. XXXIV της GATT.

ii) Επειδή το 4^ο μέρος της GATT απαγόρευε τη διάκριση ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες χώρες, εφόσον οι μη αμοιβαίες προτιμήσεις δεν εκτείνονταν σε όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες, δεν ενέπυταν στις γενικευμένες προτιμήσεις του προαναφερθέντος μέρους.

Η νομιμότητα των Συμβάσεων Λομέ αμφισβητήθηκε από τις άλλες χώρες μέλη της GATT στην υπόθεση με τις μπανάνες. Μία ομάδα από κράτη της Λατινικής Αμερικής που παρήγαγαν μπανάνες¹¹¹ στις αρχές της δεκαετίας του '90, αιτήθηκε τη διερεύνηση της συμβατότητας της παροχή προτιμησιακής πρόσβασης για τις μπανάνες με καταγωγή από χώρες ΑΚΕ, στην ενωσιακή αγορά. Το Πάνελ της GATT¹¹² απεφάνθη ότι ήταν απαραίτητη η αναμόρφωση της Σύμβασης Λομέ σύμφωνα με τους κανόνες της GATT, καθώς η διακριτική δασμολόγηση των εισαγόμενων μπανανών παραβίαζε την αρχή ΜΕΚ.¹¹³

Βέβαια, η Ένωση ουδέποτε συμμορφώθηκε με την ανωτέρω απόφαση, επειδή ήταν αδύνατη η επιβολή μίας τιμωρίας κατά των παραβάσεων του διεθνούς εμπορικού δικαίου, αλλά λόγω της δημιουργίας του Μηχανισμού Επίλυσης Διαφορών στο πλαίσιο του ΠΟΕ και της πιθανότητας να επιβληθούν κυρώσεις σχετικά με το εμπορικό καθεστώς της Σύμβασης Λομέ, το 1994 έλαβε εξαίρεση (waiver), κατόπιν αιτήματός της, από την υποχρέωση εφαρμογής της αρχής ΜΕΚ έως το 2000, δηλαδή το έτος λήξης της σύμβασης Λομέ.¹¹⁴

3.1.4. Συμφωνία Κοτονού – Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Η Ένωση, αποφάσισε να επανεξετάσει τις σχέσεις της με τις χώρες της ΑΚΕ, όταν, έπειτα από την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, οι διεθνείς οικονομικοπολιτικές ανακατατάξεις είχαν ως αποτέλεσμα την ανάγκη να είναι συμβατά τα μονομερή προτιμησιακά

¹¹¹ Κολομβία, Κόστα Ρίκα, Γουατεμάλα, Νικαράγουα και Βενεζουέλα.

¹¹² Υπόθεση EEC-Import Regime for Bananas (Bananas II), Report of the Panel (DS38/R), 11 February 1994, https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/gatt_e/94banana.pdf (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

¹¹³ Peter Clegg, "Banana Split and Policy Challenges: The ACP Caribbean and the Fragmentation of Interest Coalitions", *European Review of Latin American and Caribbean Studies* 79, October 2005, σ. 31 https://www.researchgate.net/publication/237292032_Banana_Splits_and_Policy_Challenges_The_ACP_Caribbean_and_the_Fragmentation_of_Interest_Coalition (Ανακτήθηκε στις 30 Απριλίου 2023).

¹¹⁴ Romain Perez, "Are the Economic Partnership Agreements a first-best optimum for the ACP countries?", *Journal of World Trade* (40:6-JWT) σ. 2 υποσημ. 3

καθεστώς με τους κανόνες του ΠΟΕ. Οπότε, το 1996 εκδόθηκε από την Επιτροπή η Πράσινη Βίβλος, η οποία αφορούσε στο μέλλον των σχέσεων μεταξύ των κρατών της ΑΚΕ και της Ένωσης.¹¹⁵ Επομένως, ήταν λογικό να επανεξεταστούν μεταξύ άλλων οι προτιμήσεις της Συμφωνίας Λομέ, καθώς με εξαίρεση τον Μαυρίκιο, την Μποτσουάνα, την Ακτή Ελεφαντοστού, την Τζαμάικα και την Ζιμπάμπουε, οι οποίες κατάφεραν την διαφοροποίηση των εξαγωγών τους υπέρ μη παραδοσιακών προϊόντων ή απολάμβαναν πρωτοκόλλων, οι υπόλοιπες χώρες ΑΚΕ παρουσίασαν χαμηλές οικονομικές επιδόσεις στις εξαγωγές και την ανάπτυξη.¹¹⁶

Η έκδοση της Πράσινης Βίβλου προκάλεσε έναν πολύπλευρο δημόσιο διάλογο, κατάληξη του οποίου ήταν η Συμφωνία Κοτονού (Cotonou Agreement),¹¹⁷ η οποία πήρε το όνομά της από την πρωτεύουσα του Μπενίν, στην οποία υπογράφηκε στις 23 Ιουνίου 2000, ανάμεσα σε εβδομήντα οκτώ (78) χώρες ΑΚΕ και την Ένωση, για είκοσι (20) έτη, (Μάρτιος 2000 έως Φεβρουάριος 2020). Εφαρμόζεται από την 1^η Απριλίου 2003¹¹⁸ και αναθεωρούνταν κάθε πέντε χρόνια, όπως είχε αποφασισθεί, με πρώτη αναθεώρηση το 2005 (έναρξη ισχύος 1^η Ιουλίου 2008) και δεύτερη το 2010.¹¹⁹

Σκοπός της Συμφωνίας Κοτονού υπήρξε η μείωση και τελικά η εξάλειψη της φτώχειας, κυρίως όμως η προσπάθεια να εντάξει τις χώρες ΑΚΕ στο σύστημα της παγκόσμιας οικονομίας. Όπως ορίζεται στο αρ. 34 της Συμφωνίας, «η οικονομική και εμπορική συνεργασία αποσκοπεί στην ενίσχυση της ομαλής και βαθμιαίας ενσωμάτωσης των κρατών ΑΚΕ στην παγκόσμια

¹¹⁵ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Πράσινη Βίβλος για τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Χωρών ΑΚΕ στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα-Προκλήσεις και εναλλακτικές προτάσεις για μια νέα εταιρική σχέση, COM(96) 570, Βρυξέλλες, 20-11-1996, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0570&qid=1516715505168&from=EL> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023).

¹¹⁶ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Πράσινη Βίβλος για τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Χωρών ΑΚΕ στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα-Προκλήσεις και εναλλακτικές προτάσεις για μια νέα εταιρική σχέση, COM(96) 570, Βρυξέλλες, 20-11-1996, σ.23 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0570&qid=1516715505168&from=EL> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023).

¹¹⁷ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ μεταξύ των μελών της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφενός, και της ευρωπαϊκής κοινότητας και των κρατών μελών αυτής, αφετέρου, που υπογράφηκε στην Κοτονού στις 23 Ιουνίου 2000 (ΕΕ L 317 της 15.12.2000, σ. 3)

¹¹⁸ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΟΤΟΝΟΥ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=LEGISSUM:r12101> (Ανακτήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2023.)

¹¹⁹ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ μεταξύ των μελών της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφενός, και της ευρωπαϊκής κοινότητας και των κρατών μελών αυτής, αφετέρου, που υπογράφηκε στην Κοτονού στις 23 Ιουνίου 2000. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000A1215\(01\)-20170101&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000A1215(01)-20170101&from=EL) (Ανακτήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2023).

οικονομία, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις πολιτικές επιλογές και τις προτεραιότητές τους σε ότι αφορά την ανάπτυξη, έτσι ώστε να προωθείται η αειφόρος ανάπτυξη και η εξάλειψη της ένδειας στις χώρες ΑΚΕ.»

Οι τρεις πυλώνες είναι: (i) αναπτυξιακή συνεργασία (ii) οικονομική και εμπορική συνεργασία και (iii) πολιτική διάσταση,¹²⁰ με την τρίτη να έχει στόχο την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών, την ανάπτυξη πολιτικών για την επικράτηση της ειρήνης αλλά και την πρόληψη και επίλυση των συγκρούσεων. Σημαντικό μέρος ασχολείται με το μεταναστευτικό ζήτημα και την ασφάλεια, αλλά και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.¹²¹

Η Συμφωνία Κοτονού, σκόπευε να εισαγάγει μια νέα γενιά Συμφωνιών, κυρίως στο οικονομικό και εμπορικό σκέλος, τις λεγόμενες Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (ΣΟΕΣ)/ Economic Partnership Agreements, εφεξής EPAs, μεταξύ της Ένωσης και διαφόρων περιφερειακών ομάδων των χωρών ΑΚΕ.¹²²

Προκειμένου να τεθούν σε ισχύ οι EPAs έως την 1^η Ιανουαρίου 2008, οι διαπραγματεύσεις άρχισαν τον Σεπτέμβριο του 2002. Εν τω μεταξύ, οι μη αμοιβαίες δασμολογικές προτιμήσεις, όπως αυτές παρέχονταν στις χώρες ΑΚΕ, ίσχυαν ως τις 31 Δεκεμβρίου 2007, υπό το καθεστώς της τελευταίας Σύμβασης Λομέ. Οπότε, με εξαίρεση την Νότιο Αφρική, τα υπόλοιπα κράτη ΑΚΕ εξακολούθησαν να επωφελούνται από το καθεστώς των μονομερών προτιμήσεων κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου από το 2000 έως το 2007.

Η Υπουργική Διάσκεψη της Ντόχα (Doha Ministerial Conference)¹²³ για να νομιμοποιήσει τις ανωτέρω προτιμήσεις χορήγησε εξαίρεση (waiver) έως τις 31 Δεκεμβρίου 2007 από το άρθρο 1:1 της GATT, επιτρέποντας με τον τρόπο αυτό στην Ένωση να χορηγεί μέχρι την προαναφερθείσα ημερομηνία δασμολογικές προτιμήσεις σε προϊόντα που κατάγονταν από τις χώρες ΑΚΕ.

¹²⁰ EUROPEAN COUNCIL, Post-Cotonou Agreement <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/cotonou-agreement/> (Ανακτήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2023).

¹²¹ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΟΤΟΝΟΥ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:r12101&from=FR> (Ανακτήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2023.)

¹²² αρ. 36-37 Συμφωνίας Κοτονού

¹²³ Doha WTO Ministerial 2001, European Communities — the ACP-EC Partnership Agreement, WT/MIN(01)/15,14 November 2001 https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/minddecl_acp_ec_agre_e.htm (Ανακτήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2023).

Η Συμφωνία Κοτονού υπήρξε ο λόγος της κατάργησης των συστημάτων σταθεροποίησης των εσόδων από εξαγωγές STABEX και SYSMIN, της πρόβλεψης εξορθολογισμού των μέσων του ETA και της καθιέρωσης ενός συστήματος κυλιόμενου προγραμματισμού που επιτρέπει μεγαλύτερη ευελιξία και υπευθυνότητα στις χώρες ΑΚΕ.¹²⁴

Οι EPAs είναι Συμφωνίες Ελευθέρων Συναλλαγών (Free Trade Agreements-FTAs) ανάμεσα στην Ένωση και τα κράτη μέλη της και τις περιφέρειες ΑΚΕ (ACP regions). Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται χωριστά με επτά (7) περιφερειακές ομάδες των χωρών ΑΚΕ: Κεντρική Αφρική (Central Africa), Δυτική Αφρική (West Africa), Νοτιοανατολική Αφρική (Eastern and Southern Africa-ESA), Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής (East African Community-EAC), Αναπτυξιακή Κοινότητα Νοτίου Αφρικής (Southern African Development Community-SADC), Καραϊβική (Caribbean) και Ειρηνικός (Pacific).

Οι EPAs είναι εκείνες που έχουν θέσει ως στόχο την αμοιβαία κατάργηση των δασμολογικών και μη δασμολογικών μέτρων, τα οποία εφαρμόζονται στο εμπόριο αγαθών (και υπηρεσιών), με ασύμμετρο χρονοδιάγραμμα απελευθέρωσης, υπέρ των χωρών ΑΚΕ, μέσα σε δώδεκα (12) χρόνια.

Δυστυχώς, έως το τέλος του 2007, είχε ολοκληρωθεί μία μόνο περιφερειακή EPA, με το Φόρουμ της Καραϊβικής (Cariforum) και μόνο τριάντα έξι (36) χώρες είχαν ξεκινήσει διαπραγματεύσεις. Ως αποτέλεσμα των καθυστερήσεων υπήρξε η έκδοση του Κανονισμού 1528/2007, με τον οποίο η Ένωση έδινε ελεύθερη πρόσβαση στην Αγορά (Market Access Regulation), εφεξής MAR, από την 1^η Ιανουαρίου 2008, στα κράτη ΑΚΕ, τα οποία ενώ είχαν ολοκληρώσει τις διαπραγματεύσεις με την Ένωση, δεν είχαν υπογράψει ή/και επικυρώσει την EPA.

Συνεπώς, σε μία προσπάθεια της Ένωσης να αποφευχθεί κάθε πιθανή διαταραχή του εμπορίου κατά την διάρκεια της περιόδου που η εφαρμογή των EPAs εκκρεμούσε, εφαρμόστηκε αυτό το προσωρινό, μονομερές μέτρο. Η διαδικασία έγκρισης των EPAs έπρεπε να ξεκινήσει μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα.¹²⁵

¹²⁴Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ETA)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:r12102&from=EL> (Ανακτήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2023)

¹²⁵ Isabelle Ramdoo and San Bilal, "EPA Negotiations: The honeymoon is over...", Briefing Note No 31 -October 2011, European Centre for Developing Policy Management (ecdpm)

Όσον αφορά στις χώρες οι οποίες δεν είχαν ολοκληρώσει μια Interim EPA (ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης), καθώς οι διαπραγματεύσεις δεν είχαν ξεκινήσει στις αρχές του 2008, δεν υπέστησαν κάποια εμπορική «αναστάτωση», επειδή εντάχθηκαν σε κάποιο από τα καθεστώτα του ΣΓΠ. Έτσι, τις ΛΑΧ τις ενέταξαν στο ειδικό καθεστώς ΟΕΟ και τις υπόλοιπες είτε στο Γενικό ΣΓΠ είτε στο ειδικό καθεστώς ΣΓΠ+.

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2011, ανακοινώθηκε και αποφασίστηκε από την Ένωση να αφαιρεθούν την 1^η Οκτωβρίου 2014 οι εμπορικές προτιμήσεις από δεκαοκτώ (18) χώρες, οι οποίες δεν είχαν υπογράψει, επικυρώσει ή εφαρμόσει μία EPA, παρά το γεγονός ότι τα προϊόντα τους έχαιραν αδασολόγητης πρόσβασης στην αγορά της, μέσω του Κανονισμού MAR.¹²⁶

Προκειμένου όμως να συναφθούν, υπογραφούν και κυρωθούν οι EPA's, η προθεσμία παρατάθηκε έως την 1^η Οκτωβρίου 2016, αν και ο νέος Κανονισμός MAR 2016/1076, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 8 Ιουλίου 2016, εξουσιοδοτούσε την Επιτροπή να αποφασίζει την επανένταξη, την διαγραφή ή το πρώτον ένταξης χωρών ΑΚΕ στο ρυθμιστικό πλαίσιο του Κανονισμού MAR, ανάλογα με την πορεία κύρωσης των EPAs.

3.1.5. Συμφωνία της Σαμόας

Στις 3 Δεκεμβρίου του 2020, η Ένωση και ο Οργανισμός των Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΟΚΑΚΕ), εφεξής ΟΚΑΚΕ, όπως εξελίχθηκε η Ομάδα Κρατών ΑΚΕ ήδη από το 2020,¹²⁷ συμφώνησαν σχετικά με το κείμενο της νέας συμφωνίας εταιρικής σχέσης, η οποία θα αντικαθιστούσε την Συμφωνία Κοτονού. Η τελευταία, η οποία έληγε το 2020, αποτελούσε για μία εικοσαετία το κέντρο της συνεργασίας για την ανάπτυξη της Ένωσης, όπως ορίζεται στο άρθρο της ΣυνΛΕΕ.¹²⁸

Έπειτα από την έγκριση, την υπογραφή και την κύρωσή της, η μετα-Κοτονού συμφωνία, πρόκειται να καλύψει πληθώρα τομέων, καθώς σκοπός όλων είναι να

¹²⁶ European Parliament, Directorate-General for External Policies-Policy Department, "African, Caribbean and Pacific (ACP) countries' position on Economic Partnership Agreements (EPAs)", σ. 14
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET\(2014\)433843_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET(2014)433843_EN.pdf)
(Ανακτήθηκε στις 30 Μαρτίου 2023).

¹²⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, Ομάδα των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού.
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/glossary/omada-ton-kraton-tis-afrikis-tis-karaiibikis-kai-toy-eiriniikoy> (Ανακτήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2024).

¹²⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου, 3 Δεκεμβρίου 2020, Βρυξέλλες
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_2291 (Ανακτήθηκε στις 25 Ιουλίου 2023).

αντιμετωπιστούν από κοινού τα παγκόσμια προβλήματα, δίνοντας προτεραιότητα στην βιώσιμη ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την δημοκρατία, την ειρήνη και την ασφάλεια, φροντίζοντας να ενδυναμωθεί κάθε περιοχή. Ταυτόχρονα, θα αποτελεί τη νέα νομική βάση, η οποία θα διέπει τις οικονομικοπολιτικές σχέσεις και γενικότερα τις σχέσεις συνεργασίας ανάμεσα στην Ένωση και τα 79 μέλη της ΟΑCPS για τα επόμενα είκοσι χρόνια. Η νέα εκσυγχρονισμένη συμφωνία θα εξοπλίσει τα κράτη, ώστε να είναι προετοιμασμένα να αντιμετωπίσουν κρίσεις όπως, εκείνη που προκάλεσε η πανδημία του COVID-19, την κλιματική αλλαγή, την διακυβέρνηση των ωκεανών, την μετανάστευση και φυσικά τα θέματα ειρήνης και ασφάλειας.^{129, 130}

Στις 20 Ιουλίου 2023, αποφασίστηκε από το Συμβούλιο να προχωρήσουν στην προσωρινή εφαρμογή της νέας συμφωνίας, η οποία τελικά υπογράφηκε στις 15 Νοεμβρίου 2023 και το όνομα αυτής είναι «Συμφωνία της Σαμόας».¹³¹

Στις 22 Νοεμβρίου 2023, κοινοποιήθηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2663 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που αφορά στην τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 978/2012, για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, ο οποίος προέβλεπε την εφαρμογή τους έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023. Επειδή όμως ο διάδοχος κανονισμός που προβλεπόταν να τεθεί σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2024 πιθανόν να μην έχει ολοκληρωθεί έως τότε, δόθηκε παράταση εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού έως το τέλος του 2027.¹³²

3.2. Περιεχόμενο των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Οι EPAs, λοιπόν, διαφέρουν από τα άλλα είδη εμπορικών συμφωνιών της Ένωσης, λόγω του μοναδικού συνδυασμού των παρακάτω χαρακτηριστικών:

i) Σύνδεση με την ανάπτυξη

Παρά το γεγονός ότι είναι εμπορικές συμφωνίες, συνιστούν εργαλεία ανάπτυξης, με

¹²⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμφωνία μετά το Κοτονού. <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/cotonou-agreement/#oacps> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2023).

¹³⁰ Ομάδα κρατών Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-EL/TXT/?from=EN&uri=LEGISSUM%3Aafrican_caribbean_and_pacific_group_of_states (Ανακτήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 2024).

¹³¹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμφωνία μετά το Κοτονού. <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/cotonou-agreement/#oacps> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2023).

¹³² Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2663 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Νοεμβρίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ.978/2012 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων.

πρωταρχικό στόχο την οικονομική ανάπτυξη των χωρών ΑΚΕ μέσω του εμπορίου, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου αναπτυξιακού πλαισίου που αφορά τις χώρες ΑΚΕ, που σκοπεύει να βελτιώσει τις υποδομές, να διευκολύνει τις τελωνειακές διαδικασίες και να προσελκύσει τοπικούς και ξένους επενδυτές. Πάντως, οι χώρες ΑΚΕ οφείλουν να καθορίσουν τις δικές τους αναπτυξιακές στρατηγικές όπως επίσης και το βάθος των μεταρρυθμίσεων.¹³³

ii) Περιφερειακή ολοκλήρωση

Η περιφερειακή ολοκλήρωση των χωρών ΑΚΕ που υποστηρίζεται από τις EPAs, είναι προαπαιτούμενο που θα τις βοηθήσει να ενσωματωθούν στην παγκόσμια οικονομία. Όμως, σε ότι αφορά την διαδικασία της περιφερειακής τους ολοκλήρωσης διατηρούν την πρωτοβουλία τους.¹³⁴

iii) Αμοιβαιότητα

Οι εμπορικές σχέσεις της Ένωσης με τα κράτη ΑΚΕ, οι οποίες στο παρελθόν χαρακτηρίζονταν αποκλειστικά από παροχή μονομερών εμπορικών προτιμήσεων, εισέρχονται σε μία νέα φάση, μέσω της παροχής αμοιβαίων εμπορικών προτιμήσεων.

iv) Ασυμμετρία

Οι EPAs έχουν δομηθεί με τρόπο που λαμβάνει υπ' όψιν τις διαφορές του επιπέδου κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ της Ένωσης και των χωρών ΑΚΕ. Η Ένωση, βάσει των ανωτέρω, προσφέρει στις χώρες ΑΚΕ πλήρη πρόσβαση στην αγορά της, χωρίς δασμούς και ποσοτώσεις για τα προϊόντα τους, ενώ τα κράτη ΑΚΕ, ανοίγουν τις αγορές τους στα προϊόντα της Ένωσης προοδευτικά, διαμέσου μεταβατικών περιόδων. Πάντως, για συγκεκριμένες κατηγορίες που αφορούν στους ευαίσθητους τομείς παραγωγής των χωρών ΑΚΕ, προκειμένου να προστατευτούν από τον ανταγωνισμό, δύναται να υπάρξει εξαίρεση από την απελευθέρωση.¹³⁵

¹³³ European Commission, Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP) countries σ.3-4, <https://www.tralac.org/documents/resources/external-relations/eu/epas/4917-eu-ACP-economic-partnership-agreements-factsheet/file.html> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

¹³⁴ European Commission, Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP) countries, <https://www.tralac.org/documents/resources/external-relations/eu/epas/4917-eu-ACP-economic-partnership-agreements-factsheet/file.html> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

¹³⁵ Ό.π.

v) Διαφοροποίηση

Οι ιδιαίτερες ανάγκες των χωρών της συγκεκριμένης περιφέρειας είναι εκείνες πάνω στις οποίες προσαρμόζεται κάθε περιφερειακή ΕΡΑ (“tailor-made”), έχοντας προηγουμένως λάβει υπ’ όψιν τις προτεραιότητές τους για την περιφερειακή ολοκλήρωση και την ανάπτυξη.¹³⁶

vi) Εταιρική σχέση

Οι ΕΡΑς είναι συμφωνίες εταιρικής σχέσης, οι οποίες συνεπάγονται τόσο τα δικαιώματα όσο και τις υποχρεώσεις των δύο μερών, έπειτα από τις διαπραγματεύσεις που έχουν προηγηθεί, ενώ, το περιεχόμενό τους μπορεί να τροποποιηθεί μόνο έπειτα από αμοιβαία αποδοχή.¹³⁷

vii) Συμβατότητα με τον ΠΟΕ

Οι ΕΡΑς, εμπίπτουν στο αρ. XXIV της GATT, δηλαδή μια επιτρεπτή εξαίρεση στην αρχή ΜΕΚ, οπότε είναι συμβατές με τους κανόνες του ΠΟΕ, εφόσον θα υπάρξει αμοιβαία (αν και σε διαφορετικούς χρόνους) απελευθέρωση των αγορών των συμβαλλόμενων μερών, η οποία θα δημιουργήσει ζώνη ελεύθερου εμπορίου.

vii) Εύρος εφαρμογής

Οι ΕΡΑς έχουν ένα διευρυμένο πεδίο εφαρμογής, το οποίο εκτός από το εμπόριο αγαθών ασχολείται και με άλλους τομείς που συνδέονται με το εμπόριο, όπως η απελευθέρωση των υπηρεσιών, σύμφωνα με τις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας για τις Συναλλαγές στον τομέα των Υπηρεσιών (GATS) και των θαλάσσιων μεταφορών.¹³⁸

Η συνεργασία ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη ενισχύεται και στοχεύει στην κάλυψη θεμάτων σχετικών με τον ανταγωνισμό, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα δικαιώματα υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων και προστασίας του περιβάλλοντος και του καταναλωτή.¹³⁹

3.3. Νομική Βάση των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής σχέσης

¹³⁶ European Commission, Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP) countries, <https://www.tralac.org/documents/resources/external-relations/eu/epas/4917-eu-acc-economic-partnership-agreements-factsheet/file.html> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

¹³⁷ Ο.π.

¹³⁸ Αρ. 41-42 Συμφωνίας Κοτονού

¹³⁹ Αρ. 44 Συμφωνίας Κοτονού

Οι διατάξεις των αρ. 207 και 218 ΣΛΕΕ, οι οποίες ρυθμίζουν την ΚΕΠ, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των αρ. 208-211 ΣΛΕΕ, οι οποίες αφορούν στην πολιτική της Ένωσης στον τομέα της Συνεργασίας για την Ανάπτυξη, δημιουργούν την νομική βάση σύναψης των EPAs, που αποτελούν συνδυασμό των δύο προαναφερθεισών ενωσιακών πολιτικών. Επιπροσθέτως, η Συμφωνία Κοτονού ρυθμίζοντας το περιεχόμενό τους και καθορίζοντας την διαδικασία των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στις δύο ομάδες κρατών, αποτελεί το ειδικό νομικό πλαίσιο. Βέβαια, η απουσία ρητής αναφοράς για την σχέση Ένωσης και κρατών ΑΚΕ στη Συνθήκη της Λισαβόνας, προκάλεσε έντονη ανησυχία στις τελευταίες.

Την 12η Ιουνίου 2002, η Επιτροπή, εξουσιοδοτημένη από το Συμβούλιο αρχίζει τις διαπραγματεύσεις ώστε να συναφθούν EPAs με τις χώρες ΑΚΕ, η διεξαγωγή των οποίων πραγματοποιούνταν σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο αρ. 218 ΣΛΕΕ, με την επιφύλαξη των ειδικότερων διατάξεων του αρ. 207 ΣΛΕΕ. Υποχρέωση της Επιτροπής αποτελεί η ενημέρωση της Επιτροπής Διεθνούς Εμπορίου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (International Trade Committee – INTA Committee) καθώς και το ίδιο το Κοινοβούλιο, για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων τις οποίες διεξάγει. Η έγκρισή των EPAs που θα συνάπτονται πραγματοποιείται από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο.

Η διαδικασία σύναψης των EPAs, ολοκληρώνεται μέσα από διάφορα στάδια, ανάλογα με την πρόοδο των διαπραγματεύσεων. Ξεκινούν με το στάδιο που ονομάζεται στάδιο μονογραφής (initial an EPA) και περιλαμβάνει την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, όπου ένα κείμενο συμφωνίας ως το αυθεντικό αποτέλεσμά τους έχει γίνει αμοιβαίως αποδεκτό. Το επόμενο στάδιο, είναι εκείνο της υπογραφής (sign an EPA), όπου οι κυβερνήσεις των συμβαλλομένων μερών αποδέχονται και επίσημα την συμφωνία. Το τελευταίο στάδιο, είναι εκείνο της επικύρωσης (ratify an EPA), στο οποίο η έγκριση της συμφωνίας επισημοποιείται από τα όργανα που έχουν καθοριστεί συνταγματικώς προς τούτο, συνήθως κοινοβούλια.¹⁴⁰

Τέλος, διακρίνουμε τις EPAs σε ενδιάμεσες (interim ή stepping stone), εφόσον καλύπτουν το εμπόριο αγαθών και σε πλήρεις (full ή comprehensive), εφόσον αποτελούν ολοκληρωμένες συμφωνίες.

3.4. Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης ανά Περιφέρεια

3.4.1. Περιφέρεια Κεντρικής Αφρικής

¹⁴⁰ Briefing Paper “Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?” σ. 4 https://www2.weed-online.org/uploads/epas_briefing.pdf (Ανακτήθηκε στις 15 Νοεμβρίου 2023).

Οι εννέα (9) χώρες που αποτελούν την περιφέρεια Κεντρικής Αφρικής (Central Africa) ως ακολούθως: Καμερούν, Δημοκρατία Κεντρικής Αφρικής, Τσαντ, Κονγκό, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Ισημερινή Γουινέα, Γκαμπόν, Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, βρίσκονται ακόμα σε διαδικασία διαπραγμάτευσης μιας ΕΡΑ με την Ένωση, ως Περιφέρεια της Κεντρικής Αφρικής.¹⁴¹

Από τις ανωτέρω χώρες της Κεντρικής Αφρικής, μόνο το Καμερούν υπέγραψε με την Ένωση το 2009 ενδιάμεση ΕΡΑ, την οποία ενέκρινε το 2013 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2013 και την επικύρωσε το Καμερούν το 2014, αποκτώντας αδασολόγητη και χωρίς ποσοτώσεις πρόσβαση για τα προϊόντα του στην ενωσιακή αγορά. Επίσης, προβλέπεται η σταδιακή κατάργηση των δασμών και των ποσοτώσεων, σε βάθος δεκαπενταετίας, επί του 80% των εξαγόμενων στο Καμερούν ενωσιακών προϊόντων.¹⁴²

Η Γκαμπόν, από το 2014, οπότε και σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας ανήκει πλέον στις χώρες μέσου – υψηλού εισοδήματος, δεν επωφελείται πλέον από το Γενικό ΣΓΠ, εν αντιθέσει με το Κονγκό, το οποίο εξακολουθεί να επωφελείται από αυτό. Πέραν των προαναφερθέντων, τα υπόλοιπα κράτη της Περιφέρειας ανήκουν στις ΛΑΧ και εντάσσονται στο καθεστώς ΟΕΟ.¹⁴³

3.4.2. Περιφέρεια Ανατολικής και Μεσημβρινής (Νότιας) Αφρικής.

Έντεκα (11) χώρες περιλαμβάνει η περιφέρεια Ανατολικής και Μεσημβρινής (Νότιας) Αφρικής (Eastern and Southern Africa), εφεξής ESA, ως ακολούθως: Τζιμπουτί, Αιθιοπία,

¹⁴¹Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, ΣΟΕΣ – Κεντρική Αφρική <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kentriki-afriki> (Ανακτήθηκε στις 15 Ιανουαρίου 2024).

¹⁴²Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, ΣΟΕΣ – Κεντρική Αφρική <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kentriki-afriki> (Ανακτήθηκε στις 15 Ιανουαρίου 2024).

¹⁴³Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, ΣΟΕΣ – Κεντρική Αφρική <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kentriki-afriki> (Ανακτήθηκε στις 15 Ιανουαρίου 2024).

Ερυθραία, Σουδάν, Μαλάουι, Ζάμπια και Ζιμπάμπουε,¹⁴⁴ Κομόρες, Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιος, Σεϋχέλλες, (νησιά στον Ινδικό Ωκεανό).¹⁴⁵

Ο Μαυρίκιος, οι Σεϋχέλλες, η Ζιμπάμπουε και η Μαδαγασκάρη, υπέγραψαν την ενδιάμεση EPA τον Αύγουστο του 2009 (εφαρμόστηκε έως τον Μάιο του 2012) η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Ιανουάριο του 2013, ενώ οι Κομόρες υπέγραψαν το 2017 και η EPA εφαρμόζεται από τον Φεβρουάριο του 2019. Η εν λόγω EPA προσέφερε την δυνατότητα εισαγωγής προϊόντων τα οποία κατάγονται από τις προαναφερθείσες χώρες στην ενωσιακή αγορά, χωρίς δασμούς και ποσοστώσεις, απελευθερώνοντας τις αγορές τους στις εισαγωγές από την Ένωση, ανάλογα με τα προγράμματα που έχουν προσαρτηθεί για κάθε χώρα στην ενδιάμεση EPA.¹⁴⁶

Νέες διαπραγματεύσεις άρχισαν τον Οκτώβριο του 2019, προκειμένου να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας, ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτό οι συναλλαγές που αφορούν στις υπηρεσίες, τις επενδύσεις, την βιώσιμη ανάπτυξη και τον ανταγωνισμό.¹⁴⁷

3.4.3. Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής

Μία από τις οικονομικές κοινότητες της Αφρικανικής Ένωσης, είναι η Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής (East African Community), εφεξής EAC, η οποία και αποτελεί μια τελωνειακή ένωση, με αδασμολόγητη διακίνηση αγαθών και παροχή υπηρεσιών ανάμεσα στα κράτη μέλη της και κοινό εξωτερικό δασμολόγιο προς τρίτες χώρες. Οι πέντε (5) από τις έξι (6) χώρες από τις οποίες αποτελείται, Κένυα, Ουγκάντα, Τανζανία, Ρουάντα, Μπουρούντι και Σουδάν¹⁴⁸, είναι χώρες ΛΑΧ. Η Κένυα εξαιρείται, καθώς από το 2005 συνιστά τελωνειακή

¹⁴⁴ Όταν το 2004 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις για τις EPAs, οι χώρες που αποτελούσαν την ομάδα ESA ήταν 16, στις οποίες περιλαμβάνονταν, εκτός από τις 11 προαναφερθείσες η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, το Μπουρούντι, η Κένυα, η Ρουάντα και η Ουγκάντα, οι οποίες σήμερα ανήκουν σε άλλες περιφερειακές ομάδες.

¹⁴⁵ European Commission, Eastern and Southern Africa https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/eastern-and-southern-africa-esa_en?prefLang=el (Ανακτήθηκε στις 25 Ιανουαρίου 2024).

¹⁴⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, ΣΟΕΣ – Ανατολική και Μεσημβρινή Αφρική <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-anatoliki-kai-mesi-mbri-ni-afri-ki> (Ανακτήθηκε στις 24 Ιανουαρίου 2024).

¹⁴⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, ΣΟΕΣ – Ανατολική και Μεσημβρινή Αφρική, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-anatoliki-kai-mesi-mbri-ni-afri-ki> (Ανακτήθηκε στις 24 Ιανουαρίου 2024).

¹⁴⁸ Το Σουδάν προσχώρησε στην EAC τον Σεπτέμβριο του 2016.

ένωση, η οποία έχει θέσει ως απώτερο στόχο της την περιφερειακή ολοκλήρωση με τη δημιουργία ομοσπονδίας.

Οι διαπραγματεύσεις της EAC με την ένωση έχουν ολοκληρωθεί από τον Οκτώβριο του 2014, καλύπτοντας εκτός από το εμπόριο αγαθών και την αναπτυξιακή συνεργασία. Αξίζει να γίνει ιδιαίτερη μνεία όσον αφορά στην πρόβλεψη εκτενούς κεφαλαίου για τα αλιεύματα, που σκοπό έχει την ενίσχυση της συνεργασίας για την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων.¹⁴⁹

Την 20^η Ιουνίου 2016, εγκρίθηκε από το Συμβούλιο η υπογραφή και κατά συνέπεια η προσωρινή εφαρμογή της EPA με την Ένωση. Η συμφωνία εναρμονίζεται πλήρως με το Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο της EAC, απαγορεύοντας τους περιορισμούς στις εισαγωγές και εξαγωγές, οι οποίοι είτε είναι αδικαιολόγητοι είτε βασίζονται σε διακρίσεις, ενώ παράλληλα, συμμετέχει στις προσπάθειες της EAC να άρει τα μη δασμολογικά εμπόδια στο εμπόριο εντός της. Επομένως, η EPA μεταξύ Ένωσης και EAC είναι ο μεγαλύτερος υποστηρικτής της δεύτερης για περιφερειακή ολοκλήρωση, χωρίς να παραγνωρίζει τις αναπτυξιακές της ανάγκες.¹⁵⁰

3.4.4. Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής (Νοτιοαφρικανική Αναπτυξιακή Κοινότητα)

Η Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής (Southern African Development Community - SADC) αποτελεί έναν διακυβερνητικό οργανισμό και δη μια περιφερειακή οικονομική κοινότητα που αποτελείται από δεκαέξι (16) κράτη μέλη¹⁵¹. Τον Ιούνιο του 2016, η Ένωση προχώρησε σε υπογραφή για EPA με έξι (6) από αυτά και συγκεκριμένα με την Μποτσουάνα, το Λεσόθο, την Μοζαμβίκη, την Ναμίμπια, την Νότια Αφρική και την Εσουατίνη (πρώην Σουαζιλάνδη), η οποία ισχύει από τον Οκτώβριο του 2016 και την Μοζαμβίκη να την εφαρμόζει από το 2018.¹⁵² Στο σημείο αυτό, να σημειωθεί ότι τα

¹⁴⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, ΣΟΕΣ – Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-koinoti ta-anatolikis-afrikis> (Ανακτήθηκε στις 24 Ιανουαρίου 2024).

¹⁵⁰ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής: Η ΕΕ πρόκειται να υπογράψει συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης με το Μπουρούντι, τη Ρουάντα, την Τανζανία και την Ουγκάντα. <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/06/20/fac-ea-c-epa/> (Ανακτήθηκε στις 24 Ιανουαρίου 2024).

¹⁵¹ Southern African Development Community <https://www.sadc.int/member-states> (Ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

¹⁵² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, ΣΟΕΣ – Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kama-koinoti ta-gia-ti n-anaptyxi-tis-mesimbrinis-afrikis> (Ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

προαναφερθέντα κράτη πλην της Μοζαμβίκης, είναι μέλη της τελωνειακής ένωσης SACU (Southern Africa Customs Union).¹⁵³

Σε ότι αφορά την EPA με την Ένωση, να επισημάνουμε ότι έχει σαφή προσανατολισμό προς την ανάπτυξη, παρέχοντας ασύμμετρη πρόσβαση στις χώρες της Ομάδας SADC EPA, οι οποίες σε περίπτωση ραγδαίας αύξησης των εισαγωγών από την Ένωση με κίνδυνο να προκληθεί διαταραχή της τοπικής παραγωγής, παρέχουν πλήρη θωράκιση στα ευαίσθητα προϊόντα τους, ενεργοποιώντας ρήτρες διασφάλισης και αυξάνοντας τον εισαγωγικό δασμό.¹⁵⁴

Με εξαίρεση την Νότια Αφρική, η οποία ωφελείται από νέους όρους πρόσβασης στην ενωσιακή αγορά, συμπληρωματικούς Συμφωνίας Εμπορίου, Ανάπτυξης και Συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και της Νοτίου Αφρικής, η οποία μέχρι και σήμερα διέπει τις εμπορικές τους σχέσεις, η Μποτσουάνα, το Λεσόθο, η Μοζαμβίκη, η Ναμίμπια και η Εσουατίνη (πρώην Σουαζιλάνδη), απολαμβάνουν μία άνευ δασμών και ποσοτώσεων πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά.¹⁵⁵

3.4.5. Περιφέρεια Δυτικής Αφρικής

Στην περιφέρεια Δυτικής Αφρικής συναντάμε τις ακόλουθες δεκαέξι (16) χώρες: Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Πράσινο Ακρωτήριο, Γκάμπια, Γκάνα, Γουινέα, Γουινέα-Μπισσάου, Ακτή Ελεφαντοστού, Λιβερία, Μάλι, Μαυριτανία, Νίγηρας, Νιγηρία, Σενεγάλη, Σιέρρα Λεόνε και Τόγκο, μεταξύ των οποίων (πλην της Μαυριτανίας), έχει συσταθεί η Οικονομική Κοινότητα ECOWAS (Economic Community of West African States).¹⁵⁶ Μέλη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης UEMOA (Union Economique et Monétaire Ouest Africaine)¹⁵⁷ αποτελούν

¹⁵³ Οι ακόλουθες οκτώ (8) χώρες μέλη της SADC: Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιος, Σεϋχέλλες, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Μαλάουι, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και Τανζανία, διαπραγματεύονται με την Ένωση σύναψη EPA στο πλαίσιο άλλων περιφερειών.

¹⁵⁴ European Commission, Economic Partnership Agreement (EPA) between the Europe Union and the Southern African Development Community (SADC) EPA Group. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kama-koinoti-ta-gia-tin-anaptyxi-tis-mesimbrinis-afrikis> (Ανακτήθηκε στις 7 Ιανουαρίου 2024).

¹⁵⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, ΣΟΕΣ – Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kama-koinoti-ta-gia-tin-anaptyxi-tis-mesimbrinis-afrikis> (Ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

¹⁵⁶ Η ECOWAS συστήθηκε το 1975 με σκοπό την προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης σε όλους τους τομείς της δραστηριότητας των κρατών μελών <http://www.ecowas.int/about-ecowas/basic-information> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023).

¹⁵⁷ Η UEMOA ιδρύθηκε το 1994 με σκοπό την οικονομική ολοκλήρωση μεταξύ των κρατών μελών της βλ. <http://www.uemoa.int> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023).

το Μπενίν, η Μπουργκίνα Φάσο, η Ακτή Ελεφαντοστού, η Γουινέα –Μπισσάου, το Μάλι, ο Νίγηρας, η Σενεγάλη και το Τόγκο.

Το 2014, η μονογραφή της ΕΡΑ ανάμεσα στην Ένωση και τα δεκαέξι (16) κράτη της περιφέρειας, την ECOWAS και την UEMOA, είναι και η πρώτη που συνάπτεται, όχι μόνο με τα κράτη της περιφέρειας, αλλά και με τους αντίστοιχους περιφερειακούς οργανισμούς τους, αποτελώντας μία ενδεικτική προσπάθεια προς την περιφερειακή ολοκλήρωση.¹⁵⁸

Οι ενδιάμεσες ΕΡΑ με την Γκάνα και την Ακτή Ελεφαντοστού που έχουν τεθεί σε εφαρμογή ήδη από το 2016, παραμένουν σε ισχύ, έως ότου υιοθετηθεί η πλήρης ΕΡΑ.¹⁵⁹

3.4.6. Περιφέρεια Καραϊβικής

Το 2008 υπογράφηκε η ΕΡΑ με τη διαπραγματευτική ομάδα CARIFORUM, η οποία αποτελείται από δεκατέσσερις (14) χώρες: Δομινικανή Δημοκρατία, Αντίγκουα και Μπαρμπούντα, Μπαχάμες, Μπαρμπάντος, Μπελίτζε, Κοινοπολιτεία της Δομνίκας, Γρενάδα, Γουιάνα, Τζαμάικα, Σάντα Λουσία, Σαιντ Κιτς και Νέβις, Σαιντ Βίνσεντ και Γρεναδίνες, Σουρινάμ, Τρινιδάδ και Τομπάγκο. Παρά το γεγονός ότι η Αϊτή έχει υπογράψει τη συμφωνία από το 2009, δεν την εφαρμόζει, επειδή βρίσκεται σε αναμονή της επικύρωσής της από το Κοινοβούλιο.¹⁶⁰

3.4.7. Περιφέρεια Ειρηνικού

Η περιφέρεια Ειρηνικού αποτελείται από δεκαπέντε (15) νησιωτικές χώρες: Φίτζι, Παπούα Νέα Γουινέα, Ανατολικό Τιμόρ, Νήσοι Κουκ, Μικρονησία, Κιριμπάτι, Νήσοι Μάρσαλ, Ναούρου, Νιούε, Παλάου, Σαμόα, Νήσοι Σολομώντος, Τόγκα, Τουβαλού, Βανουάτου.¹⁶¹

¹⁵⁸European Commission, Economic Partnership Agreement with West Africa-Facts and figures-<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/s-oes-kama-koinoti-ta-gia-ti-n-anaptyxi-tis-mesimbrinis-afrikis> (Ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

¹⁵⁹ European Commission, West Africa, EU trade relations with West Africa. Facts, figures and latest developments https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/west-africa_en (Ανακτήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2023).

¹⁶⁰Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, Η συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-CARIFORUM <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/i-symfonia-oikonomikis-etairikis-shesis-ee-cariforum> (Ανακτήθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2023).

¹⁶¹Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Ειρηνικός. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/175/%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%82> (Ανακτήθηκε στις 25 Ιανουαρίου 2024).

Το 2011 το Κοινοβούλιο προχώρησε σε επικύρωση της ενδιάμεσης EPA για την Ένωση και την Περιφέρεια Ειρηνικού, με την Παπούα Νέα Γουινέα να υπογράφει το ίδιο έτος, ενώ τα νησιά Φίτζι τέθηκε σε εφαρμογή το 2014. Η Σαμόα και οι Νήσοι Σολομώντος προσχώρησαν στη Συμφωνία το 2018 και το 2020 αντίστοιχα και την εφαρμόζουν από τα έτη αυτά.¹⁶²

3.5. Αποτίμηση των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Από το 2002 έως σήμερα, οι διαπραγματεύσεις των EPAs μεταξύ των κρατών ΑΚΕ και της Ένωσης χαρακτηρίζονται από μία καθυστέρηση στον χρόνο εξέλιξής τους, η οποία υποκρύπτει το μέγεθος των αμφιβολιών των πρώτων, σχετικά με την ώθηση που μπορεί να αποκτήσουν όσον αφορά στην οικονομική τους ανάπτυξη. Για τον λόγο αυτό, στην συνέχεια, πρόκειται να παρατεθούν τα ζητήματα εκείνα που γεννούν ερωτηματικά και προβληματισμούς στις χώρες ΑΚΕ για τις EPAs, αλλά ιδωμένα από δύο σκοπίες.

3.5.1. Η Περιφερειακή ολοκλήρωση και η προώθησή της

Όπως είδαμε σε προηγούμενα κεφάλαια, οι περιφερειακές τελωνειακές ενώσεις, αποτέλεσμα της προσπάθειας για τόνωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου από τις αφρικανικές χώρες, δεν είναι απαραίτητο να συμπίπτουν με τις περιφέρειες διαπραγμάτευσης των EPAs. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την σημασία των περιφερειακών αγορών στην αύξηση της παραγωγικής ικανότητας και στην ανάπτυξη υποδομών, ώστε να αντιληφθούμε τους λόγους για τους οποίους αρκετά κράτη ΑΚΕ φοβούνται ότι η διαδικασία των EPAs θα καθυστερήσει την πρόοδο προς την περιφερειακή ολοκλήρωση, παραθέτοντας τα ακόλουθα επιχειρήματα για την υιοθέτηση αυτής της θέσης:

Αρχικά, παρατηρήθηκαν εντάσεις μεταξύ των ΛΑΧ στις περιφέρειες, επειδή, λόγω των προτιμησιακών καθεστώτων ΟΕΟ στα οποία εμπίπτουν, δεν ωφελούνται από την υπογραφή μιας EPA και των μη-ΛΑΧ που εάν δεν υπογράψουν δεν θα έχουν προτιμησιακή πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά. Έπειτα, προβληματίζονται από την επιβολή διαφορετικών συμφωνιών πρόσβασης στην αγορά, σε κράτη μέλη της ίδιας περιφέρειας, που δημιουργεί υποχρέωση

¹⁶² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Ειρηνικός, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/175/%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%82> (Ανακτήθηκε στις 25 Ιανουαρίου 2024).

ελέγχου στα σύνορά τους για τις εισαγωγές και εξαγωγές των ενωσιακών προϊόντων, γεγονός που δυσχεραίνει την λειτουργία των τελωνειακών τους ενώσεων.¹⁶³

Η βελτίωση της διασυνοριακής διοίκησης και των τελωνειακών διαδικασιών, είναι προϋπόθεση προκειμένου να οδηγηθούμε στην περιφερειακή ολοκλήρωση. Εξίσου σημαντικές για την βελτίωση των μεταφορών και την αποδοτικότητα, είναι οι επενδύσεις στις υποδομές και την έρευνα.¹⁶⁴ Εάν λοιπόν οι ενδιαφερόμενες χώρες αξιοποιήσουν τα θεματικά και γεωγραφικά εργαλεία και προγράμματα που προσφέρονται από την Ένωση στο πλαίσιο της αναπτυξιακής βοήθειάς της, τότε, θα καταφέρουν να πετύχουν την περιφερειακή ολοκλήρωση.

3.5.2. Απελευθέρωση αγορών, ξένων επενδύσεων, υπηρεσιών, δημοσίων συμβάσεων

Ένας σημαντικός κίνδυνος που αντιμετωπίζουν οι χώρες ΑΚΕ, σε ποσοστό 80-90%, είναι να στερηθούν την δυνατότητα διαφοροποίησης των οικονομιών τους, εξαιτίας της πιθανότητας να συνεχίσουν να εξάγουν βασικά προϊόντα με περιορισμένα έσοδα και οφέλη στην απασχόληση. Το γεγονός αυτό, ενδέχεται να προκληθεί από την απελευθέρωση προϊόντων, τα οποία ανήκουν σε τομείς που τα κράτη ΑΚΕ θα είχαν την δυνατότητα να αυξήσουν την παραγωγική τους ικανότητα, προμηθεύοντας με αυτά τόσο την τοπική όσο και την περιφερειακή αγορά. Είναι σημαντικό πρόβλημα λοιπόν η έκθεση των εν λόγω προϊόντων στις περιφερειακές αγορές, σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού με τα ενωσιακά προϊόντα¹⁶⁵. Επιπροσθέτως, η απελευθέρωση των αγορών προκαλεί διαρκή μείωση στα δασμολογικά τους έσοδα, εξαιτίας των αυξανόμενων εισαγωγών από την Ένωση.¹⁶⁶

Παρ' όλα αυτά, οι εκτιμήσεις συγκλίνουν ότι πρόκειται για μία διαχειρίσιμη διαδικασία, καθώς η απελευθέρωση της αγοράς των χωρών ΑΚΕ θα είναι σταδιακή

¹⁶³ Briefing Paper "Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?" σ. 2 https://www2.weed-online.org/uploads/epas_briefing.pdf (Ανακτήθηκε στις 15 Νοεμβρίου 2023).

¹⁶⁴ Gerhard Erasmus, "How can the EPA promote deeper regional integration in Southern Africa", *International Centre for Trade and Sustainable Development*, Bridges Africa, Volume 3-Number 3.

¹⁶⁵ Briefing Paper "Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?" σ. 3 https://www2.weed-online.org/uploads/epas_briefing.pdf (Ανακτήθηκε στις 15 Νοεμβρίου 2023).

¹⁶⁶ European Parliament, Directorate-General for External Policies-Policy Department, African, Caribbean and Pacific (ACP) countries' position on Economic Partnership Agreements (EPAs), σ. 77 [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET\(2014\)433843_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET(2014)433843_EN.pdf) (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023).

(ασύμμετρη), αφού προηγουμένως θα έχει ληφθεί υπ' όψιν το διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης μεταξύ αυτών και της Ένωσης. Οπότε, εκμηδενίζεται κάθε πιθανός κίνδυνος να πλημμυρίσουν οι αγορές των χωρών ΑΚΕ με ενωσιακά προϊόντα ή να υπάρξουν ραγδαίες ανακατατάξεις στα έσοδα του προϋπολογισμού των χωρών αυτών.¹⁶⁷

Η σταδιακή απελευθέρωση της αγοράς θα πραγματοποιηθεί σε μία χρονική διάρκεια από δεκαπέντε έως εικοσιπέντε έτη, οπότε ανάλογα με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα κράτη ΑΚΕ θα τους παρέχεται η αντίστοιχη υποστήριξη, ενώ θα υπάρχει πρόβλεψη για εξαιρέσεις. Η μόνιμη προστασία των ευαίσθητων προϊόντων από τον ανταγωνισμό θα τα εξαιρεί πάντα από την υποχρέωση απελευθέρωσης καθώς θα μπορεί να ενεργοποιεί ρήτρες διασφάλισης (safeguards), οι οποίες θα προστατεύουν τα προϊόντα τους από τον ανταγωνισμό με τα ενωσιακά.¹⁶⁸

Η απελευθέρωση του εμπορίου, των αγαθών, των υπηρεσιών, των ξένων επενδύσεων και των δημοσίων συμβάσεων, συμπεριλήφθησαν υποχρεωτικά στις EPAs από την Ένωση, υπερβαίνοντας τις σημερινές απαιτήσεις του ΠΟΕ για απελευθέρωση. Καθώς οι περισσότερες χώρες, όχι μόνο δεν διαθέτουν εκείνο το κανονιστικό πλαίσιο που θα τους επιτρέψει να χειριστούν την νέα κατάσταση,¹⁶⁹ αλλά είναι αδύνατον να προστατέψουν τους τομείς που προαναφέραμε από τον ανταγωνισμό της Ένωσης,¹⁷⁰ παρατηρείται μια σειρά αντιδράσεων.

Περαιτέρω, στις “rendez-vous clauses” των EPAs, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν την απελευθέρωση του εμπορίου των υπηρεσιών, των επενδύσεων και των δημοσίων συμβάσεων, παρέχεται στα συμβαλλόμενα μέρη μία περίοδος αρκετών ετών, κατά την διάρκεια των οποίων καλούνται να συνεχίσουν και να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις για τα συγκεκριμένα ζητήματα. Επομένως, οι εν λόγω ρυθμίσεις ούτε έχουν λάβει την οριστική τους

¹⁶⁷ European Commission, EU trade relations with the East African Community. Facts, figures and latest developments, Economic Partnership Agreement between the EU and the Eastern African Community (EAC), October 2015. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/january/tradoc_142194.pdf (Ανακτήθηκε στις 30 Ιουνίου 2023).

¹⁶⁸ European Commission, Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP) countries σ.3-4, <https://www.tralac.org/documents/resources/external-relations/eu/epas/4917-eu-acp-economic-partnership-agreements-factsheet/file.html> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

¹⁶⁹ Briefing Paper “Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?” σ. 3 https://www2.weed-online.org/uploads/epas_briefing.pdf (Ανακτήθηκε στις 15 Νοεμβρίου 2023).

¹⁷⁰ European NGO confederation for relief and development (CONCORD), Policy position paper, part of the 2015 report “Spotlight on EU Policy Coherence for Development”, “The EPA between the EU and West Africa: Who benefits?”, April 2015, <https://library.concordeurope.org/record/1589/files/DEEEP-PAPER-2015-045.pdf> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

μορφή, ούτε έχουν άμεση εφαρμογή.¹⁷¹ Μοναδικός σκοπός της απελευθέρωσης στους προαναφερθέντες τομείς είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης των χωρών ΑΚΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αξιολόγηση των μέσων Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της Ένωσης ως προς την αναπτυξιακή αποτελεσματικότητα

4.1. Αποτελεσματικότητα του Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων ως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες

Η Ένωση, προσπαθεί μέσω του ΣΓΠ να στηρίξει μονομερώς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ώστε να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη μέσω του εμπορίου. Οι εμπορικές προτιμήσεις έχουν θέσει ως στόχο την προώθηση των οικουμενικών αξιών των ανθρώπινων δικαιωμάτων, των βασικών εργασιακών προτύπων, καθώς επίσης την προστασία του περιβάλλοντος και της χρηστής διακυβέρνησης.

Η Έκθεση που υπέβαλε η Επιτροπή προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τα αποτελέσματα της πρώτης διετίας 2014-2015, από την εφαρμογή του ισχύοντος αναμορφωμένου ΣΓΠ, ήταν μία πρώτη εκτίμηση, αλλά χωρίς να είναι εφικτή μία εις βάθος οικονομική ανάλυση των αποτελεσμάτων.¹⁷²

Με σύνταξη της Ενδιάμεσης Έκθεσης Αξιολόγησης του ΣΓΠ¹⁷³ από ένα ευρωπαϊκό γραφείο συμβούλων¹⁷⁴, κατ' ανάθεση της Επιτροπής, επιχειρήθηκε μία προσπάθεια αποτίμησης των πρώτων αποτελεσμάτων του ισχύοντος ΣΓΠ (το 2014 ήταν το έτος έναρξης της εφαρμογής του), σχετικά με τους τομείς της οικονομικής ανάπτυξης, των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος, για την χρονική περίοδο 2014 έως 2016.

¹⁷¹ Southern and Eastern Africa Trade Information and Negotiations institute (SEATINI) Uganda, Paper: "An analysis of the rendezvous clause in the EAC-EU-EPA-Implications on Uganda's and EAC's economy and on people's livelihoods", March 2016, σ. 11 <http://www.rosalux.co.tz/wp-content/uploads/2016/03/SEATINIs-assessment-report-of-the-EPA-Rendezvous-clause-2015.pdf> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

¹⁷² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2016) 29, 28-1-2016, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Έκθεση σχετικά με το Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων για την περίοδο 2015-2015 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0029&qid=1516208599912&from=EN> (Ανακτήθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2023).

¹⁷³ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

¹⁷⁴ DEVELOPMENT Solutions

Η από 10 Φεβρουαρίου 2020 Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο που συντάχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον ύπατο εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας αξιολογεί εννέα (9) δικαιούχους χώρες ΣΓΠ+ και τρεις (3) δικαιούχους χώρες ΟΕΟ.¹⁷⁵

Με την από 21 Νοεμβρίου 2023 Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για το ΣΓΠ της περιόδου 2020-2022, η οποία και θεωρήθηκε εξόχως σημαντική, λόγω της επικείμενης λήξης του ισχύοντος κανονισμού τον Δεκέμβριο 2023, καλύπτεται μεγαλύτερη χρονικά περίοδος λόγω του αντίκτυπου της νόσου COVID-19.¹⁷⁶

Έπειτα από την σύγκριση των ευρημάτων των εκθέσεων έως και το 2022, παραθέτουμε στη συνέχεια τα σημαντικότερα από αυτά.

4.1.1. Σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη

Όλο το οικοδόμημα του ΣΓΠ, δομήθηκε στην λογική της Ένωσης να βοηθήσει την οικονομική ανάπτυξη των δικαιούχων χωρών, αυξάνοντας τις ευκαιρίες για προτιμησιακή πρόσβαση στην αγορά της. Επομένως, υποβοηθούμενες από την εφαρμογή του ΣΓΠ, θα επιτύχουν αύξηση των εξαγωγών τους είτε επειδή θα αυξήσουν τις ήδη υπάρχουσες, είτε επειδή θα διευρύνουν ή θα διαφοροποιήσουν την ποικιλία των εξαγόμενων προϊόντων τους¹⁷⁷.

Το ποσοστό επιρροής του καθεστώτος ΣΓΠ, είναι αλληλένδετο με το επίπεδο της υπάρχουσας οικονομικής ανάπτυξης μίας χώρας, το συνολικό κόστος παραγωγής των προϊόντων της, την σημασία της ενωσιακής αγοράς όχι μόνο για τις εξαγωγές αλλά για τον βαθμό στον οποίο χρησιμοποιούνται οι εμπορικές προτιμήσεις, οι εθνικές πολιτικές ενίσχυσης των εξαγωγών και η ανταγωνιστικότητά τους σε παγκόσμιο επίπεδο.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Επιτροπή, ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2018-2019 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020JC0003&from=et> (Ανακτήθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου 2023).

¹⁷⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15996-2023-INIT/el/pdf> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 2023).

¹⁷⁷ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU' Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 20 <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2018:0430:FIN:EN:PDF> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

¹⁷⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι η αποτελεσματικότητα του ΣΓΠ μεγιστοποιείται με την αύξηση του περιθωρίου των προτιμήσεων, της διαφοράς δηλαδή ανάμεσα στους δασμούς οποιουδήποτε καθεστώτος ΣΓΠ και των δασμών MEK, εκείνων δηλαδή των δασμών που επιβάλλονται στις εισαγωγές από οποιοδήποτε κράτος μέλος του ΠΟΕ, από τους οποίους εξαιρούνται οι προτιμησιακοί δασμοί. Όλα τα παραπάνω προωθούν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στις δικαιούχους χώρες. Άρα, η προοδευτική άρση των δασμολογικών εμποδίων στο εμπόριο και η μείωση των περιθωρίων των προτιμήσεων, στο πλαίσιο του πολυμερούς εμπορικού συστήματος, έχει ως αποτέλεσμα την υποβίβαση των δασμολογικών προτιμήσεων.

Ιδιαίτερα κατατοπιστική για την αποτελεσματικότητα του ΣΓΠ και για τις δασμολογικές προτιμήσεις γενικότερα θα είναι η αναλυτική παράθεση των στοιχείων των οικονομικών μεγεθών που αφορούν στη χρήση των δασμολογικών προτιμήσεων από τις δικαιούχους χώρες όλων των καθεστώτων ΣΓΠ για τα έτη 2011-2016 και εν συνεχεία 2017-2022, ως ακολούθως:

i) Εμπορικές ροές (trade flow)

Από το 2014, αυξήθηκαν οι εισαγωγές υπό τα καθεστώτα ΣΓΠ+ και το ΟΕΟ επί του συνόλου των εισαγωγών στην Ένωση, ενώ αντίστοιχα μειώθηκε το ποσοστό των εισαγωγών υπό το γενικό καθεστώς ΣΓΠ, αλλά υπήρξε αύξηση των εξαγωγών των δικαιούχων χωρών.¹⁷⁹ Συγκεκριμένα, οι αδασμολόγητες εισαγωγές στην Ένωση από τις δικαιούχους χώρες ΟΕΟ έχουν αυξηθεί από 25,8 % το 2011 στο 65,4 % το 2016, αποδεικνύοντας την αυξανόμενη σημασία τους.¹⁸⁰

Την χρονική περίοδο αναφοράς 2018-2019, πολλές χώρες χαρακτηρίστηκαν ανώτερου μεσαίου εισοδήματος και άρα δεν μπορούσαν υπαχθούν στο καθεστώς ΣΓΠ. Όμως, αν και το 2018 ο αριθμός των δικαιούχων χωρών του ΣΓΠ μειώθηκε, η αξία των εισαγωγών στην Ένωση από χώρες ΣΓΠ αυξήθηκε κατά 16,2%, ενώ οι συνολικές εισαγωγές της Ένωσης αυξήθηκαν

¹⁷⁹ Επιτροπή, ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2014-2015, σ.6. <https://docplayer.gr/86119109-Ekthesi-tis-epitropis-pros-to-eyropai-ko-koivovoulio-kai-to-symvovlio-ekthesi-sheti-ka-me-to-systi-ma-geni-kyemenon-proti-mis-eon-gia-tin-periodo.html> (Ανακτήθηκε 30 Ιουνίου 2023).

¹⁸⁰ Ό.π. σ.7.

κατά 13,3%. Οι εξαγωγές των δικαιούχων χωρών ΟΕΟ προς την Ένωση αυξήθηκαν σε ποσοστό 9,9% και οι δικαιούχοι ΣΓΠ+ κατά 13,4%.¹⁸¹

Οι κρίση της πανδημίας του COVID-19 επηρέασε αρνητικά τις εισαγωγές της Ένωσης από δικαιούχους χώρες ΣΓΠ, οι οποίες όμως πήραν ανοδική πορεία από το 2021 φτάνοντας σε ποσοστό 9,2%, σημειώνοντας συνολική αύξηση 88% σε σύγκριση με το 2020 και κατά 63% με το 2019.

ii) Περιθώρια προτιμήσεων (preference margins)

Το ποσοστό των συνολικών προτιμησιακών εισαγωγών στην Ένωση (ΣΓΠ, Προτιμησιακές Εμπορικές Συμφωνίες κλπ) κατά την περίοδο 2011-2016 πλησίασε το 20% των συνολικών ετήσιων εισαγωγών στην Ένωση, την ίδια περίοδο που το ποσοστό, το οποίο αντιστοιχούσε στο ΣΓΠ δεν κατάφερε να ξεπεράσει το 5% σε ετήσια βάση. Οι εισαγωγές υπό καθεστώς ΜΕΚ αντιθέτως, έφτασαν κατά μέσο όρο το 82% των συνολικών εισαγωγών, εκ των οποίων ποσοστό περίπου 62% αφορούσε σε εισαγωγές ΜΕΚ μηδενικού δασμού. Δυστυχώς, το 2016 το ποσοστό των προτιμησιακών εισαγωγών υπό το ΣΓΠ δεν ξεπέρασε το 4,1%.¹⁸²

Αν εξαιρέσουμε τις προτιμησιακές εισαγωγές υπό το ΣΓΠ, οι υπόλοιπες έχουν αυξηθεί από το ετήσιο ποσοστό του 9,5% επί του συνόλου των εισαγωγών το 2011, δυνάμει Συμφωνιών Ελεύθερου Εμπορίου (Free Trade Agreements – FTA) ή Προτιμησιακών Εμπορικών Συμφωνιών (Preferential Trade Agreements – PTA) άγγιξαν το 2016 το 12,8%. Πρόκειται για αύξηση συνεπή, έπειτα από την αλλαγή των στόχων της ΚΕΠ ως προς το ΣΓΠ, εφόσον πλέον επιδιώκει την μείωση των δικαιούχων χωρών και της εστίασης σε αυτές που έχουν περισσότερη ανάγκη. Συνεπώς, χώρες που αυτή τη στιγμή απολαμβάνουν δασμολογικών προτιμήσεων μέσω άλλων εμπορικών διευθετήσεων, όπως Συμφωνιών Ελεύθερου Εμπορίου ή Προτιμησιακών Εμπορικών Συμφωνιών, υπήρξαν στο παρελθόν δικαιούχοι του προϊσχύσαντος ΣΓΠ.

¹⁸¹ Επιτροπή, ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2018-2019 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020JC0003&from=et> (Ανακτήθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου 2023).

¹⁸² Επιτροπή, ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2014-2015, σ.6. <https://docplayer.gr/86119109-Ekthesi-tis-epitropis-pros-to-eyropai-ko-koi-novoylio-kai-to-symvovlio-ekthesi-sheti-ka-me-to-sys-ti-ma-geni-keymenon-proti-mis-eon-gia-tin-periodo.html> (Ανακτήθηκε 30 Ιουνίου 2023).

Σε ότι αφορά τις προτιμησιακές εισαγωγές από χώρες ΣΓΠ το 2018 το ποσοστό αυξήθηκε στο 16,2% σε σχέση με το 2016, παρά την μείωση του αριθμού των δικαιούχων χωρών. Μεγάλη επιτυχία της Ένωσης υπήρξε η σύναψη διμερών προτιμησιακών συμφωνιών με χώρες οι οποίες για τον λόγο αυτό εξήχθησαν από το καθεστώς ΣΓΠ. Το 2018, η αξία και το ποσοστό των προτιμησιακών εισαγωγών στην ΕΕ από τους δικαιούχους ΟΕΟ τοποθετεί στην πρώτη θέση το Μπανγκλαντές (61,8%) και στη συνέχεια την Καμπότζη (18,4%) και την Μιανμάρ (7,1%). Σε συνολικό ποσοστό των δικαιούχων χωρών ΣΓΠ, το Μπανγκλαντές ξεπέρασε την Ινδία καθώς οι προτιμησιακές εισαγωγές του έφτασαν τα 16,8 δισ. EUR έναντι των 16,4 δισ. EUR από την Ινδία. Παρά την δυσμενή περίοδο της κρίσης λόγω της πανδημίας, το 2022 οι προτιμησιακές εισαγωγές πλησίασαν σχεδόν σε ποσοστό 30% σε σχέση με το 2019.

183

iii) Ποσοστό χρησιμοποίησης (utilization rate)

Πρόκειται για δείκτη που αποδίδει το ηλίκο της αξίας των προτιμησιακών εισαγωγών στην Ένωση από μια δικαιούχο χώρα προς τη συνολική αξία των προτιμησιακών εισαγωγών που επιλέγονται από τη χώρα αυτή, παρουσιάζοντας τον βαθμό στον οποίο οι δικαιούχοι χώρες επωφελούνται από τις παρεχόμενες εμπορικές προτιμήσεις.¹⁸⁴

Συγκεκριμένα, ενώ από το 2014 έχει μειωθεί το ποσοστό χρησιμοποίησης από τις δικαιούχους χώρες του γενικού ΣΓΠ, οι δικαιούχοι χώρες των ειδικών καθεστώτων έχουν αυξήσει τα ποσοστά τους, με υψηλότερα όλων να διεκδικούν οι δικαιούχοι του ΟΕΟ.¹⁸⁵

Τα έτη έως το 2016, οι δικαιούχοι χώρες του γενικού ΣΓΠ για την ερευνώμενη περίοδο με τα υψηλότερα ποσοστά χρησιμοποίησης είναι το Τατζικιστάν (85,15%), το Ουζμπεκιστάν (82,67%), η Ινδονησία (71,01%) και η Νιγηρία (67,87%). Ως προς το ΣΓΠ+, οι δικαιούχοι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά χρησιμοποίησης είναι το Πράσινο Ακρωτήριο (96,6%), το Πακιστάν (95,76%), η Βολιβία (95,19%) και η Παραγουάη (91,14%). Τέλος, οι δικαιούχοι του ΟΕΟ με τα

¹⁸³ Επιτροπή, ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2018-2019 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020JC0003&from=et> (Ανακτήθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου 2023).

¹⁸⁴ Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=JOIN:2023_34:FIN (Ανακτήθηκε στις 27 Ιανουαρίου 2024).

¹⁸⁵ Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=JOIN:2023_34:FIN (Ανακτήθηκε στις 27 Ιανουαρίου 2024).

υψηλότερα ποσοστά είναι τα Νησιά του Σολομώντα (99,21%), η Σενεγάλη (96,97%), το Λάος (96,94%), το Μπαγκλαντές (96,64%) και το Σουδάν (96,33%).¹⁸⁶

Κατά την διάρκεια των ετών 2019 έως 2022, το ποσοστό των εισαγωγών της Ένωσης που χρησιμοποιούν τις προτιμήσεις του ΣΓΠ υπέστη μείωση της τάξεως των 0,6 ποσοστιαίων μονάδων ενώ εκείνες που βρίσκονταν υπό άλλα προτιμησιακά καθεστώτα σημείωσαν αύξηση. Η προαναφερθείσα μείωση των χωρών του γενικού ΣΓΠ οφείλεται στην μετάβαση μερικών από αυτές σε προτιμησιακές συναλλαγές στο πλαίσιο Συμφωνιών Ελεύθερων Συναλλαγών (ΣΕΣ) με την Ένωση, όπως το Βιετνάμ, υποδηλώνοντας πιο ώριμες και στενές διμερείς εμπορικές και οικονομικές σχέσεις. Σε ότι αφορά τις χώρες ΟΕΟ, η μείωση υποκρύπτει το μέγεθος των επιδράσεων που δέχονται από τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς. Την ίδια χρονική περίοδο, οι προτιμησιακές εισαγωγές στην Ένωση από χώρες ΣΓΠ στο πλαίσιο ΣΕΣ, αυξήθηκαν από 0,1% 0,4% στο σύνολο των εισαγωγών της ΕΕ, αποδεικνύοντας ότι οι εισαγωγές που έχουν μηδενικό δασμό ΜΕΚ αυξήθηκαν σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία, φτάνοντας συνολικά το 4,7% του συνόλου των εισαγωγών της Ένωσης.¹⁸⁷

Μείωση υπέστη η χρησιμοποίηση προτιμήσεων για τις εισαγωγές από δικαιούχους του γενικού ΣΓΠ, οδηγώντας σε αύξηση του σχετικού μεριδίου των προτιμησιακών εισαγωγών από χώρες του ΣΓΠ+ και του ΟΕΟ μεταξύ όλων των δικαιούχων του ΣΓΠ, γεγονός που εξηγείται επίσης από την διαθεσιμότητα μηδενικών δασμών ΜΕΚ ή άλλων προτιμήσεων εκτός του ΣΓΠ και αφορά σε εκείνα τα προϊόντα, τα οποία επιλέγονται για τις προτιμήσεις του γενικού ΣΓΠ, όπως η μετάβαση σε ΣΕΣ. Την ίδια περίοδο, οι άλλοι δικαιούχοι του ΣΓΠ κράτησαν στα ίδια επίπεδα την χρήση προτιμήσεων. Κάποιες δικαιούχοι χώρες, κυρίως του καθεστώτος ΟΕΟ, αύξησαν τις εισαγωγές τους καταγράφοντας υψηλά ποσοστά, με χαρακτηριστικά παραδείγματα την Λιβερία (+183 %), την Μαδαγασκάρη (+149 %) και την Ζάμπια (+49 %), και την νέα δικαιούχο ΣΓΠ+, το Ουζμπεκιστάν (+69 %).¹⁸⁸

iv) Εμπορική διαφοροποίηση (trade diversification)

¹⁸⁶ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2016-2017 <https://docplayer.gr/142282329-Ekthesi-tis-epitropis-pros-to-eyropaiko-koinovoylio-kai-to-symvolyio-ekthesi-gia-to-systi-ma-genikeymenon-proti-miseon-poy-kalyptei-tin-periodo.html> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

¹⁸⁷ Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=JOIN:2023:34:FIN> (Ανακτήθηκε στις 27 Ιανουαρίου 2024).

¹⁸⁸ Ό.π.

Ένας από τους πλέον σημαντικούς δείκτες που βοηθάει στην αποτίμηση που έχει στις δικαιούχους χώρες του καθεστώτος ΣΓΠ είναι η διαφοροποίηση των εξαγωγών, επειδή το εξαγωγικό τους εμπόριο βασίζεται σε έναν μικρό αριθμό βασικών προϊόντων. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για την μέτρηση του συγκεκριμένου δείκτη είναι η μέθοδος της μέτρησης των αλλαγών στον αριθμό των δασμολογικών γραμμών (tariff lines),¹⁸⁹ δηλαδή των διαφορετικών ειδών εξαγόμενων προϊόντων, που συγκρίθηκαν κατά μέσο όρο τις προηγούμενες χρονικές περιόδους.

Αύξηση των δασμολογικών γραμμών της τάξεως του 26,2% παρουσίασε η Μογγολία, ενώ η Ινδονησία, το Ιράκ και το Ουζμπεκιστάν ξεπέρασαν τις 4.000 δασμολογικές γραμμές. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο Μπαγκλαντές, την Καμπότζη, τη Μαδαγασκάρη και το Νεπάλ που αύξησαν τον αριθμό των δασμολογικών γραμμών κατά διακόσιες και άνω γραμμές. Συνεπώς, καθώς η διαφοροποίηση μοιάζει εντονότερη στις χώρες ΟΕΟ, καταλήγουμε ότι όλο αυτό είναι προάγγελος του προσδοκώμενου οικονομικού αντικτύπου του ΣΓΠ στις αναπτυσσόμενες χώρες.¹⁹⁰

4.1.2. Αξιολόγηση σχετικά με την προστασία ανθρώπινων δικαιωμάτων

Έπειτα από την αξιολόγηση των σχετικών ευρημάτων, αντιλαμβανόμαστε ότι το ΣΓΠ, δεν παύει να είναι ένα αποτελεσματικό μέσο υψίστης σημασίας σε ότι αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προώθηση της προστασίας τους, παρά το γεγονός ότι σε κάθε χώρα τα αποτελέσματα διαφέρουν, επειδή βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με τις εθνικές πολιτικές, τον βαθμό εξάρτησης από την ενωσιακή αγορά για τις εξαγωγές τους, αλλά και το επίπεδο του διαλόγου που η κάθε μία αναπτύσσει με την Ένωση.¹⁹¹

Ένας ισχυρός μοχλός πίεσης της Ένωσης προκειμένου να διασφαλίσει την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων για τον λαό κάθε χώρας, αποτελεί σίγουρα ο βαθμός εξάρτησης

¹⁸⁹ Πρόκειται για τις διακρίσεις της Συνδυασμένης Ονοματολογίας (ΣΟ) που περιέχονται στο Παράρτημα Ι του Καν. 2658/87 για το Κοινό Δασμολόγιο, αποτελούμενες από 8-ψήφιους κωδικούς οι οποίοι ακολουθούνται από την περιγραφή του είδους του κάθε προϊόντος. Εάν δεν καταταχθεί ένα εισαγόμενο στην Ένωση προϊόν σε κάποια διάκριση ΣΟ, τότε δεν μπορεί να προσδιορισθεί ο δασμός που αντιστοιχεί σε αυτό.

¹⁹⁰ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2016-2017 <https://docplayer.gr/142282329-Ekthesi-tis-epitropis-pros-to-eyropaiko-koinovoylio-kai-to-symvolyio-ekthesi-gia-to-systi-ma-genikeymenon-proti-miseon-poy-kalyptei-tin-periodo.html> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

¹⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022, σ.21. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15996-2023-INIT/el/pdf> (Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2024)

των χωρών αυτών από την αγορά της, καθώς σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους, κινδυνεύουν να αποκλειστούν από τον μηχανισμό αναστολής οποιουδήποτε προτιμησιακού καθεστώτος, δυνάμει του αρ. 19 του Κανονισμού ΣΓΠ.^{192,193}

Στην πραγματικότητα, η Ένωση αποφεύγοντας να αποφασίσει τον αποκλεισμό μίας δικαιούχου χώρας ως ανωτέρω, ώστε να μην προκαλέσει πλήγμα στην οικονομία της και επιλέγοντας τον διάλογο εφόσον αυτό είναι εφικτό, να μην φέρνει τα επιθυμητά αποτελέσματα για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, επειδή καμία χώρα δεν αισθάνεται πραγματική απειλή. Παραδείγματα αυτή της στάσης της Ένωσης να αποφύγει να ενεργοποιήσει τον μηχανισμό του αρ. 19 του Κανονισμού ΣΓΠ, αποτελούν το Μπαγκλαντές και η Καμπότζη, δικαιούχοι χώρες με ιστορικό κατάφορης παραβίασης ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Μετά την κατάρρευση του εργοστασίου Rana Plaza το 2013 στο Μπαγκλαντές, παρά τις απειλές της ότι θα ενεργοποιούσε τον μηχανισμό προσωρινής αναστολής των δασμολογικών προτιμήσεων, συνεργάσθηκε τελικά με την κυβέρνηση, τις ΗΠΑ, τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, εργοδότες και συνδικάτα.

Αποτέλεσμα της ανωτέρω συνεργασίας υπήρξε η σύναψη ενός «κώδικα» το 2013 που σκοπό είχε την βελτίωση των συνθηκών εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων αλλά και την ασφάλειά τους και αφορούσε στις βιομηχανίες έτοιμου ενδύματος του Μπαγκλαντές, το οποίο έγινε γνωστό ως Sustainability Compact. Στον εν λόγω κώδικα συμπεριλαμβάνονται δεσμεύσεις, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, για τον σεβασμό των εργασιακών δικαιωμάτων, την δομική επάρκεια των κτηρίων και την τήρηση κανόνων υγιεινής και ασφάλειας.¹⁹⁴

Στην περίπτωση της Καμπότζης, γεγονός είναι ότι αρχικά η Ένωση δεν ενεργοποίησε το μηχανισμό αναστολής του αρ. 19 του Κανονισμού ΣΓΠ, αλλά όπως και στην περίπτωση του Μπαγκλαντές, επέλεξε την οδό της συνεργασίας με τη χώρα εστιάζοντας σε μεταρρυθμίσεις των πολιτικών που αφορούν στον τομέα της γης. Η Καμπότζη, είναι χώρα της οποίας οι

¹⁹²Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έκθεση - A8-0090/2019, ΕΚΘΕΣΗ σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού ΣΓΠ (ΕΕ αριθ. 978/2012, 26.2.2019 - (2018/2107(INI)), Βασικά Συμπεράσματα και Συστάσεις, (7). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2019-0090_EL.html (Ανακτήθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2023).

¹⁹³ European Parliament, Human rights in EU trade policy, Human rights and labour rights conditionality, σ 3, 4. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI\(2018\)621905_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI(2018)621905_EN.pdf) (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

¹⁹⁴International Labour Organization, Trade for Decent Work. http://www.ilo.org/dhaka/Whatwedo/Projects/WCMS_396191/lang-en/index.htm (Ανακτήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2023).

εξαγωγές προς την Ένωση αυξήθηκαν ραγδαία από την στιγμή που εισήλθε στη λίστα με τις δικαιούχους χώρες ΟΕΟ, επωφελούμενες της οποίας ήταν μία σειρά από επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και εκείνες που ασχολούνται με την εντατική καλλιέργεια της γης, όπως παραγωγής ρυζιού και ζάχαρης. Δυστυχώς, η αυξανόμενη παραγωγή των προϊόντων οδήγησε σε καταγγελίες σχετικές με εκτοπισμούς ευρείας κλίμακας, βίαιες εξώσεις και διάφορες πρακτικές αρπαγής γης, ώστε οι βιομηχανίες αυτές να αποκτήσουν περισσότερες εκτάσεις γης. Τελικά όμως, τον Φεβρουάριο του 2020, εξαιτίας της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των εργαζομένων, όπως επίσης και των δικαιωμάτων εγγείου ιδιοκτησίας, η Επιτροπή με έκδοση κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, προχώρησε σε προσωρινή και μερική αναστολή¹⁹⁵ των δασμολογικών προτιμήσεων που είχαν χορηγηθεί στην Καμπότζη, στο πλαίσιο της ΟΕΟ.^{196, 197}

Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του ΣΓΠ+, στον Κανονισμό ΣΓΠ και ειδικότερα στο αρ. 15, προβλέπεται ειδικός μηχανισμός αναστολής των δασμολογικών προτιμήσεων του καθεστώτος, όταν μία δικαιούχος χώρα δεν τηρεί εμπράκτως τις δεσμεύσεις της και κυρίως την υποχρέωση διατήρησης της κύρωσης των οικείων συμβάσεων και εξασφάλισης της αποτελεσματικής εφαρμογής τους. Είναι πιθανότερο όμως να συμμορφωθούν οι χώρες των οποίων οι εξαγωγές στην Ένωση αφορούν σημαντικές ποσότητες ευαίσθητων προϊόντων, για τα οποία αναλογεί μειωμένος δασμός υπό το καθεστώς του γενικού ΣΓΠ, αλλά μηδενικός υπό το ΣΓΠ+. Σε αυτή την κατηγορία εμπίπτει η περίπτωση της Σρι-Λάνκα.¹⁹⁸

Το 2010 η Σρι Λάνκα, η οποία στο παρελθόν είχε ωφεληθεί από το ΣΓΠ+, διαγράφηκε από τον κατάλογο των δικαιούχων χωρών του εν λόγω καθεστώτος, εξαιτίας πλημμελειών στην αποτελεσματική εφαρμογή Διεθνών Συμβάσεων, όπως του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR),

¹⁹⁵ EU Institution News, Cambodia loses duty – free access to the EU market over human rights concerns. <https://www.pubaffairsbruxelles.eu/eu-institution-news/cambodia-loses-duty-free-access-to-the-eu-market-over-human-rights-concerns/> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 2023).

¹⁹⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έκθεση - A8-0090/2019, ΕΚΘΕΣΗ σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού ΣΓΠ (ΕΕ αριθ. 978/2012, 26.2.2019 - (2018/2107(INI)), Βασικά Συμπεράσματα και Συστάσεις, (8). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2019-0090_EL.html (Ανακτήθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2023).

¹⁹⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου 12 Αυγούστου 2020, Βρυξέλλες, Η Καμπότζη χάνει την αδασμολόγητη πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ λόγω ανησυχιών σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_1469 (Ανακτήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 2024).

¹⁹⁸ Brief on International Trade, BIT/2021/2 OCTOBER 2021, "EU-Generalized System of Preference & Sri Lanka". https://www.doc.gov.lk/images/pdf/downloads/Publications/BriefOnIntTrade/BIT-2021_02.pdf (Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2024).

της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – CAT) και της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Convention on the Rights of the Child – CRC)¹⁹⁹. Η διαγραφή της που σήμαινε αναστολή δασμολογικών προτιμήσεων, προκάλεσε οικονομική κρίση, η οποία οδήγησε σε απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας.²⁰⁰

Όλα τα παραπάνω ώθησαν, ήδη από το 2015, την νέα κυβέρνηση της Σρι Λάνκα να προχωρήσει σε μία σειρά μεταρρυθμίσεων με σκοπό την εθνική συμφιλίωση, των σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημιουργία ενός κράτους δικαίου και χρηστής διακυβέρνησης, αλλά και την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Στη συνέχεια, το 2016 υπέβαλε σχετική αίτηση ένταξης στο ΣΓΠ+, για την οποία η Επιτροπή απάντησε θετικά, εφόσον όμως πρώτα αξιολόγησε εάν η αιτούσα χώρα πληροί τα οικονομικά κριτήρια ένταξης, εάν επικύρωσε χωρίς επιφύλαξη τις είκοσι επτά (27) διεθνείς συνθήκες, αλλά και αν υπάρχουν ή όχι πλημμέλειες στην εφαρμογή τους. Προφανώς, η πρόσβαση της χώρας στο καθεστώς ΣΓΠ+ αποτελεί ένα κίνητρο με αντάλλαγμα την πρόοδό της στις διεθνείς συμβάσεις.²⁰¹ Έχοντας πραγματοποιήσει τεράστια, σε σχέση με το παρελθόν, βήματα προς τον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την χρηστή διακυβέρνηση και έχοντας εκπληρώσει τις διεθνείς της δεσμεύσεις, η Σρι-Λάνκα, εντάχθηκε εκ νέου στο καθεστώς ΣΓΠ+, το 2017 με έκθεσή της Επιτροπής.²⁰²

Οι ανά διετία εκθέσεις της Επιτροπής κατ' αρ. 13-14 του Κανονισμού ΣΓΠ, σαφώς ασκούν επιρροή στις κυβερνήσεις των δικαιούχων χωρών σε ότι αφορά τα εργασιακά δικαιώματα και τα δικαιώματα των γυναικών. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Ελ Σαλβαδόρ, για την οποία το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι η Διεθνής Σύμβαση Νο. 87 περί Συνδικαλιστικής Ελευθερίας και Προστασίας του Συνδικαλιστικού Δικαιώματος της Διεθνούς

¹⁹⁹European Parliament, Human rights in EU trade policy, Unilateral measures applied by the EU. σ. 5. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI\(2018\)621905_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI(2018)621905_EN.pdf) (Ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

²⁰⁰ European Parliament, Human rights in EU trade policy, Human rights and labour rights conditionality, σ. 4, 5. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI\(2018\)621905_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI(2018)621905_EN.pdf) (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

²⁰¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου 11 Ιανουαρίου 2017, Βρυξέλλες, Η Επιτροπή προτείνει την ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά για τη Σρι Λάνκα ως κίνητρο για μεταρρυθμίσεις. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_17_34 (Ανακτήθηκε στις 13 Ιανουαρίου 2024).

²⁰² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου 11 Ιανουαρίου 2017, Βρυξέλλες, Η Επιτροπή προτείνει την ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά για τη Σρι Λάνκα ως κίνητρο για μεταρρυθμίσεις. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_17_34 (Ανακτήθηκε στις 13 Ιανουαρίου 2024).

Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ)²⁰³ αντίκειται στο Σύνταγμα του Ελ Σαλβαδόρ, οδηγώντας, έπειτα από εξέταση της Επιτροπής, σε σχετική συνταγματική αναθεώρηση. Συνεπώς, κάθε κίνδυνος που θα μπορούσε να προκαλέσει απώλεια των προνομίων του καθεστώτος ΣΓΠ+ είχε ως αποτέλεσμα μία θετική επίδραση και αλλαγή τόσο στα εργασιακά όσο και στα κοινωνικά πρότυπα της χώρας.

Η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τις δικαιούχους χώρες ΣΓΠ+, έχει δομηθεί σε αυστηρές βάσεις και για την παρακολούθησή τους συλλέγονται αποδεικτικά στοιχεία που αποδεικνύουν την συμμόρφωσή τους. Από την πλευρά της η Ένωση προσφέρει την οικονομικοτεχνική της στήριξη, ενώ παράλληλα συνεργάζεται με τα Ηνωμένα Έθνη και την ΔΟΕ για την καλύτερη δυνατή λύση των ζητημάτων που προκύπτουν. Η πρόοδος πάντως που σημειώθηκε στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι εξαιρετικά σημαντική. Σε αρκετές περιπτώσεις υπήρξαν νομοθετικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να προωθηθούν τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών, να καταπολεμηθούν τα βασανιστήρια, η κακομεταχείριση, η παιδική και η καταναγκαστική εργασία. Φυσικά, παρά τις θετικές εξελίξεις, η προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί ώστε να διασφαλιστεί ένα ευνοϊκό νομικό πλαίσιο, το οποίο θα εφαρμόζεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αποτελεί μία διαρκή πρόκληση, αν και η επιδείνωση του προβλήματος της έμφυλης βίας στην μετά COVID-19 εποχή, είναι ιδιαίτερα ανησυχητική.²⁰⁴

Παρ' όλα αυτά, δεν μπορούμε να υποβαθμίσουμε την προσπάθεια χωρών όπως η Σρι-Λάνκα για την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας, ή το Ουζμπεκιστάν για την εξάλειψη της καταναγκαστικής και της παιδικής εργασίας στην συγκομιδή βαμβακιού.²⁰⁵

4.1.3. Αξιολόγηση της αειφόρου ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας

Στόχος του Κανονισμού ΣΓΠ είναι να ενδυναμώσει την υποστήριξη των δικαιούχων χωρών ως προς την αειφόρο ανάπτυξη που συμπεριλαμβάνει την προστασία των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος. Εφόσον οι δικαιούχοι χώρες φροντίσουν για την εφαρμογή

²⁰³ International Labour Organization (ILO) Convention No. 87 on Freedom of Association and Protection of the Right to Organize. https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C087 (Ανακτήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 2023).

²⁰⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022, σ.13. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15996-2023-INIT/el/pdf> (Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2024).

²⁰⁵ Ο.π.

αποτελεσματικών πολιτικών, ώστε να αμβλύνουν τις αρνητικές συνέπειες της οικονομικής ανάπτυξης, τότε, η αειφόρος ανάπτυξη θα δομηθεί πάνω στο διεθνές εμπόριο και στην οικονομική ανάπτυξη.²⁰⁶

Πιο συγκεκριμένα, το ισχύον καθεστώς ΣΓΠ μάλλον δεν είναι ιδιαίτερα βοηθητικό στο θέμα της αειφόρου ανάπτυξης των δικαιούχων χωρών, αφού προωθώντας την οικονομική ανάπτυξη μέσω των εξαγωγών και άρα της παραγωγής, δυστυχώς προκλήθηκε αρνητική επίδραση στο περιβάλλον. Επιπλέον, η επίδραση του ΣΓΠ σε ότι αφορά την κάθε δικαιούχο χώρα, επηρεάζεται από τις εθνικές πολιτικές και προτεραιότητες, τα βασικά εξαγόμενα προϊόντα και τη σημασία της ενωσιακής αγοράς για το εξαγωγικό εμπόριο κάθε μίας από τις δικαιούχους χώρες.

Δυστυχώς, σχετικές περιβαλλοντικές έρευνες αποδεικνύουν τις αρνητικές επιδράσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου η κοινωνική ανάπτυξη και η μείωση του ποσοστού της φτώχειας παραμένουν προτεραιότητα. Τα παραγόμενα προς εξαγωγή προϊόντα, ανάλογα με το είδος τους, μπορεί να προκαλέσουν περιβαλλοντική καταστροφή εάν προηγουμένως δεν υπάρξει σωστή διαχείριση των αποβλήτων, όπως τα κλωστοϋφαντουργικά, που αποτελούν και τα βασικά προϊόντα του ΣΓΠ. Χώρες όπως το Πακιστάν και το Μπαγκλαντές, των οποίων τα ποσοστά παραγωγής και εξαγωγής είναι τεράστια, προκαλούν καταστροφικές συνέπειες σε νερό, έδαφος και αέρα, με την Λαχώρα, πρωτεύουσα του Πακιστάν να καταλαμβάνει την πρώτη θέση στην λίστα με την χειρότερη ατμοσφαιρική ρύπανση παγκοσμίως.²⁰⁷

Κατόπιν των ανωτέρω, αρκετές αναπτυσσόμενες χώρες επιδεικνύουν μία τάση μεταστροφής, εστιάζοντας σε θέματα αειφόρου ανάπτυξης, προσπαθώντας να βρουν την χρυσή τομή ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος, ειδικά επειδή οι περισσότερες από αυτές εξαρτώνται από τους φυσικούς τους πόρους για να τα καταφέρουν.²⁰⁸

²⁰⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, Κεφάλαιο III Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32012R0978> (Ανακτήθηκε στις 20 Μαρτίου 2023).

²⁰⁷ <https://www.kathimerini.gr/world/562322542/ekthesi-aytes-itan-oi-ch> (Ανακτήθηκε στις 15 Ιανουαρίου 2024).

²⁰⁸ <https://hellenicaid.mfa.gr/ekthesi-evropai-kis-epitropis-ypos-ti-rizontas-tous-stochous-viosi-mis-anaptyxis-pagkosmios-i-koini-synthetiki-ekthesi-2019-tis-evropai-kis-enosis-kai-ton-kra-ton-mel-on-tis/> (Ανακτήθηκε στις 17 Μαρτίου 2023).

Βέβαια, είναι δύσκολο να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με τον αναμορφωμένο Κανονισμό ΣΓΠ και την επίδρασή του στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς οι εξελίξεις των σχετικών περιβαλλοντικών δεικτών μπορούν να αποτυπωθούν σωστά μετά την πάροδο αρκετών ετών.²⁰⁹

Στο καθεστώς του γενικού ΣΓΠ, η Ένωση ελάχιστα μπορεί να προωθήσει την αειφόρο ανάπτυξη στις δικαιούχους χώρες, καθώς η ένταξή τους σε αυτό δεν προϋποθέτει την τήρηση περιβαλλοντικών προτύπων ούτε και την συμμόρφωσή τους με διεθνείς συνθήκες για την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος. Αντιθέτως, η ένταξη στο καθεστώς ΣΓΠ+ προϋποθέτει την συμμόρφωση των δικαιούχων χωρών με τις οκτώ (8) συνθήκες των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος, επιτρέποντας στην Ένωση να προωθήσει τον στόχο της αειφόρου ανάπτυξης. Ήδη, πρόοδος σημειώνεται από τις δικαιούχους χώρες ΣΓΠ+ σε ότι αφορά την κλιματική αλλαγή, το περιβάλλον, την βιοποικιλότητα.²¹⁰

Επίσης, η παροχή επιπλέον δασμολογικών προτιμήσεων από το ΣΓΠ+ είναι πιθανόν να αποτελέσει ένα σοβαρό κίνητρο για τις δικαιούχους χώρες του Γενικού ΣΓΠ, ώστε να επικυρώσουν και να εφαρμόσουν με αποτελεσματικό τρόπο τις συνθήκες που αφορούν στην κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος, όπως έπραξε, το Τατζικιστάν στην προσπάθειά του να καταστεί δικαιούχος του ΣΓΠ+.²¹¹

4.2. Αποτελεσματικότητα των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες ΑΚΕ, όπως έχει διαμορφωθεί διαμέσου των EPAs, έχει οδηγήσει σε αύξηση του εμπορίου κατά 50% από τελευταία δεκαετία. Ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος των χωρών ΑΚΕ στον τομέα των εισαγωγών και των εξαγωγών αποτελεί η Ένωση, η αγορά της οποίας είναι και ο κυριότερος προορισμός των

²⁰⁹ <https://hellenicaid.mfa.gr/ekthesi-evropai-kis-epitropis-ypos-tiri-zontas-tous-stochous-viosi-mis-anaptyxis-pagkosmios-i-koini-synthetiki-ekthesi-2019-tis-evropai-kis-enosis-kai-ton-kraton-melon-tis/> (Ανακτήθηκε στις 15 Οκτωβρίου 2023).

²¹⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022, σ. 13. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15996-2023-INIT/el/pdf> (Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2024).

²¹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15996-2023-INIT/el/pdf> (Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2024).

αγροτικών τους προϊόντων και των μεταποιημένων εμπορευμάτων τους. Η άνθιση του εμπορίου ανάμεσα στην Ένωση και τις χώρες ΑΚΕ προσφέρει στους καταναλωτές μία σειρά τροπικών αγαθών, εκτός εποχής, σε άκρως ανταγωνιστικές τιμές, όπως είναι το κακάο, ο καφές, το τσάι, τα τροπικά φρούτα και τα μπαχαρικά. Ο μεγαλύτερος όγκος των εξαγωγών αφορά σε αγαθά όπως σιτηρά, οινοπνευματώδη ποτά και γαλακτοκομικά προϊόντα.²¹²

Επανεξετάζοντας τις σχέσεις ΑΚΕ – ΕΕ, διαπιστώνουμε ότι εξελίσσονται μέσα σε ένα περιβάλλον ταχέως μεταβαλλόμενο. Η Ασία αποκτά μία διαρκώς αυξανόμενη οικονομική και πολιτική σημασία, ενώ ταυτόχρονα αναδύονται νέες οικονομικές δυνάμεις στην Αφρική. Σε μία προσπάθεια να εξαλειφθεί η φτώχεια και να υπάρξει βιώσιμη ανάπτυξη, το νέο πλαίσιο φέρνει μία μεγάλη προοπτική ανάπτυξης, με τις οικονομικές επιδόσεις να διαφέρουν στις χώρες ΑΚΕ. Πλέον, είδαμε ότι οι χώρες της Καραϊβικής ανήκουν στη λίστα με τα μεσαία ή υψηλά εισοδήματα (εξαιρείται η Αϊτή), ενώ οι χώρες του Ειρηνικού παρουσιάζουν ανομοιογένεια στην οικονομική τους ανάπτυξη, κυρίως λόγω των περιορισμών τους εξαιτίας μεγέθους ή θέσης. Η Αφρική τέλος, σημείωσε στο σύνολό της υψηλές οικονομικές επιδόσεις, καθώς τα περισσότερα από τα κράτη της παρουσιάζουν επί σειρά δέκα και παραπάνω ετών διαρκή οικονομική ανάπτυξη.²¹³

Σχετικά δε με την αειφόρο ανάπτυξη, τα ζητήματα της φτώχειας, της εργασίας και της ανισότητας, οι προκλήσεις που υφίστανται είναι μεγάλες κι έχουν προκαλέσει συγκρούσεις, αστάθεια, κρίση και μεταναστευτικές ροές σε παγκόσμιο επίπεδο.²¹⁴

Από τις Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης της Ένωσης με τις χώρες ΑΚΕ, εκείνη με την Περιφέρεια της Καραϊβικής (CARIFORUM-EU EPA Agreement), αποτέλεσε την πρώτη πλήρη περιφερειακή EPA ανάμεσα στην Ένωση και μία ομάδα κρατών ΑΚΕ και προέβλεπε την ανά πενταετία αξιολόγησή της, ώστε να υπάρχει δυνατότητα προσδιορισμού των

²¹² https://agriculture.ec.europa.eu/international/agricultural-trade/bilateral-agreements/acp_el (Ανακτήθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 2023).

²¹³ EUROPEAN COMMISSION, JOINT CONSULTATION PAPER, Towards a new partnership between the European Union and the African, Caribbean and Pacific countries after 2020. Strasbourg, 6.10.2015. JOIN(2015) 33 τελικό.p3. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015JC0033&from=BG> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

²¹⁴ EUROPEAN COMMISSION, JOINT CONSULTATION PAPER, Towards a new partnership between the European Union and the African, Caribbean and Pacific countries after 2020. Strasbourg, 6.10.2015. JOIN(2015) 33 τελικό.p4. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015JC0033&from=BG> (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

αποτελεσμάτων της εφαρμογής της.²¹⁵ Για τον σκοπό αυτό, ανεξάρτητα γραφεία συμβούλων με τη χρηματοδότηση της Ένωσης,²¹⁶ προχώρησαν σε σύνταξη μίας έκθεσης, η οποία θα κατέγραφε τα ευρήματα της πενταετούς αξιολόγησης 2008-2013 με τον πραγματικό αντίκτυπο της Συμφωνίας.²¹⁷

Στην ανωτέρω έκθεση, παρουσιάζεται η παγκόσμια ύφεση ως το κυριότερο γεγονός που επηρέασε την εφαρμογή μίας πολύπλοκης και ευρέως κλίμακας συμφωνίας, στην οποία οι βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες που στόχο είχαν την επίλυση των εντεινόμενων από την κρίση προβλημάτων, υπερκέρασαν τις μακροπρόθεσμες προοπτικές της EPA. Οι επίδραση της EPA στις υπόλοιπες χώρες της περιφέρειας ήταν σημαντική σε αγαθά όπως το ρύζι, οι κατεψυγμένες γαρίδες, τα εσπεριδοειδή και το ρούμι, το οποίο ενισχύθηκε ιδιαίτερα από ένα καινοτόμο χρηματοδοτικό πρόγραμμα της Ένωσης.^{218,219}

Παρά το γεγονός ότι τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάπτυξης είναι διαφορετικά σε κάθε χώρα, οι οικονομικές επιδόσεις στα κράτη ΑΚΕ ήταν πραγματικά πολύ σημαντικές, καθώς, αφενός δημιουργήθηκαν εγχώριες αγορές και αφετέρου παρουσιάστηκαν νέες οικονομικές ευκαιρίες. Δυστυχώς η φτώχεια, οι ανισότητες και η υποαπασχόληση είναι σε σχετικά υψηλά επίπεδα. Μεγάλη όμως ήταν η βελτίωση του μακροοικονομικού πλαισίου των κρατών ΑΚΕ τα τελευταία χρόνια, κινητοποιώντας τόσο διεθνή όσο και εγχώρια κεφάλαια.²²⁰

Ολοκληρώνοντας, διαπιστώνουμε ότι οι Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης οφείλουν να κινητοποιήσουν τις εταιρίες και τους εμπόρους αλλά και γενικότερα τους φορείς της αγοράς, επικοινωνώντας στα συμβαλλόμενα μέρη ότι όχι μόνο έχουν τη δυνατότητα αλλά

²¹⁵ https://agriculture.ec.europa.eu/international/agricultural-trade/bilateral-agreements/acp_el (Ανακτήθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 2023).

²¹⁶ B & S Europe και Inpico

²¹⁷ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/caribbean/> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023).

²¹⁸ EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:“Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, σ. 7 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eeddbf98-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1> (Ανακτήθηκε στις 30 Απριλίου 2023).

²¹⁹EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:“Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, σ. 9 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eeddbf98-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1> (Ανακτήθηκε στις 30 Απριλίου 2023).

²²⁰ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΚΟΙΝΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ, Προς μία νέα εταιρική σχέση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού μετά το 2020. Στρασβούργο, 6.10.2015. JOIN(2015) 33 τελικό.σ.6,7.

και οφείλουν να είναι ανοιχτά σε πρωτοβουλίες και φυσικά να αποδέχονται νέες εμπορικές δραστηριότητες. Άλλωστε, το πιθανότερο είναι πως το πιο σημαντικό όφελος αυτών των Συμφωνιών είναι μακροπρόθεσμα η αξιοποίηση των εμπορικών ευκαιριών που προσφέρονται από κάθε πλευρά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αρχικά, είναι σημαντικό να αντιληφθούμε την μακροχρόνια εξελικτική πορεία της Ένωσης, η οποία διήνυσε όλη τη διαδρομή, από την προστασία των συμφερόντων της διαμέσου των εμπορικών σχέσεων της με τις πρώην αποικίες, έως την προσπάθεια εφαρμογής εμπορικών πρακτικών που έθεταν ως στόχο να ωφελήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες ανάλογα με τις αναπτυξιακές ανάγκες τους. Καθ' όλη την διάρκεια αυτής της μεγάλης διαδρομής, οφείλουμε να επισημάνουμε οπωσδήποτε τον ρόλο του ΠΟΕ ως μοχλό πίεσης. Καθώς η ένταξη μιας χώρας σε ένα προτιμησιακό καθεστώς είναι ένας από τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά την οικονομική της ανάπτυξη, η οποία είναι σε άμεση συνάρτηση με την εμπορική, αντιλαμβανόμαστε την σημασία της χρήσης τόσο ενός μονομερούς αυτόνομου μέσου, του ΣΓΠ όσο και ενός συμβατικού, των EPAs, στο πλαίσιο της εμπορικής πολιτικής της Ένωσης, έναντι χωρών χαμηλότερου εισοδήματος.

Το ισχύον ΣΓΠ, μέσω διαρκών αναμορφώσεων, είναι εκείνο το εργαλείο μέσω του οποίου η Ένωση στηρίζει την αειφόρο ανάπτυξη χωρών χαμηλότερου εισοδήματος. Η επιτυχία του είναι εμφανής, αφού υπήρξε αύξηση σε ποσοστό της τάξεως του 56% στις προτιμησιακές εισαγωγές από τις δικαιούχους χώρες, συμβάλλοντας στην ταχύτερη ανάπτυξή τους. Παρά τις διαρκείς κρίσεις που έχουν προκληθεί από την πανδημία COVID-19, και τον πόλεμο Ρωσίας-Ουκρανίας, η χρήση του ΣΓΠ βοήθησε στην διατήρηση της σταθερότητας των οικονομιών αυτών, αφού οι εξαγωγές όχι μόνο συνεχίζονται αλλά και αυξάνονται, βοηθώντας στη διατήρηση της οικονομικής τους σταθερότητας. Όλα αυτά, αποδεικνύονται βλέποντας τις αλλαγές των χωρών αυτών στις θέσεις ταξινόμησης βάσει εισοδήματος, είτε από την Παγκόσμια Τράπεζα είτε από τον ΟΗΕ (π.χ. αποχώρηση από τη λίστα των LAX).²²¹

Στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι εμφανής η επιρροή του ΣΓΠ, με την λειτουργία του ειδικού καθεστώτος ΣΓΠ+ να παρέχει τις δασμολογικές

²²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022, σ. 2, 3. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15996-2023-INIT/el/pdf> (Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2024).

προτιμήσεις ως κίνητρο, προκειμένου να κατοχυρώσει τις μεταρρυθμίσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα δικαιώματα των εργαζομένων, την προστασία του περιβάλλοντος, την κλιματική αλλαγή και την χρηστή διακυβέρνηση, τις οποίες η Ένωση όχι μόνο υποστηρίζει αλλά προσπαθεί και να προωθήσει, προβάλλοντας τον σεβασμό της για τον άνθρωπο.²²²

Αν και πολλές ήταν οι δικαιούχοι χώρες που κατάφεραν να τηρήσουν σε μεγάλο βαθμό τα διεθνή πρότυπα, δυστυχώς δεν έχει υπάρξει καθολική συμμόρφωση με αυτά. Οι εργασίες παρακολούθησης της Ένωσης έδειξαν ότι υστερούν κυρίως σε σχέση με τα δικαιώματα γυναικών και παιδιών, την προστασία από την ενδοοικογενειακή βία, την καταπολέμηση της διαφθοράς και την διασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Στις περισσότερες χώρες χαμηλότερου εισοδήματος δε, η έλλειψη οικονομικών πόρων δυσχεραίνει την προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή.

Δυστυχώς, μέχρι σήμερα, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται, χρειάζονται διαρκείς ενέργειες που θα οδηγήσουν σε μεταρρυθμίσεις σε όλες τις χώρες ΣΓΠ, για την λύση προβλημάτων όπως η φτώχεια, η οικονομική διαφοροποίηση και η βιώσιμη ανάπτυξη, οι οποίες χρειάζονται χρόνο για να υλοποιηθούν. Σε κάθε περίπτωση, η συνεργασία χωρών του ΣΓΠ και της Ένωσης, αποδείχθηκε έως τώρα επιτυχής, καθώς το ΣΓΠ λειτουργεί ως παράγοντας που θα οδηγήσει στην πρόοδο, με την πάροδο των ετών, διαμέσου των σχέσεων των συμβαλλόμενων μερών. Για τον λόγο αυτό, διακρίνοντας την επιτυχία του ΣΓΠ μακροπρόθεσμα, παρατάθηκε ο ισχύων κανονισμός, ο οποίος στο μέλλον πρόκειται να αναθεωρηθεί, εξασφαλίζοντας την συνέχεια που θα οδηγήσει στις απαραίτητες αλλαγές και μεταρρυθμίσεις των χωρών ΣΓΠ.

Όσον αφορά δε στις EPAs, παρά το γεγονός ότι δεν ασχολούνται μόνο με το εμπόριο αγαθών, δεν έχουν καταφέρει ακόμη να αναπτύξουν τη δυναμική τους, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την πρώτη EPA μεταξύ της Ένωσης και της Περιφέρειας της Καραϊβικής, η οποία τα πρώτα χρόνια εφαρμογής της δεν έφερε την οικονομική ανάταση που όλοι ήλπιζαν.

Καθώς πρόκειται για μακροχρόνιες συμφωνίες, οι οποίες δεν υπάγονται σε περιοδική επανεξέταση ή ανανέωση από την Ένωση, όπως το ΣΓΠ, προωθώντας την οικονομική σταθερότητα που αναζητείται από τους παράγοντες της αγοράς, είναι ξεκάθαρο ότι

²²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων την περίοδο 2020-2022, σ. 3. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15996-2023-INIT/el/pdf> (Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2024).

προσφέρουν στις χώρες ΟΚΑΚΕ (πρώην ΑΚΕ) την δυνατότητα να αποκτήσουν καλύτερη πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης, μέσω της εκτεταμένης ευρύτητας ως προς την απελευθέρωση της αγοράς των προϊόντων, σε σχέση με το ΣΓΠ.

Παρ' όλα αυτά, αν και στο παρελθόν φαινόταν ότι επρόκειτο να αντιμετωπιστούν τα ζωτικής σημασίας ζητήματα του περιβάλλοντος, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ελευθερίας, των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών και της φοροδιαφυγής, ώστε να επιτευχθεί η περιφερειακή ολοκλήρωση των χωρών ΟΚΑΚΕ, η δημιουργία μεγαλύτερων αγορών και η άνοδος του εμπορίου, δυστυχώς, οι EPAs στερούνται ακόμα εκείνων των μηχανισμών που απαιτούνται ώστε να αντιμετωπιστούν τα προαναφερθέντα προβλήματα.²²³

Επιπροσθέτως, αν και οι EPAs έχουν στόχο να βοηθούν τις αναπτυσσόμενες χώρες να γίνονται διαρκώς πιο ανταγωνιστικές στις εμπορικές τους συναλλαγές, καλύπτοντας ταυτόχρονα και άλλους τομείς σχετικούς με το εμπόριο, όπως είναι οι τελωνειακές διαδικασίες, τα πρότυπα, το εμπόριο υπηρεσιών και οι επενδύσεις,²²⁴ η Ένωση έως και σήμερα δεν έχει προχωρήσει στον εκσυγχρονισμό τους. Γεγονός επίσης είναι, ότι ούτε έχει λάβει υπ' όψιν της τα διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης των κρατών, ούτε και έχει φροντίσει να διασφαλίσει ότι οι εμπορικές συμφωνίες της συνάδουν με τις προτεραιότητες περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης των χωρών αυτών.²²⁵

Η οικονομία μίας αναπτυσσόμενης χώρας, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, δέχεται διάφορες επιρροές, ξεκινώντας από το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκεται και συνεχίζοντας με τις εθνικές πολιτικές, το εύρος της ενημέρωσης των παραγόντων της αγοράς για τις προσφερόμενες εμπορικές ευκαιρίες αλλά και τη διεθνή οικονομική συγκυρία. Δεν είναι επομένως δύσκολο να αντιληφθούμε ότι όλα τα προαναφερθέντα, εμποδίζουν τα μέσα της ΚΕΠ να φέρουν τα αποτελέσματα τα οποία ήλπιζαν.

Αναμφίβολα, παρ' ότι η συνεισφορά του ΣΓΠ και των EPAs στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών αυτών έχει διανύσει μεγάλη απόσταση συγκριτικά με το παρελθόν, ίσως ένα άλλο

²²³<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022IP0267&from=EN> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023).

²²⁴EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:"Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary", September 2014, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eeddbf98-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1> (Ανακτήθηκε στις 30 Απριλίου 2023).

²²⁵<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022IP0267&from=EN> (Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023).

εργαλείο, στο οποίο θα αναμειγνύονται διάφορες πολιτικές τόσο της Ένωσης όσο και των κρατών μελών της, να ήταν ευκολότερο να προσεγγίσει και να οδηγήσει στη λύση των προβλημάτων που συνδέονται με την ανάπτυξη, συνδυάζοντας οπωσδήποτε και πρωτοβουλίες των αναπτυσσόμενων χωρών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

Κατάλογος δικαιούχων χωρών Γενικού Καθεστώτος ΣΓΠ

ΑΦΡΙΚΗ

1. Κονγκό
2. Κένυα
3. Νιγηρία

ΑΣΙΑ

4. Ινδία
5. Ινδονησία
6. Τατζικιστάν

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ

7. Μικρονησία
8. Νήσοι Κουκ
9. Νιούε

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

10. Συρία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII ΚΑΝ. 978/2012

Συμβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 9

ΜΕΡΟΣ Α

Κύριες συμβάσεις ΟΗΕ/ΔΓΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων

1. Σύμβαση για την πρόληψη και καταπολέμηση του εγκλήματος της γενοκτονίας (1948)
2. Διεθνής σύμβαση για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων (1965)
3. Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (1966)
4. Διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (1966)
5. Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (1979)
6. Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (1984)
7. Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (1989)
8. Σύμβαση περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, αριθ. 29 (1930)
9. Σύμβαση περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας συνδικαλιστικού δικαιώματος, αριθ. 87 (1948)
10. Σύμβαση περί εφαρμογής των αρχών του δικαιώματος οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως, αριθ. 98 (1949)
11. Σύμβαση περί ίσης αμοιβής μεταξύ αρρένων και θηλέων εργαζομένων δι' εργασία ίσης αξίας, αριθ. 100 (1951)
12. Σύμβαση για την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας, αριθ. 105 (1957)
13. Σύμβαση για τη διάκριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα, αριθ. 111 (1958)
14. Σύμβαση περί του κατωτάτου ορίου ηλικίας εισόδου εις την απασχόλησιν, αριθ. 138 (1973)
15. Σύμβαση για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και την άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους, αριθ. 182 (1999)

ΜΕΡΟΣ Β

Συμβάσεις σχετικές με τις αρχές για το περιβάλλον και τη χρηστή διακυβέρνηση

16. Σύμβαση για το διεθνές εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (1973)
17. Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος (1987)
18. Σύμβαση της Βασιλείας για τον έλεγχο των διασυνοριακών κινήσεων επικίνδυνων αποβλήτων και της επεξεργασίας τους (1989)
19. Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα (1992)

20. Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (1992)
21. Πρωτόκολλο Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια (2000)
22. Σύμβαση της Στοκχόλμης για τους έμμονους οργανικούς ρύπους (2001)
23. Πρωτόκολλο του Κιότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (1998)
24. Ενιαία σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά (1961)
25. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις ψυχοτρόπους ουσίες (1971)
26. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών (1988)
27. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (2004)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄

Κατάλογος δικαιούχων χωρών Ειδικού Καθεστώτος ΣΓΠ+

ΑΦΡΙΚΗ

1. Πράσινο Ακρωτήριο

ΕΥΡΩΠΗ/ΑΣΙΑ

2. Κιργιζία
3. Μογγολία
4. Ουζμπεκιστάν

ΑΣΙΑ

5. Πακιστάν
6. Φιλιππίνες
7. Σρι Λάνκα

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

8. Βολιβία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄

Κατάλογος δικαιούχων χωρών Ειδικού Καθεστώτος ΟΕΟ

ΑΦΡΙΚΗ

1. Ανγκόλα
2. Μπενίν
3. Μπουργκίνα Φάσο
4. Μπουρούντι
5. Κεντροαφρικανική Δημοκρατία
6. Τσαντ
7. Νήσοι Κομόρες
8. Κονγκό, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό
9. Τζιμπουτί
10. Ισημερινή Γουινέα
11. Ερυθραία
12. Αιθιοπία
13. Γκάμπια
14. Γουινέα
15. Γουινέα-Μπισάου
16. Λεσόθο
17. Λιβερία
18. Μαδαγασκάρη
19. Μαλάουι
20. Μάλι
21. Μαυριτανία
22. Νίγηρας
23. Ρουάντα
24. Σάου Τομέ και Πρίνσιπε
25. Σενεγάλη
26. Σιέρα Λεόνε
27. Σομαλία
28. Νότιο Σουδάν
29. Σουδάν
30. Τανζανία
31. Τόγκο
32. Ουγκάντα
33. Ζάμπια

ΑΣΙΑ

34. Αφγανιστάν
35. Μπαγκλαντες
36. Μπουτάν
37. Καμπότζη
38. Λαϊκή Δημοκρατία του Λάος
39. Βιρμανία/Μιανμάρ
40. Νεπάλ
41. Ανατολικό Τιμόρ

42. Υεμένη

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ

43. Κιριμπάτι

44. Νήσοι Σολομώντα

45. Τουβαλού

46. Βουνουάτου

ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ

47. Αϊτή

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παπαγιάννης, Δ. (2016), *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, 5η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη.

B. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Bonapas, O. and Taisuke, I. (July 2003), "How to make EPAs WTO compatible?-Reforming the rules on regional trade agreements", *Discussion Paper No. 40*, European Centre for Development Policy Management (ecdpm).
<https://ecdpm.org/work/how-to-make-epas-wto-compatible-reforming-the-rules-on-regional-trade-agreements>

David, D. (September 2000), "40 years of Europe-ACP relationship", *The Courier*, Special Issue-Cotonou Agreement. <http://aei.pitt.edu/39230/1/Courier.196.pdf> (Ανακτήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2023).

Erasmus,G., "How can the EPA promote deeper regional integration in Southern Africa", *International Centre for Trade and Sustainable Development*, Bridges Africa, Volume 3-Number 3.

Gibbs Murray, G. (Σεπτέμβριος 2000), " Background Paper on Special and Differential treatment in the Context of Globalization" UNCTAD, *Training Tools for Multilateral Trade Negotiations: Special and Differential Treatment*, Γενεύη.
http://unctad.org/en/docs/ditcmisc35_en.pdf (Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023).

Ramdoo, I. and Bilal, S.(31 October 2011), "EPA Negotiations: The honeymoon is over...", Briefing Note No, European Centre for Developing Policy Management (ecdpm)

Kleiman, D. (April 2011), Taking Stock: EU Common Commercial Policy in the Lisbon Era, Centre for European Policy Studies, *CEPS Working Document No. 346/*.

Lorand Bartels, L. (2007), "The Trade and Development Policy of the European Union", *European Journal of International Law*,18(4).

Nsongurua J. Udombana, (2004), "Back to Basics: The ACP-EU Trade Agreement and Challenges for the African Union", *Texas International Law Journal*.

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1810128 (Ανακτήθηκε στις 25 Ιουνίου 2023).

Clegg, P. (October 2005), “Banana Split and Policy Challenges: The ACP Caribbean and the Fragmentation of Interest Coalitions”, *European Review of Latin American and Caribbean Studies* 79.

https://www.researchgate.net/publication/237292032_Banana_Splits_and_Policy_Challenges_The_ACP_Caribbean_and_the_Fragmentation_of_Interest_Coalition (Ανακτήθηκε στις 30 Απριλίου 2023).

Perez, R., “Are the Economic Partnership Agreements a first-best optimum for the ACP countries?”, *Journal of World Trade* (40:6-JWT).

Γ. ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο *Αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, COM (2000) 212 τελικό, της 26^{ης} Απριλίου 2000.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52000DC0724&from=EN>,

προσβάσιμη / προσπελάσιμη στις 17 Απριλίου 2023).

Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Εμπόριο και αειφόρος ανάπτυξη: για να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες να επωφεληθούν από τις εμπορικές συναλλαγές* COM(2002) 513 της 18-9-2002.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0513&qid=](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0513&qid=1514640652216&from=EN)

[1514640652216&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0513&qid=1514640652216&from=EN) , προσβάσιμη / προσπελάσιμη στις 23 Μαρτίου 2023)

Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Εμπόριο, μεγέθυνση και ανάπτυξη: Η προσαρμογή της εμπορικής και επενδυτικής πολιτικής στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας», COM(2012) 22 τελικό της 27-12-2012

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

[http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6753a278-b232-4d3a-b575-](http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6753a278-b232-4d3a-b575-40f22efca04a.0017.03/DOC_1&format=PDF)

[40f22efca04a.0017.03/ DOC_1&format=PDF](http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6753a278-b232-4d3a-b575-40f22efca04a.0017.03/DOC_1&format=PDF), προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 17 Απριλίου 2023).

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με τίτλο *Αναπτυσσόμενες χώρες, διεθνές εμπόριο και βιώσιμη ανάπτυξη: Ο ρόλος του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ) της Κοινότητας για τη δεκαετία 2006-2015* COM(2004) 461 τελικό /7-7-2004.

Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο (2016-2017).

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://docplayer.gr/142282329-Ekthesi-tis-epitropis-pros-to-eyropaiko-koinovoylio-kai-to-symvolyio-ekthesi-gia-to-systima-genikeymenon-protimiseon-poy-kalyptei-tin-periodo.html>,

προσβάσιμη / προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

Επιτροπή, ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο (2018-2019).

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020JC0003&from=et>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 25 Σεπτεμβρίου 2023).

Επιτροπή, ΚΟΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων την περίοδο 2014- 2015.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://docplayer.gr/86119109-Ekthesi-tis-epitropis-pros-to-eyropaiko-koinovoylio-kai-to-symvolyio-ekthesi-shetika-me-to-systima-genikeymenon-protimiseon-gia-tin-periodo.html>, προσβάσιμη, προσπελάσιμη στις 30 Ιουνίου 2023)

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Πράσινη Βίβλος για τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Χωρών ΑΚΕ στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα-Προκλήσεις και εναλλακτικές προτάσεις για μια νέα εταιρική σχέση*, COM(96) 570, Βρυξέλλες, 20-11-1996.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

[http://eur-lex.europa.eu/legal-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0570&qid=1516715505168&from=EL)

[content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0570&qid=1516715505168&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0570&qid=1516715505168&from=EL), προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Ιουνίου 2023).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου 11 Ιανουαρίου 2017, Βρυξέλλες, *Η Επιτροπή προτείνει την ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά για της Σρι Λάνκα ως κίνητρο για μεταρρυθμίσεις.* (διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_17_34, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη, στις 13 Ιανουαρίου 2024).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου της 22-2-2017, *Η ΕΕ χαιρετίζει την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου.*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-188_el.htm, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη, στις 17 Απριλίου 2023).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου 12 Αυγούστου 2020, Βρυξέλλες, *Η Καμπότζη χάνει την αδασμολόγητη πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ λόγω ανησυχιών σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_1469,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη, στις 20 Ιανουαρίου 2024).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου, *Μετά τη συμφωνία του Κοτονού: Οι διαπραγματευτές καταλήγουν σε πολιτική συμφωνία για νέα συμφωνία εταιρικής σχέσης ΕΕ/Αφρικής-Καραϊβικής-Ειρηνικού*, 3 Δεκεμβρίου 2020, Βρυξέλλες

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_2291,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη, στις 25 Ιουλίου 2023).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, *Η συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-CARIFORUM.*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/i-symfonia-oikonomikis-etairikis-shesis-ee-cariforum>, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη, στις 16 Δεκεμβρίου 2023).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, *Ομάδα των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού.*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/glossary/omada-ton-kraton-tis-afrikis-tis-karaibikis-kai-toy-eirinikoy>, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη, στις 30 Ιανουαρίου 2024).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, *Ομάδα των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού.*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/glossary/omada-ton-kraton-tis-afrikis-tis-karaibikis-kai-toy-eirinikoy>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 30 Ιανουαρίου 2024).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, *ΣΟΕΣ – Κεντρική Αφρική*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kentriki-afriki>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 15 Ιανουαρίου 2024).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, *ΣΟΕΣ – Ανατολική και Μεσημβρινή Αφρική*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-anatoliki-kai-mesimbrini-afriki>,
[προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 24 Ιανουαρίου 2024](#)).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, *ΣΟΕΣ – Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-koinotita-anatolikis-afrikis>,

προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 24 Ιανουαρίου 2024).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Access2Markets, *ΣΟΕΣ – Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής.*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kama-koinotita-gia-tin-anptyxi-tis-mesimbrinis-afrikis>, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2016) 29, 28-1-2016, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Έκθεση σχετικά με το Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων για την περίοδο 2015- 2015

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0029&qid=1516208599912&from=EN>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Οκτωβρίου 2023).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, *Οι εξωτερικές Σχέσεις της ΕΕ, Εμπορικά καθεστώτα που εφαρμόζονται σε αναπτυσσόμενες χώρες*, 09/2017.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuid=FTU_5.2.3.html,

προβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 17 Απριλίου 2023).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έκθεση - A8-0090/2019, ΕΚΘΕΣΗ σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού ΣΓΠ (ΕΕ) αριθ. 978/2012, 26.2.2019 - (2018/2107(INI)), *Βασικά Συμπεράσματα και Συστάσεις*, (7).

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2019-0090_EL.html,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 30 Σεπτεμβρίου 2023).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Ειρηνικός.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/175/%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%82>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 25 Ιανουαρίου 2024).

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής: Η ΕΕ πρόκειται να υπογράψει συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης με το Μπουρούντι, τη Ρουάντα, την Τανζανία και την Ουγκάντα.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/06/20/fac-eac-epa/>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 24 Ιανουαρίου 2024).

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμφωνία μετά το Κοτονού.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/cotonou-agreement/#oacps>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Ιουλίου 2023).

Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ).

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:r12102>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Σεπτεμβρίου 2023).

Ομάδα κρατών Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ).

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-EL/TXT/?from=EN&uri=LEGISSUM%3Aafrican_caribbean_and_pacific_group_of_states,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Ιανουαρίου 2024).

Συμβούλιο, COM(2004) της 20-10-2004, *Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων.*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004PC0699&qid=1515266470280&from=EN>

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Μαΐου 2023).

Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης μεταξύ των μελών της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφενός, και της ευρωπαϊκής κοινότητας και των κρατών μελών αυτής, αφετέρου, που υπογράφηκε στην Κοτονού στις 23 Ιουνίου 2000 (ΕΕ L 317 της 15.12.2000)

Σχετική μελέτη με τον τίτλο *Classification of Countries Based on their Level of Development*.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method>, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 24 Μαρτίου 2023).

Υπόθεση EEC-Import Regime for Bananas (Bananas II), Report of the Panel (DS38/R), 11 February 1994,

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/gatt_e/94banana.pdf,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

Briefing Paper “Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?”

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://www2.weed-online.org/uploads/epas_briefing.pdf, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις

15 Νοεμβρίου 2023).

Brief on International Trade, BIT/2021/2 OCTOBER 2021, “EU-Generalized System of Preference & Sri Lanka”.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.doc.gov.lk/images/pdf/downloads/Publicatons/BrieffOnIntTrade/ BIT->

[2021_02.pdf](https://www.doc.gov.lk/images/pdf/downloads/Publicatons/BrieffOnIntTrade/ BIT-2021_02.pdf), προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 21 Ιανουαρίου 2024).

Decision of 25 June 1971 (L/3545) Generalized System of Preferences.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/90840258.pdf, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη

στις 21 Απριλίου 2023).

Decision of 28 November 1979 (L/4903) *Differential and More Favourable Treatment Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries*.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/enabling_e.pdf , προσβάσιμη/ προσπελάσιμη

στις 22 Απριλίου 2023).

Doha WTO Ministerial 2001, *European Communities — the ACP-EC Partnership Agreement*, WT/MIN(01)/15, 14 November 2001.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_acp_ec_agre_e.htm,

προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 22 Δεκεμβρίου 2023).

EU Commission-Brochure “Partnership in Africa: the Yaounde Association”, Community Topics 26, December 1966, University of Pittsburgh. University Library System (ULS), Archive of European Integration.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://aei.pitt.edu/34505/1/A674.pdf>, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 22 Σεπτεμβρίου 2023).

European Commission, *Highlights of the Generalized Scheme of Preferences*, Αύγουστος 2015.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/_/tradoc_153732.pdf, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 26 Απριλίου 2023).

European Commission, Economic Partnership Agreement (EPA) between the Europe Union and the Southern African Development Community (SADC) EPA Group.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kama-koinotita-gia-tin-anaptyxi-tis-mesimbrinis-afrikis>, προβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 7 Ιανουαρίου 2024).

European Commission, Economic Partnership Agreement with West Africa-Facts and figures.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/el/content/soes-kama-koinotita-gia-tin-anaptyxi-tis-mesimbrinis-afrikis>, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

European Commission, Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP) countries.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.tralac.org/documents/resources/external-relations/eu/epas/4917-eu-acp-economic-partnership-agreements-factsheet/file.html> , προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 10 Ιανουαρίου 2024).

European Commission, Eastern and Southern Africa.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/eastern-and-southern-africa-esa_en?prefLang=el, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 25 Ιανουαρίου 2024).

European Commission, West Africa, EU trade relations with West Africa. *Facts, figures and latest developments*.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/west-africa_en, προσβάσιμη / προσπελάσιμη στις 14 Δεκεμβρίου 2023).

EU Commission-Working Document “The Second Yaounde Convention. Great Possibilities for Private Investment in Africa”, 1971, University of Pittsburgh. University Library System (ULS), Archive of European Integration.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://aei.pitt.edu/33405/4/SECOND.YAOUNDE.CONVENTION.pdf>, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 15 Οκτωβρίου 2023).

European Commission, International Cooperation and Development, Building Partnerships for Change in Developing Countries, Overview.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/trade_en,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

EUROPEAN COMMISSION, JOINT CONSULTATION PAPER, *Towards a new partnership between the European Union and the African, Caribbean and Pacific countries after 2020*. Strasbourg, 6.10.2015. JOIN(2015) 33 τελικό.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015JC0033&from=BG>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU’ Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf, προσβάσιμη/

προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

European Commission, EU trade relations with the East African Community. Facts, figures and latest developments, Economic Partnership Agreement between the EU and the Eastern African Community (EAC), October 2015.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/january/tradoc_142194.pdf, προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 30 Ιουνίου 2023).

European NGO confederation for relief and development (CONCORD), Policy position paper, part of the 2015 report “Spotlight on EU Policy Coherence for Development”, “The EPA between the EU and West Africa: Who benefits?”, April 2015,

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://library.concordeurope.org/record/1589/files/DEEEP-PAPER-2015-045.pdf>, προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:”Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eeddbf98-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1>, προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 20 Σεπτεμβρίου 2023).

EUROPEAN COUNCIL, Post-Cotonou Agreement.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/cotonou-agreement/>, προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 22 Δεκεμβρίου 2023).

EU Institution News, *Cambodia loses duty – free access to the EU market over human rights concerns.*

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.pubaffairsbruxelles.eu/eu-institution-news/cambodia-loses-duty-free-access-to-the-eu-market-over-human-rights-concerns/>, προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 20 Ιανουαρίου 2023).

European Parliament, *Human rights in EU trade policy, Unilateral measures applied by the EU*.
(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI\(2018\)621905_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI(2018)621905_EN.pdf), προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

European Parliament, *Human rights in EU trade policy, Human rights and labour rights conditionality*.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI\(2018\)621905_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621905/EPRS_BRI(2018)621905_EN.pdf), προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

European Parliament, Directorate-General for External Policies-Policy Department, African, Caribbean and Pacific (ACP) countries' position on Economic Partnership Agreements (EPAs).

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET\(2014\)433843_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET(2014)433843_EN.pdf),

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Ιουνίου 2023).

GATT Legal and Institutional Framework L/2314/Rev.1/30-11-1964.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://docs.wto.org/gattdocs/q/GG/L2799/2314R1.PDF>,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

International Labour Organization (ILO) Convention No. 87 on Freedom of Association and Protection of the Right to Organize.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

[https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=](https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C087)

[NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C087](https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C087), προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Δεκεμβρίου 2023).

International Labour Organization, Trade for Decent Work.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.ilo.org/dhaka/Whatwedo/Projects/WCMS_396191/lang--en/index.htm,

προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 17 Νοεμβρίου 2023).

Ministerial WTO Declaration WT/MIN(01)/DEC/120 November 2001.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm, προσβάσιμη/

προσπελάσιμη στις 23 Μαρτίου 2023

oacps.org.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.acp.int/node/7>, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 17 Σεπτεμβρίου 2023).

Southern African Development Community.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://www.sadc.int/member-states> , προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 15 Δεκεμβρίου 2023).

Southern and Eastern Africa Trade Information and Negotiations institute (SEATINI) Uganda,
Paper: “An analysis of the rendezvous clause in the EAC-EU-EPA-Implications on Uganda’s and
EAC’s economy and on people’s livelihoods”, March 2016.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.rosalux.co.tz/wp-content/uploads/2016/03/SEATINIs-assessment-report-of-the-EPA-Rendezvous-clause-2015.pdf> , προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

UNCTAD, Generalised System of Preferences: Handbook on the scheme of the European Union,
2015, Νέα Υόρκη και Γενεύη.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/itcdtsbmisc25rev4_en.pdf, προσβάσιμη/
προσπελάσιμη στις 20 Απριλίου 2023).

WT/DS246/R/2004

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/246abr_e.doc, προσβάσιμη/ προσπελάσιμη στις 10 Απριλίου 2023)

Δ. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2447 της Επιτροπής της 24^{ης} Νοεμβρίου 2015 όσον αφορά στη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής ορισμένων διατάξεων του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 343 της 29-12-2015).

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3281/1994 του Συμβουλίου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1994, για την εφαρμογή ενός τετραετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων των ετών 1995-1998 σε ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα καταγόμενα από αναπτυσσόμενες χώρες (ΕΕ L 348, της 31-12-1994) *Official Journal L 348, 31/12/1994 P. 0001 – 0056*.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1256/1996 του Συμβουλίου της 20^{ης} Ιουνίου 1996, για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, από την 1^η Ιουλίου 1996 έως τις 30 Ιουνίου 1999, για ορισμένα γεωργικά προϊόντα καταγόμενα από αναπτυσσόμενες χώρες (ΕΕ L 160, της 29-6-1996). *Official Journal L 160, 29/06/1996 P. 0001 – 0064*.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2820/1998 του Συμβουλίου της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1998, για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1^η Ιουλίου 1999 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 (ΕΕ L 357, της 30-12-1998). *Official Journal L 357, 30/12/1998 P. 0001 – 0112*.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2501/2001 του Συμβουλίου της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2001 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1^η Ιανουαρίου 2002 ως τις 31 Δεκεμβρίου 2004 (ΕΕ L 346, της 31-12-2001). *Official Journal L 346, 31/12/2001 P. 0001 – 0060*.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 980/2005 του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2005 για την εφαρμογή του συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων (ΕΕ L 169, της 30-6-2005).

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 732/2008 του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2008 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011 και για τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ.

552/97, (ΕΚ) αριθ. 1933/2006 και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 1100/2006 και (ΕΚ) αριθ. 964/2007 (ΕΕ L 211, της 6-8-2008).

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 512/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2011 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως την 31η Δεκεμβρίου 2011 (ΕΕ L 145, της 31-5-2011).

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 περί της εφαρμογής του συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 (ΕΕ L 303, της 31-10-2012).

Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9^{ης} Οκτωβρίου 2013 για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 269 της 10-10-2013).

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2023/2663 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Νοεμβρίου 2023 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 978/2012 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων. (ΕΕ L της 27-11-2023).

Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2446 της Επιτροπής της 28^{ης} Ιουλίου 2015 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με λεπτομερείς κανόνες οι οποίοι είναι σχετικοί με ορισμένες από τις διατάξεις του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 343 της 29-12-2015).

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΟΤΟΝΟΥ.

(διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=LEGISSUM:r12101>, προσβάσιμη/προσπελάσιμη στις 22 Δεκεμβρίου 2023.)

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<https://publishing.gr/2021/12/04/poies-einai-oi-koryfaies-aneptygmenes-kai-anaptyssomenes-xwres/> (Ανακτήθηκε στις 20 Μαρτίου 2023).

<https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/> (Ανακτήθηκε στις 20 Μαρτίου 2023).

https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm (Ανακτήθηκε στις 22 Μαρτίου 2023).

https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/lcd_list.pdf

https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method> (Ανακτήθηκε στις 23 Μαρτίου 2023).

<https://blogs.worldbank.org/opendata/new-world-bank-country-classifications-income-level-2022-2023> (Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2024).

<https://www.kathimerini.gr/world/562322542/ekthesi-aytes-itan-oi-ch> (Ανακτήθηκε στις 15 Ιανουαρίου 2024).

<https://hellenicaid.mfa.gr/ekthesi-evropaikis-epitropis-ypostirizontas-tous-stochous-viosimis-anaptyxis-pagkosmios-i-koini-synthetiki-ekthesi-2019-tis-evropaikis-enosis-kai-ton-kraton-melon-tis/> (Ανακτήθηκε στις 17 Μαρτίου 2023).

https://agriculture.ec.europa.eu/international/agricultural-trade/bilateral-agreements/acp_el (Ανακτήθηκε στις 30 Δεκεμβρίου 2023).